

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

1

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

BİRİNCİ CİLT

Hazırlayanlar
Ataol BEHRAMOĞLU – Özdemir İNCE

SOSYAL YAYINLAR
Babıali Caddesi No: 14
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 527 79 82 - 527 79 36

DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

Hazırlayanlar: Atıol Behramoğlu - Özdemir İnce
Yayımlayan: Sosyal Yayınlar/Dizgi: Cem Yayınevi
Baskı: Söğüt Ofset/Kapak: Erkal Yavi

"Milliyet Sanat Dergisi"nin fasiküller halinde yayınladığı (daha sonra 2 ciltte kitap olarak basılan) "Ülke Ülke Çağdaş Dünya Şiiri" için Rusya, Macaristan, Yugoslavya bölümlerini hazırlamıştım. Büyük çoğunluğu kendi çevirilerimden oluşan Rusya bölümüne yazdığım önsöz Ekim 1977 tarihini taşıyor. Birkaç yıl sonra, 1980 başlarında bir dünya şiiri antolojisi hazırlamaya cesaret edebilişimi, sözünü ettiğim bu çeviri çalışmalarına, bunun yanı sıra da böylesine kapsamlı bir çalışmayı Özdemir Ince'yle üstlenmiş oluşuma borçluyum.

Bir dünya şiiri antolojisi derlemenin özel yaşamla ne gibi bir ilişkisi bulunabilir? Belki kişiliğimin bir özelliğinden, belki özel yaşamlarımızın (aynı zamanda hem kişisel hem toplumsal nedenlerle) bir türlü durulamayıp, yaptığım her şeyde özel yaşamımdan izler kalıyor. Eğer 1984 yılı sonlarında siyasal nedenlerle ülkeden ayrılmak zorunda kalmasaydım, imzamı atacağım dünya şiiri antolojisi daha küçük oylumlu ve benim kişisel şiir zevkimi daha büyük ölçüde yansıtan bir derleme olacaktı. İlk basımı 1987'de Ankara'da yapılan dört ciltlik "Dünya Şiiri Antolojisi" ise, benim yokluğumda bu çalışmayı hemen hemen tek başına gerçekleştiren Özdemir Ince'nin akıl almaz çalışkanlığının ve böyle bir seçki için gerekli olan çok daha geniş açılı bakışının ürünüdür. Üzerinde adımın yazılı olduğu bu dört ciltlik büyük çalışma, 1987'de, o sırada sürgün yurdum olan Paris'te elime ulaştığında, bana bir bayram sevinci yaşatmıştı. Bunun için Özdemir Ince'ye ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bir kaç yıl önce yeni basım söz konusu olduğunda kolları sıvamak bu kez bana düştü... Dünya siyasal coğrafyasının değişen koşulla-

rına uygunlaştırmamanın yanı sıra, ilk basımdaki eksiklerini gidererek antolojiyi daha da yetkinleştirmeye çalıştım. Başta Orta Asya Cumhuriyetleri olmak üzere kitaba yeni bölümler eklendi. Giriş yazıları elden geçirilerek yeni bilgilerle zenginleştirildi. Kimi şiirler (çoğu kez sayısal denge bakımından) çıkarılırken, ilk basımdan sonraki yıllarda yapılmış kimi yeni çeviriler antolojiye girdi. Ve bu arada, ne kadar uzun olsalar da, benim özel sevgi duyduğum kimi şiirler ("Trans-Siberian Ekspresi..." B. Cendrars, "Fidel Castro Üstüne Korku Dolu Bin Sözcük" L. Ferlinghetti, vb.) böyle bir derlemenin dışında kalmazdı...

Yeni basımın bir başka özelliği, çok ünlü bazı şiirlerin ("Mirabeau Köprüsü" G. Apollinaire, Deniz Mezarlığı P. Valery, "Mutlu Aşk Yoktur" L. Aragon, vb.), okura seçenек sunabilmek amacıyla bu basımda birden fazla çevirisine yer verilmesidir...Ülkemizde şiir çevirisinde uygulanan yöntemler, çeviri şiirlerin şiirimizin gelişimi ve yönelişleri üzerindeki etkileri bir önsözün kapsamını fazlasıyla aşacak önemde konulardır... Bir kaç şiirin farklı çevirilerinin bir arada gözden geçirilmeleri bile okura bu konularda ipuçları verebilir. Önsözümün sınırı içinde ben, şiir çevirisinin büyük önemini vurgulamak ve bu derlemede ürünleriyle yer alan şiir-dil-çeviri yaratıcılarına teşekkür etmekle yetiniyorum.

Teşekkür borçlu olduğumuz başkaca, kişiler bizi yeni bir basım için yüreklendiren dostumuz Mehmet Ali Uğur ve yayıncılığın güç koşullarında böylesine kapsamlı bir çalışmayı yayınlamayı üstlenen Sosyal Yayınlar'ın değerli sahip ve yönetmeni sayın Enver Aytekin'dir.

Ataol Behramoğlu
İstanbul, Mart 1997

Kolayca tahmin edebileceği gibi her antoloji, şu ya da bu ölçüde, derin kişisel ve öznel izler taşır. Hele bu antoloji bir Dünya Şiiri Antolojisi ise sorumluluk katlanarak büyür. Hazırlayıcıların, yüzlerini görmedikleri şairlere, şairin yazdığı dille konuşan milyonlarca insana haksızlık etmemek için çok uyanık, titiz, önyargısız, açık ve nesnel olmaları gerekir; kendi kişiliklerini, kendi beğenilerini öne çıkarmadan seçim yapmak zorundadırlar.

Elinizdeki antolojinin hazırlayıcılarının böyle bir anlayış ve bilinç içinde çalıştıklarını belirtmek isteriz.

Bu Antoloji'nin oluşumuyla ilgili olarak belirtmemiz gereken en önemli nokta şu: Doğal olarak, şimdiye kadar yayınlanmış şiir antolojilerinden, kitaplardan, dergi ve gazetelerde kalmış şiir yayınlarından yararlanmak, ama bununla yetinmemek, dünya şiir haritasını bütünlemek için yeni çevirilerle eksikleri tamamlamak; bir dili, bir ülkeyi, bir halkı en iyi temsil edebilecek, ama türlü nedenlerle şimdiye kadar dilimize çevrilmemiş olan şairere öncelik vermek.

Bu amaca ulaşmak için dilimizin en iyi şiir çevirmenlerine –büyük bir çoğunluğu aynı zamanda şair olan şiir çevirmenlerine– başvurduk, ellerinde bulunan yayımlanmamış çeviri şiirleri istedik. Bütün arkadaşlarımız, bu önerimizi, yüce gönüllü ve cömert bir ilgiyle karşıladılar. Bununla da yetinmedik, çevrilmesi gerekli şair ve şiirleri ya kendimiz çevirdik ya da çok yetenekli genç arkadaşlarımıza çevirttik.

Elinizdeki Dünya Şiiri Antolojisi'nde 95 ülkeden 850 dolayında şair yer alıyor. Bu 850 şairin yanya yakını ülkemiz okurlarıyla ilk kez bu antolojide tanışacaklar.

Hazırlık çalışmalarını döneminde, ülkemizdeki şiir çevirisi çalışmalarının 70'li yıllardan bu yana Üçüncü Dünya Ülkelerine doğru

kaydığını gördük. Bunun sonucu olarak Afrika ülkelerinin, Arap ülkelerinin şiirleri Antolojimizde layık oldukları yeri aldılar. Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden şimdiye kadar yalnızca Rus şiiri derlemelerinde yer alıyordu, bu eksikliği önemli ölçüde giderdiğimizi sanıyoruz: Kırgızistan ve Tacikistan dışında, öteki cumhuriyetlerin şiirlerini tanımak olanağı bulacaksınız.

Şimdiye kadar antolojilerde yer alan ülkelerin şiirlerine de aynı anlayış içinde yaklaştık. Bunun sonucu olarak Danimarka, Romanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Belçika, Hollanda, İspanya, İsrail ve Avustralya şiiri bölümleri doyurucu bir düzeye ulaştılar. Bunların dışında, İsviçre, İzlanda, Yeni Zelanda, Pakistan, Arnavutluk, Bangladeş, Kıbrıs Türk ve Rum şiirleri de ilk kez bir antolojide yer alıyor.

Bütün bunlara karşın Antolojimiz henüz eksiksiz sayılamaz. Başta Moğolistan, Afganistan, Endonezya, Tayland olmak üzere Asya ülkelerinden bazıları, kaynak yoksunluğu nedeniyle, yer alamıyor derlememizde. Bazı ülkeler de kaynak yetersizliği yüzünden, yeterince temsil edilemiyor. Bu eksiklikleri önümüzdeki yıllarda gidereceğimizi ve derlememizi geliştireceğimizi umuyoruz.

Yıllar yılı yaptıkları değerli ve yetkin çeviri çalışmalarıyla ve yorulmaz emeklerinin büyük birikimiyle bizi böyle bir çalışmaya yüreklendiren, ayrıca özel ilgilerini esirgemeyen, cömert ve değerli şair ve çevirmenlere, bu antoloji için yeni ve özel çeviriler yapan arkadaşlarımıza en derin saygı ve teşekkürü borç biliriz.

*Özdemir İNCE
Ankara, 7.4.1984*

İÇİNDEKİLER

AFRİKA ÜLKELERİ

Agostino Neto	17
Antonio Cardoso	19
Costa Andrade	20
Antonio Jacinto	21

Fildişi Kıyısı

Bernard Dadie	24
Charles Nokan	25

Gambia

Lenrie Peters.....	26
--------------------	----

Gana

Ellis Ayitey Komey	27
Kwesi Brew	27
(Francis Ernest Kobina) Parkes	29
Kofi Awanoor	32
Atukwei Okai	33
M- F. Dei Anang	35
A.L. Milner-Brown.....	37

Gine

Camara Laye	38
-------------------	----

Güney Afrika

Peter Abrahams	39
Richard Rive	41
Mazisi Kunene	41
Breyten Breytenbach	42
Mongane Wally Serote	44
Oswald Mtshali	44
Sipho Sepanla.....	45

Kamerun

Mbella Sonne Dipoko	47
Patrice Kayo	48
Francis Behey	49

Kongo

Patrice Emery Lumumba	50
Tchicaya U'tamsi	51
Antoine-Roger Bolamba	53

Liberya

Roland Tombekai Dempster .. 54

Madagaskar

Jean-Joseph Rabearivelo 55

Jacques Rabemananjara 56

Flavien Ranaivo 57

Malawi

David Rubadiri 58

Mali

Gaoussou Diavara 60

Ouologuem Yambo 64

Mozambik

Jose Craveirinha 65

Rui Nogar 66

Marcelino Dos Santos 67

Noemia Da Souza 68

Nijerya

Gabriel Okura 69

Chinua Achebe 72

Franceso Yetunde Pereira 73

Wole Soyinka 74

Rodezya

Dennis Brutus 76

Senegal

Birago Diop 78

Leopold Sedar Senghor 79

Tanzanya

Şaban Refik 86

ALMANYA-AVUSTURYA

W. V. Goethe 89

Friedrich Schiller 90

Friedrich Hölderlin 93

Heinrich Heine 95

Friedrich Nietzsche 98

Stefan George 99

Rainer Maria Rilke 101

Herman Hesse 104

Gottfried Benn 106

Hans Arp 108

Georg Trakl 109

Kurt Tucholsky 111

Johannes R. Becker 112

Carl Zuckmayer 114

Bertolt Brecht 115

Erich Kästner 119

Günter Eich 120

Stephan Hermlin 121

Karl Krolow 122

Johannes Bobrowski 122

Paul Celan 125

Wolfgang Borchert 127

Ernst Jandl 128

Dagmar Nick 129

Ingeborg Bachmann 131

Günter Grass 132

H. Magnus Enzensberger	134
Günter Kunert	138
Reiner Kunze	139
Sarah Kirsch	139
Wolf Biermann	140
Volker Braun	141

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Edgar Allan Poe	145
Walt Whitman	147
Emily Dickinson	149
Edwin Arlington Robinson	152
Robert Frost	153
Cari Sandburg	155
Vachel Lindsay	157
Wallace Stevens	158
William Carlos Williams	159
Ezra Pound	160
Marianne Moore	164
Robinson Jeffers	165
Conrad Aiken	166
Edna St. Vincent Millay	167
Archibald Macleish	168
Edward Estlin Cummings	170
Hart Crane	176
Ogden Nash	177
Langston Hughes	179
Richard Eberhart	181
Kenneth Rexroth	182

Stanley Kunitz	184
Theodore Roethke	185
Muriel Rukeyser	186
Robert Hayden	188
John Berryman	190
Randal Jarrel	191
Robert Lovell	192
Lawrence Ferlinghetti	193
Denise Levertov	202
Bob Kaufman	203
William Dewitt Snodgrass	205
Allen Ginsberg	206
William Stanley Mervin	211
Richard Howard	212
Gregory Corso	216
Sylvia Plath	217
Michael McClure	221
John Wiener	222

ARAP ÜLKELERİ

Cezayir

Abdülkerim Akkum	224
Henri Krea	225
Kateb Yasin	227
Yusuf Septi	229
Allal El Fassi	231

Fas

Abdüllatif Laâbi	232
------------------	-----

Muhammed Hayreddin	237
Abdülaziz Mansuri	239
Tahar Ben Jelloun	241
Malika Asımi	243
Ben Salem Himmiş	244

Filistin

İbrahim Tukan	248
Abu Salma	248
Faolwa Tukan	250
Yabra İbrahim Yabra	252
Salim Jabren	252
Samih El-Kasım	253
Tevfik El Zeyyad	255
Mahmud Derviş	256

Irak

Cemil Sıtkı-Zevahi	259
Abdülvahap El-Beyati	259
Bedir Şakir El-Seyar	263
Halid El-Şavaf	263
Nazik El Melike	265

Lübnan

Halil Cibran	267
Beşara El-Huri	269
Hayreddin Zirikeli	270
Fevzi Maluf	271
Salim El-Zurkali	273
Adonis (Ali Ahmet Sait)	274
Şevki Ebu Şarka	278

Mısır

Ahmet Zeki Ebu-Sadi	280
Kemal Necat	280
Ahmed Rami	282

Sudan

Muhammed El Feyturi	284
Jili Abdurrahman	288
Muhiddin Fares	290
Mübarek Hasan Halife	291

Suriye

Halil Matran	293
Nizar Kabbani	294
Muhammed Maghut	297
Abdel Basit El-Sufi	300

Suudi Arabistan

Hasan Abdullah El-Kureyşi ..	303
------------------------------	-----

Tunus

Ebülkasım El-Şâbi	305
Muhammed Şabuni	306

ARNAVUTLUK

Migjeni	309
Llazar SMqi	310
Fatos Arapi	311
Dritero Agolli	312
İsmail Kadere	313

AFRIKA ÜLKELERİ*

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde başlayan bağımsızlık hareketleri sonucu Kara Afrika'da birçok yeni devlet kuruldu. Bu süreç içinde, şair ve yazarların önder olarak siyaset ve daha sonra da yönetimde yer aldıklarını görüyoruz: Senghor (Senegal), Lumumba (Kongo), Neto (Angola), vb.

Afrika ülkelerinde binlerce yerli dilin yanısıra Fransızca, İngilizce, Portekizce, Arapça ve Afrikaan –ya da Afrikaner–⁽¹⁾ dilleri konuşulmakta ve yazılmaktadır. Arapça; bilindiği gibi Süveyş Kanalı ile Atlas Okyanusu arasında ve Kuzey Afrika'da yaşayan Müslüman Arap halklarının resmi dilidir. Bu ülkelerin şiirleri «Arap Şiiri» bölümünde yer almaktadır. Bu ülkelerin ve Etiyopya'nın dışında kalan birçok Afrika ülkesinde, Fransızca, İngilizce ve Portekizce ya resmi dil ya da kültür dili durumundadır. Bu üç dil sömürge döneminin köklü etkilerini simgeledikleri kadar, binlerce dil konuşan yerli halk ve kabilelere dil birliği ve iletişim ortamı da hazırlamışlardır.

Çağdaş Afrika şairlerinin çoğunda ırk ayrımı ve soykırıma karşı savaşım bilinci, bağımsızlık, özgürlük, doğa sevgisi ve insanlığın geleceğine inanç gibi ortak ve genel şiirsel izleklerin yanısıra en etkili düşüncenin «Negritude»⁽²⁾ olduğunu söyleyebiliriz.

(*) Angola, Fildişi Kıyısı, Gambia, Gana, Gine, Güney Afrika Cumhuriyeti, Kamerun, Kongo, Liberya, Madagaskar, Malawi, Mali, Mozambik, Nijerya, Rodezya, Senegal, Tanzanya.

(1) Hollanda kökenli Güney Afrika'lılar ve onların dili.

(2) Fransızca yazan yazarların Afrika sevgisini ve Afrika'lı olmanın verdiği gururu anlatmak için buldukları sözcük.

Afrika şairlerinin çoğunda sömürgeci kültürünün giderek azalan etkisiyle birlikte «Afrikalının kişiliği»nin araştırılmasının geniş boyutlar kazandığı (ya da bu kazanımla birlikte söz konusu etkinin azaldığı), animist kültürün, çağdaş kültürel bireşimin temel öğelerinden biri olma yönünde işlev kazandığı görülüyor. Eski dinsel törenlerde kitlelerce söylenen ilahileri, köy şöenlerinin neşeli şiirlerini içeren animist kültürün Afrikalı şair için çok etkin bir anlatım olanağı olduğunu görmemek olanaksız. Çünkü, sanatla yaşamın kolkola yürüdüğü kabile yaşamında yöresel şiir, günlük yaşamın bir parçasıdır.

Langston Hughes'ın da dediği gibi bugünkü Afrika şiiri misyoner okulunun sıralarından uzaklaşıp halk türkülerinin söylendiği açıklıklara doğru gitmektedir. On yedi Afrika ülkesinin şiirlerinden seçtiğimiz şiirler Hughes'ın gözlemini büyük ölçüde doğrulamaktadır.

Ancak Afrika şiirinin yalnızca karaderililerden oluştuğunu söylemek haksızlık olur. Özellikle «Afrikaan» dilinde yazan Breyten Breytenbach, Portekizce yazan Angola'lı Luandino Vieira gibi beyaz şair ve yazarlar karaderili Afrika'nın yanında yer alırken onun şiir ve edebiyatının oluşmasına da önemli katkılarda bulunmaktadır.

ANGOLA

Agostino Neto (1922-1979)

A'ŦEŞLER VE AHENKLER

Yol üstünde zincir şıkırtıları,

Kuşların şarkısı.

Ormanların ıslaklığı altında,

Hindistan cevizi ağaçlarının

yumuşak musikisinin serinliği

Ateşler,

çimende ateş,

Kayat'ın madensi sıcak yapraklarında

ateş.

İnsanlığın büyük göçlerini

bağrında taşıyan

geniş keçi yolları,

kapalı ufuklara doğru

geniş keçi yolları,

silah zoruyla

açılmış keçi yolları.

Foguerias'lar,

danslar,

tamtamlar,

ahenkler.

Aydınlığın ahengi,

Rengin ahengi,

Sesin ahengi,

Hareketin ahengi,

Çıplak ayakların

kana bulanmış zincirlerinin ahengi

Sökülmüş tırnakların ahengi,

Ahenkler,

Sonsuz ahenkler,

ey Afrika'nın kederli sesi.

AYRILIK ÖNCESİNDE VEDA

Anacığım!

Öldürdüler evlatlarını senin

Ve sabretmeyi öğrettiler sana.

Anacığım!

Yılları senin yaşamının

benziyor birbirine

mezar taşları gibi,

Ve acı çekmeyi öğrettiler sana

umut bağlayıp göklere.

Fakat senin evlatlarının

daha başka oldu yazgısı

Çatladı sabır taşı

ve çatladı

tohumu acının

ve öfke ağacı fışkırdı ondan.

Ve göklere bağlanan umudun

sonu geldi.

Umut biziz, kendimiz!

Biz ki dünün

Köleleri;

çıplak ırgatlar

kahve plantasyonlarında:

Biz ki aç her zaman,

her zaman susuz,

biz ki aydınlıktan

yoksun;

kör, cahil,

ve bildiğimiz tek okul

efendilerimizin buyruğu...

Korkardık
 yürümekten toprak üstünde
 altın da atalarımızın yattığı;
 severdik, seni
 hırsızlama
 bir başkasının malını çalar gibi;
 seni biz, ana diye
 çağırmaya korkardık...

Anacığım, yurdum!
 Şimdi değiştik artık.
 Kendimiz kurtardık
 boynumuzu boyunduruktan
 Ve dönüşü yok artık bu yolun.

Yaşamdan korkmuyoruz
 bu, ölümden de korkmuyoruz demektir
 Biziz umudu
 Angola'nın
 Ve bizim savaşımız
 sana mutluluğu getirecektir!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Antonio Cardoso (d. 1935)

ŞİİR
 Ne zaman çekip gidecek bu kuru dönem
 ve gelecek güneş gülümsemeye damın üstünde?
 ... eskiden, çocukluğumun günlerinde
 sac damın
 küçük delikleri vardı
 aralarında güneşi gözlediğim...

Eskiden...

Ne zamana dek çekip gidecek bu kurşun gök
ve maviliği eskinin
gelecek gülümsemeye damın üstünde?

Türkçesi: Güven Turan

Costa Andrade (d. 1936)

MELEZ (MULATO)

Yenmesi gereken bir kuşaktanım ben
ve yeni yollar açmayı denemesi
acunun dört yanma
ne durur ne yorulurum ben
ne de bir korku duyarım
ne de şikâyet ediyorum şimdi
sessizlik boğuklaştırdı sesleri.

Bir bildiri gibi doğdum ben
her kıtada kökü olan

Sevebilir yaptılar beni
ve yaratabilir yaptılar
yükü omuzlarım
kesinliklerle
ve bana bir yürek verdiler
tüm engellerin üstesinden gelecek

Ama salt İnsanım ben

Senin gibi her Avrupa'nın kardeşi
ve sen kardeş, içinde ışıyacak
geleceğin Afrikaları.

Türkçesi: Güven Turan

Antonio Jacinto (d. 1924)

XII.OANGO

Bu ırmak

bu ırmak uzaklara gider

öyle uzun ve uzak

Bu ırmak

bu ırmak hayatımızdır bizim

öyle kısa ve çıplak

Bu ırmak

bu ırmak umudumuzdur bizim

öyle uzun ve gerçek

Anlamı ne bu ırmağın

ve suları kırıştıran rüzgârın?

Anlamı ne hayatımızın

ve açmayan çiçeklerin?

Anlamı ne bu uzaklığın

anlamı ne hiç devşirilmeyen gerçekliğin?

Ah anlamı ne

anlamı ne umudumuzun

o ölümsüz su zambağının

yükselen ırmağın üzerinde

çiçeklenen bir gülümseme halinde!

Ne anlamı var

bir bakışı

ay ışığının gülleriyle aydınlanan

ve ırmakta kalan

ışığın.

(1976)

Türkçesi: Özdemir İnce

MONANGAMBA⁴

Bu koca çiftlikte ekinleri yağmur değil
alın terim sular

Bu koca çiftlikte olgun kahve
kırmızı kiraz var

kanım damla damla besledi özsularını.

Kahve kavuracak

ezilip, öğütülecek

kararacak, kararacak; ırgatın kara
rengini alacak

Irgatın kara rengini!

Şakıyan kuşlara sor

tasasız, kıvrılıp akan ırmaklara

ve içerden içerden esen rüzgâra:

kim kalkar erkenden? kim yolların tarlaya?

Kim taşır ağanın tahterevanını⁵ uzun yollarda?

Ürünü devşiren kimdir, parasını alan kim?

Kim yaşar kokmuş mısır, kokmuş balık ve aşağılanmayla
paçavralar için 50 anglores⁶ gündelikle
ya kim yer sopayı karşı çıkınca?

Kim?

Kim büyütür darıyı

ve çiçeklendirir portakal bahçelerini?

– Kim?

Ağaya, otomobiller, araçlar makineler,

metresler ve bir sürü zenci tutması için

parayı kim sağlar?

kim zenginleştirir beyaz adamı

kim şişirir göbeğini ve cüzdanını?

– Kim?

4 Monangamba: Gamba çocukları.

5 Tipoyc: İki kölenin, üzerinde Çeyaz Adamı taşıdıkları iskemle (aslında).

6 Anglores: Angola parası. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ve şakıyan kuşlar
tasasız akan ırmaklar
ve içerden esen rüzgâr
yanıtlayacaklar:

Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Ah! bırakın hurma ağaçlarına tırmanayım hiç olmazsa
bırakın çekeyim, çekeyim hurma şarabını
sarhoşluğumda boğulup, UNUTAYIM
— Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Türkçesi: Tuğrul Tanyol

FİLDİŞİ KIYISI

Bernard Dadie (d. 1916)

TÜM KITALARIN İNSANLARI

Kan sıçramış gecelerden çıkar gelirim
 böğürlerime bir bak
 Açlık ve ateşle deşilmiş
 Ekilebilir bir topraktım ben
 Gör nasır bağlamış elimi,

kapkara

durmadan işlemekten dünyayı.
 Gözlerim aşk ateşiyle yanık.
 Ben oradaydım ata'yı kovduğu zaman melek
 Oradaydım ben dağları tükettiğinde sular
 İsa uzlaştırdığında cennetle yeryüzünü gene oradaydım
 Hâlâ oradayım, gülümsemesi koyakların üstündeyken
 Bizi bir araya bağlayan aynı yazgıda.
 Bütün kıtaların insanları
 Kurşunlar hâlâ gülleri budar
 Düşlerinin sabahlarında.
 Sıyrılır insan yalan umutların gecesinden
 Söylediğim şarkı sizedir
 Siz ki sahipsiniz erişilebilir cennete

Biz

ki ararız kendimizi sokak lambalarının yalancı şafağında
 Çokça bilirim
 Kemiklerdeki soğuk, karındaki açlığa dair,
 Karabinaların gürültüsüyle yataktan fırlatılma hakkında
 Ama hep göz kırpıvermişti bu yıldız
 Ateşler akşamında, barutla sarhoş saatlerde.
 Bütün kıtaların insanları
 Sahipsiniz erişilebilir cennete

Siz ki bir kadın gülüşü işitmeyi seversiniz
 Bir çocuğun oyununu seyretmeyi
 Siz ki seversiniz önermeyi ellerinizi
 Zincir gibi biçimlendirmeyi
 Kurşunlar hâlâ gülleri budar
 Düşlerin sabahlarında.

Türkçesi: Cengiz Öndersever

Charles Nokan (d. 1937)

ÖZGÜRLÜK ÇİÇEĞİ
 Açıldı çiçeği özgürlüğün
 Eski dinler unutuldu artık.
 Tapınıyorduk Assie'yle Niamlen'e.
 Para denen yeni tanrı aldı yerini onların da.
 Kara Afrika'yı yaraladı beyazlar.
 Karalar öldürmek için kavuştu özgürlüğe.
 Büyük karanlıkları izliyor karanlıklar.
 Uyan artık ülkemin ruhu!
 Seni öldürecekleri yok et
 Ve ek gerçek özgürlüğü!

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

GAMBİA*Lenrie Peters (d. 1932)***PARAŞÜTLÜ ADAMLAR**

Paraşütlü adamlara göre
ilk atlayış
soluğunu keser insanın ve
görüntüsü rahatsız eder
işe yaramadan sallanan ayakların.

Sert toprak
bıraktığın yerde değildir
tepetaklak inerken aşağı,
konuşur can damarın
sen dinlenirsin
öğrenerek umudu kesmemeyi.

Birden yalnızsın
rüzgârı bir yerde
açık şemsiye ile
sıcak yeryüzü güven verir
bu titrek geçiciliğin sonunu
getirmesi ile.

Konmaya çalışırsın
yeşil çimenlerin olduğu yerde
ve taşımaya yükünü
tarlanın bir köşesinden ötekine.

Şiddetli iniştir
son noktayı koyan
ve yeryüzü bir yere gitmezken
sensin kendini başladığı yerde bulan.

Zaman yoğunlaşırken havada
yitip gidersin bulut içinde
ve her saçma düşüş gibi bu da
biter başladığı yerde.

GANA

Ellis Ayitey Komey (d. 1927)

UNUTUŞ

Düşen hurmayı anımsamak istiyorum
 Ve beyaz şarabını hurmanın
 Sert göbeğinden dökülen.
 Yolu anımsamak istiyorum
 Ayağımın çamurunu,
 Vücuduma sürünen dallarını
 Ağaçların.
 Olduğu gibi anımsamak istiyorum
 Yeşil suratlı ormanı
 Kurbağaların keyifli bağırıışlarını
 Ürperten sesleriyle baykuşları.
 Hurmalar arasında yürümeliyim
 Yaprakları jilet gibi keskin
 Dibinde böceklerin yuva kazdıkları
 Yer elmalarını, manyoka'ları gölgeleyen
 Ve sarktıkça aç bir çocuğu besleyen göğüslere benzeyen
 Hindistan cevizleri arasında yürümeliyim.
 Hepsini hepsini anımsamak istiyorum
 Onlar da ben de
 Toprak olmadan,
 Günün birinde.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Kwesi Brew (d. 1928)

ARAŞTIRMA

Geçmiş dediğin
 Bugünün küllerinden
 Başka ne ki...
 Gelecek dediğin
 Bulutlarla sınırlı
 Göğsü kaçmış
 Bir dumandan başka ne...

Hanım-hanımcık ol;
 Sevgilim
 İyi yürekli ol;
 Bak, sözler hatıra oluyor
 Soytarıların elinde
 Hatıralar kötü silah.
 Akli başında adamların
 Suspus oluşları
 Buddha'nın yüzünde
 İsa'nın

Avuçlarındaki yazıyı
 Okuyuşlarından ötürüdür.
 Öyleyse sevgilim
 Onların nutuklarında
 Akıl-makıl arama sen
 Kılavuzluk arama.
 Bırak sessizlikte kalsın
 Onların dillerine
 Haddini bildirmiş olan
 Aynı ateş.
 "Öğret bize, aydınlat bizi...,"
 Sen ve ben
 Yükü aşkımızdan
 Olan geceyi
 Uyur dururken
 Yağmur boşandı.
 Onların o
 Sivri ve
 Yeni bulunma akılları
 Çabuk çabuk parlayan
 Şimşek çakışlarında
 Açığa vuruyor gerçeği;
 Demek ki
 Onlar aptalların
 Kölesi olmuş kalmışlar.

(Francis Ernest Kobina) Parkes (d. 1932)

GECE YARISI

Tanrım, bu gece yarısı

Karanlık, kasvetli,

Yıldızsız gece yarısı.

Şşt! geliyor işte

Kızıl ateşli cinler

Hayaletlerle birlikte

Karanlık gece yarısı.

Kulak ver şu sessizliğe!

Gürültülü başkaldırıcı

Yaşam gürültüsünü

Korkudan, pis ölümden

Başka bir şey hissettirmeyen bu sessizliğe?

Uyanıyor akbabalar ağaçların hışırtısından.

İşte köpekler havlıyor

Hayaletleri mi gördüler yoksa

Kızıl, sıcak soluklu cinleri mi

Bu kara gecede?

Tanrım, nasıl da havlıyorlar!

Sessizlik yeni baştan.

Tüm cadılar seferber

Bir av bulmuş olmalılar.

Tanrı yardımcısı olsun

Annesinin göğsünden alınıp kaçırılan

Küçük bebeğin

Bu karanlık saatte!

Duyuyor musunuz bağırıışlarını

'Tiz,

İçer acısı,

Ve sonra...

O sessizlik yeniden!
Küçük ruhu çıkarılmış olmalı
Akbabaların beklediği
Ağacı.
Rüzgâr esiyor
Belki esmiyor da
İç çekiyor zavallı,
Kör bebek için.

Bir ses duymadınız mı?
Ne zaman?
Şimdi. Yani bu gece,
Hayaletlerin ayaklandığı,
Kötü ruhların ilençlilerden öç aldığı
Kehribar karanlığındaki bu gece.

Bir inilti, bir bağırma duymadınız mı?
Bebegin bağırmasıydı o.
Kötü cadıların ağaçtaki vekilleri
Akbabalar tarafından gözleri oyulan bebe

O büyük sessizlik yeniden.
Ayak seslerini duyuyorum kötü tanrıların.
Uyuyamam, sıkıntılıyım
Çıkarırken cadılar
Kör bebeği
Ağaca.

Yatağım sıırıslıklam, bakın
Soğuk vücudumdan akan soğuk terle,
Ama kalkmamalıyım
Bu karanlık bu sıkıcı saatte
Hayaletlerin ayaklandığı
Yankıların ıslık gibi dolaştığı
Tanrıların

Ayaklarındaki zincirleri sakırdattığı

bu saatte.

Evet, evet, kalkmamalıyım

Alevden soluklar

Kızıla çevirirken bu kara geceyi

Ve cadılar beslenirken

Akbabaların kör ettiği

Bebeğin ruhuyla.

Hâlâ gece yarısı mı Tanrım?

Türkçesi: Gürkal Aylan

APOLCALYPSE

Kıyamet gününe yakın

Görünümü değişecek yeryüzünün

Güneş gece yarısı olacak, ay da kan

Kıyamet gününe yakın.

Ama şimdi, kılıçların daha saban demiri olmadığı

Mızrakların mızraklıklarını sürdüğü şu günde

Gözünüzü dört açın çocuklarım.

Diyelim ki mango ağacının gölgesinde yürüyorsunuz

Ya da koşuyorsunuz kızgın güneşin altında.

Bir hiç olduğunuzu kabul edeceksiniz.

Okların ok olarak kaldığı,

Mızrak ve oraklardan doğan mucizenin

Görünmeyen bir mucize olarak kaldığı şu günde

Usumuzda olsun çocuklarım,

Köpeklerin söylevler verdiği,

Boynuzların insan alınlarını süslediği ülkelerde

Kinli Sasabonsam'ın kara ve gizlemleri

Bir zindanına sürüklerse sizi

Rastlantıyla, minik ayaklarınız

Çiğmiş pullarla kaplı deniz kızlarının

Ve deniz hayvanlarının insanlıkla alay ettiği

Bu garip, insanlıktan uzak ülkede

Takılırsa gözleriniz bir taşa
 Kara, cansız, pis, sakallı,
 Yalvarırım çocuklar, ses etmeden geçin,
 Soru sormadan.

Tarih öncesine döneceğiz çünkü,
 Birleşecek yeniden son ve baş,
 Görünümü değişecek dünyanın yeniden
 Taşlar insan olacak
 İnsanlar taş,
 Serçelerden kartallar doğacak
 Toprak buğday buğday olacak.

Çocuklarım,
 Rastlantıyla, kükreyen bir tavşan görürseniz
 Ya da tahterevana kurulmuş bir maymun,
 Sessizce bakın. Çabucak uzaklaşın yanından.
 Çok çabuk.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Kofi Awanoor
 (George Awanoor-Williams) (d. 1935)

SAVAŞ TÜRKÜSÜ

Ak basmalar içinde uyuyacağım;
 İnsanoğlunu geldi buldu savaş
 basmalar içinde uyuyacağım.
 Bırak çocuklar gitsinler savaşa
 Kpli ve adamları gitsinler;
 Beyaz adamın silahları gürlesin bırak,
 Hücuma geçiyoruz;
 Hepimiz basmalar içinde uyuyacağız

Saldırırken biz, yerler sarsılacak;
 Ta kulübelerimize değin geldi girdi savaş;
 Korkaklar kalsınlar geride,
 Evde otursunlar korkaklar kanlılar;

Karılarımıza yanaşan olursa eğer
 Biz savaştayken karılarımıza,
 Soluklarını yitirecekler
 biz dönünce.

Nerde duyulmuştur ki
 Nerde duyulmuştur ki gözleri önünde kendi öz anasının
 Bir çocuğu soksun bir yılan;
 Savaş geldi çattı
 Ta kulübelerimize değin girdi savaş
 Yiğitlerin savaşı bu
 Bırak gürlesin topu tüfeği beyaz adamın
 Savaşın dumanı sarsın bizi bırak
 Bir ölüm kalım savaşı
 bu savaş.

Savaş alanında öleceğiz
 İstemeyiz başka yerde istemeyiz ölümü
 Bizimle birlikte ölecek topumuz tüfeğimiz
 Keskin kılıçlarımız bizimle birlikte
 Savaş alanında öleceğiz.

Türkçesi: Nazar Büyüm

Atukwei Okai
(d.1941)

CABRAL İÇİN ÖVGÜ

1.
 'Tabanca da yalan söyledi gene
 Ağladı bütün köyler kasabalar

Amilcar Cabral'ın ardından

İy şafak vaktinin asılı duran çiyi
 İy gökyüzünün türkü çağıran bulut uçurtması
 İy uçuşun sürtülerek geçen kanatları
 Ne zamandır bombalanıyor türkümüz?
 Ne zamandır bıçaklanıyor ışıığımız
 Ne zamandır yerde yatıyor kumru?

6.

Amilcar Cabral —

Ben de gördüm onu şafak vakti

yürürken tarlalarda

yürürken geniş adımlarla — o köylü savaşçıyı —

ben de gördüm Amilcar Cabral'ı

Dengesini bozuyordu köprülerin,

Çiçeklere su veriyordu,

Adreslere fısıldıyordu,

Ateş yalımlarının kulaklarına.

Otlaklara, kaynaklara götürüyordu davalarını.

Türküler söylüyordu,

bezgin ruhlara kova kova

saydam kuyu suları dökecek türküler,

Türküler söylüyordu

sesleri çağrı yapan türküler.

7.

Yarın mahkemede savunacaksınız hepiniz

Taflatse'nin toprak reformunu, geri verilecek

Bütün topraklar halka uygun olarak bu yasaya.

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin, sağlıcakla kalın.

Her evde yanık tutulsun yağ kandilleri

Görünmesin salık verdik güneşe

Bütün topraklar halka geri verilinceye kadar

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin sağlıcakla kalın.

Bu gece adres değiştirecek bıçaklar

En büyük çocuklarına düşmanın —

Geri verilmeli halka bütün topraklar.

ÖTEKİLERE SÖYLEYİN, ADIMI VERMEYİN, KALIN
SAĞLICKAKLA.

Türkçesi: Yunus Çakır

M- F. Dei Anang
(1909-1978)

HANGİ KADERE DOĞRU EY AFRİKA?

Oturdum

gökyüzü yıldızlarının delik deşik ettiği kubbenin altına

Ve yörüngesi boyunca

sabırla kayan

aya baktım.

Kıpırdamıyordu ay

ve Doğa'nın kendisini sınırladığından da

kederlenmiyor gibiydi

Sessizce gülümseyip

durumundan hoşlanıyordu

Yukarda bulutların arasında.

Ve sonra

Ey Afrika

büyük Firavunların

ve esrarlı mimarı yasaların yarattığı

o geniş piramitlerin toprağı

Anavatanım benim

Düşünmeye koyuldum

ki ay gibi

Senin de çıktığını söylerler!

Ama hangi kadere doğru

Ey Afrika,

Hangi kadere doğru?

Geçmişe doğru mu?

Davulların

ve hurma ağaçlarının gölgesindeki

şenlik rakslarının zamanına

Geçmişe doğru mu?

Koruyucusuz günlerin zamanına

Kızın hep el değmemiş olduğu zaman

Ve oğlan eski tanrıların korkusuyla

tiksinirdi kötü yola sapmaktan.

Geçmişe doğru mu?

Dinginliğin

Ve iyiliğin hüküm sürdüğü

Saman sapından yapılma karanlık kulübeler

Geçmişe doğru, BOŞ İNANLAR çağına doğru mu?

Ya da ileriye mi?

İleriye! Ama neye doğru?

İnsanın

insan üstüne yığıldığı

Kıtlığın

ve yoksulluğun

mutsuz yuvalarını kurdukları

Her şeyin karanlık ve korkutucu olduğu

Gecekonduklara mı?

İleriye neye doğru?

İnsanlık dışı bir değirmende

Bitmez tükenmez uzun bir kötücül büyü içinde

Zor saatleri öğüten fabrikaya mı?

İleriye! Ama neye doğru?

Ortaçağdan kalma suçların

bulaşıcı pis kokuları,

Aşağı ırkın insanları üstüne

bombalar ve güllerle

Ari ırkın insanlarının

kana susamış topları ateş püskürdüğü zaman

İleriye, UYGARLIĞA doğru mu?

İleriye, tozlu gereçlere

ve aç gözlü kazançlara

öldürücü kavganın

kesin habercilerine doğru mu?

Ya da dünyanın yarısının canlılarını yere sermek ve yakmak

Öteki yarısının gebermesi pahasına

baştan aşağıya pazarları darmadağın eden

ve insanların yüreğini çeliğe çeviren

Adam Smith'in

uygunsuz yasalarına

ileriye doğru mu?
 Ya da geçmişe
 Aslı kaynağına
 Ahlaksal erdemlerin
 Hem tüm hem erkin hem özgür
 Bağımsız bir gönülden yükselen
 İnsan sevgisi
 ve Tanrı korkusuna doğru mu?
 Ay
 önceden belli bir yol boyunca
 yıldızların delik deşik ettiği gökyüzünde
 sabırlı ve sessiz kayıyor
 İyice sınanmış bir yol üstünde
 Sakınarak kay, Ey Anavatan
 Ama hangi kadere doğru, ey Afrika?
 Hangi kadere doğru oy?

Türkçesi: Eray Canberk

A.L. Milner-Brown

KİM BİLİR?

Kim bilir. altın topraklarla
 Böylesine cömertçe gönendirilmiş
 Ve palmyelerle bezenmiş
 Uzak yakın bütün büyük ulusların imrendiği
 Bu Afrika bir gün dünyaya art niyetsiz
 Barış ve dinginlik için önderlik edebilir-
 Kim bilir? Kim bilir?
 Ve Tanrı'nın zamanı yetkinliğe erdiğinde
 Ve ayrı renklerin soyların sınıfların insanları
 Onu önder edindiklerinde
 Kin ve kötülük geçmişe gömüldüğünde
 Barışın Prensi en sonunda Afrika'da
 Yuvasını kurabilir
 Kim bilir? Kim bilir?

(Barışın Prensi: İsa Mesih, yalvaç)

Türkçesi: Özcan Özbilge

GİNE

Camara Laye (d. 1928)

ANNEME

Zenci kadın, Afrikalı kadın, seni düşünüyorum, annem ey

Ey Dâman, annem hey, sırtında sen taşıdın beni, sen emzirdin, ilk adımlarımı sen attırdın, ilkin sen açtın gözlerimi yeryüzünün olağanüstülüklerine, seni düşünüyorum...

Tarlaların kadını, ırmakların kadını, büyük ırmağın kadını, sen hey, annem, seni düşünüyorum ...

Ey Dâman, annem hey, gözyaşlarımı sen kuruldun, sen coştururdun yüreğimi, sen katlanırdın yaramazlıklarına sabırla, çocukken yanında olmaktan hoşlanırdım, şimdi bile yanında bulunmaktan nasıl da hoşlanacaktım!

Arı kadın, duru kadın, tevekküllü kadın, sen ey, annem, seni düşünüyorum...

Ey Dâman, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, usum, düşüncem hep seninle ilgileniyor, her adımda, senin düşünmen eşlik ediyor bana. Ey Dâman, annem, şimdi bile, içtenliğine, sıcaklığına olmaktan. Nasıl hoşlanacaktım, çocukken yanında olmaktan...

Zenci kadın, Afrikalı kadın, sen ey, annem, sağol; benim için yaptığın her şey için sağol, oğlun ne uzak sana, ne yakın sana oğlun!

Türkçesi: İshak Yetiş

GÜNEY AFRİKA

Peter Abrahams (d. 1919)

BEN RENKLİYİM

Liza Teyze

(Evet?)

Ben neyim?

(Ne demek sen nesen?)

İrmakta bir çocuğa rastladım

Dedi ki o bir Zuluymuş.

Teyzem güldü.

(Sen Renklisin,

üç çeşit insan vardır;

Beyazlar, Renkliler

ve Siyahlar

Beyaz insanlar en önce gelirler

sonra da Renkliler

en sonra da Siyahlar gelir.)

Neden?

(Çünkü bu böyledir.)

Ertesi gün Joseph'i gördüğümde

Göğsümü döverek

Ben Renkliyim dedim.

O da ellerini çırpıp ve güldü.

Joseph ve ben o yaz

uzun öğleden sonralarının

çoğunu birlikte geçirdik.

Ben ondan biraz Zulu öğrendim.

o da benden biraz Afrikaans öğrendi.

Dopdolu geçiyordu günlerimiz.

En başta ırmak vardı araştırmak için.

Sonra benim yüzme derslerim vardı.

O yaz sopalarla kavgaya etmesini

söğüt dalları ve yapraklarından

yeşil şapka örmesini

ellerimle
 kurbağa ve iribaş yakalamasını
 ceylan kapanı kurmasını
 ırmak kuşlarının sellerini yansılamasını
 öğrendim.

Bizi ısıtan sıcak bir güneş,
 ıslak bedenlerimizi kuruttuğumuz yeşil çimenler,
 oynamak için killi çamur,
 boğuşmak için ince kumumuz vardı.
 Kocaman çekirgelerimiz vardı, yarıştığımız
 Ağustos böcekleri vardı
 gün kararınca sürülerle ortaya çıkan,
 ve yüzlercesini yakaladığımız.

Gevrek kızarmış tuzlu böceklerin
 o ayrık tadı vardı.

Söğütlerde hışırdayan rüzgârın sesi,
 fırtına çıktığında duyduğumuz
 gök gürültüsü vardı.

Kahkahalara boğulan iki çocuğun sesleri,
 bizim seslerimiz vardı.

Joseph'in beyaz adamdan önce yaşamış
 siyah kralları anlatan öyküleri vardı.

Evde sordum;

Liza Teyze

(Evet?)

Bizim de Renkli krallarımız var mıydı
 beyaz adamdan önce?

(Hayır)

Peki, biz nereden geliyoruz?

Joseph ve annesi beyaz adamdan önceki
 siyah kralların soyundan geliyorlar.

(Çok konuşuyorsun sen) dedi teyzem
 gülerek ve saçlarımı okşayarak

(Git yıkan artık.)

*Richard Rive (d. 1931)***GÖKKUŞAĞININ BİTTİĞİ YERDE**

Gökkuşağının bittiği yerde
 Bir ülke olacak kardeşim,
 Ve orada dünya bütün şarkılarını söyleyebilecek.
 Biz de birlikte söyleyeceğiz kardeşim, sen ve ben
 Hem de senin beyaz olmana
 Benimse olmamama karşın.
 Biraz buruk bir şarkı olacak kardeşim
 Çünkü ikimiz de besteyi bilmiyoruz,
 Zor bir beste olacak kuşkusuz.
 Ama sen ve ben öğrenebiliriz kardeşim.
 Ne siyah ne de beyaz şarkı var aslında
 Yalnızca müzik var kardeşim.
 Ve işte bu o müzik, bizim de birlikte söyleyeceğimiz
 Gökkuşağının bittiği yerde.

*Türkçesi: Özcan Özbilge**Mazisi Kunene (d. 1932)***ÇIĞLIKLAR**

Size bir çılgın adamın çığlıklarını veriyorum
 acımasızlara haykırıanların
 gömütlerin üzerinden haykırıanların
 iskeletlerin, üst üste yığılı
 ve eklem yerlerinden kırık kemiklerin.

Size bir akbabanın sesini veriyorum
 etten tarlalarımızın üzerinde dönen
 tepelerde sıralar halinde toplanan
 göz çukurlarında yitmiş gözlerin ve
 mehtabın vahşete terk ettiği yerdekilerin.

Size ortasından yırtılmış bu gömleği veriyorum
 tarlada bırakılmış
 daha memeden kesilmeden göçenlerin orda,
 söyle bana, söyle bana
 kim giydi bunu kiş bastırma dan!

Size yalnız uyuyanları veriyorum
 elleriyle düş katlayanları,
 ölüm gecesinde baktıkları için
 asla gerçekleşmeyecek düşleri,
 bağırın dünyaya diye size veriyorum!

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Breyten Breytenbach (d. 1939)

ÜLKEYE DÖNÜŞ

Anne

düşünüyorum da
 eve dönersem bir gün
 habersiz sabahın erken saatlerinde dönerim
 yılların birikimi zenginlikler
 demir atların sırtında
 her yer, her şey mavidir hâlâ
 usulca açarım kapısını arka avlunun
 yaşlı Wagter havlar
 sonra sallar kuyruğunu beni tanıyınca
 ipince bir keman çalacaktır Fritz Kreiser
 nasıl da iyi bilirsin anne
 bu havaların getirdiği Viyana valslerini
 pencerelere toplanmaya başlayacak insanlar
 belki de uzaktan uzağa
 gülümseyerek eğilecekler gecelikleri içinde
 dirsekleri bir zamanlar üzerinde tepindiğim dizleri üzerinde
 içerde çatlarcasına atacak annenin kalbi
 (peki gözlüklerim nerede?)
 birden uyanacak rüzgârın sersemlettiği baba
 ama anne çoktan dışardadır
 sabahlığı içinde ve al aldır yanakları

Anne

düşünüyorum da tıpkı böyle olacağım
 Noel sabahında bir melezler korusu gibi
 ağlayacağımızı ve çay içeceğimizi düşünüyorum
 anne.

NERUDA'NIN ÖLÜMÜ

Birkaç kan rengi çelenk
 emekçilerin bayrakları gibi tabut üzerinde;
 günü gününe izledik ölümünü Pablo Neruda—
 ah, nice zaman yürüdün varmak için dünyanın öbür ucuna:
 (gökyüzü mü? cehennem mi?)
 karnı deşilmiş Madrit sokaklarında
 gövdesinde tohumlar benzeri kurşunlarla orada yatmaktadır Lorca—
 külrengi çocukları önünde Barselona'nın
 hep sınıra doğru
 ve yürekte İspanya—
 eski ama dipdiri bir uygarlığın ürünü
 damarlarında vuruşu kayaların ve madenlerin
 dorukları üzerinde And dağlarının
 güneşin mihraplarının ötesinde
 daha insancıl yeni bir şafağa doğru

biz de tanıyoruz onları - generalleri ve bankerleri,
 bakımlı tırnaklarıyla kokulu odalarından
 kapıları yumruklayarak küfürler yağdıran gece yarısı askerlerini
 haykırarak kitapları karıştırırlar
 parçalamak için küçücük yalımlarını
 bilgi, özgürlük, onur ve gururun
 zavallı hayvanlar - sanki kesebilirlermiş gibi
 kuyruğunu yıldızların!
 Bizim sıcak iklimimiz de üretti, karanlıkta,
 “güvenlik” bahanesiyle
 saygıdeğer psikopatlar, öldüren, kurban eden,
 sömürücünün bekçi köpekleri,
 uşakları doların, zalimler,
 çiklet beyinli iğrenç goriller
 ince bıyıkları, güneş gözlükleri
 dinleme aygıtları, mikrofonlar
 hamamböcekleri gibi, kertenkeleler gibi dört bir yanda.

Mongane Wally Serote (d. 1944)

YANAN BİR SİGARA

Bu küçük kara çocuk
 paketten bir sigara çeker gibi
 geldi dünyaya
 ve yakıldı.
 Bakar yükselen, kıvrılan, dağılan
 duman olmuş umutlarına
 sonra, Hiç.
 Büyür sigaranın külleri gibi büyür,
 hem uysal, hem savunmasız.
 Ve ezilip söndürülür.

Türkçesi: Eray Canberk

Oswald Mtshali

BIRAKILMIŞ ÇIKIN

Jabavü'nün dumanlarına
 karışmış
 sabah sisi, beyaz kadın,
 yayılıyor, kalın, sarı
 geniş bir yaradan
 sızan irin gibi.
 Küçücük evlerimiz boğuluyor içinde
 ağa yakalanmış balıkları andıran.
 Kanın kırmızı paçavralarına bürünmüş,
 köpekler, çöp tenekelerinin yağmacıları,
 hırlaşıyorlar, yırtıcı, bir çıkın
 kıpırdıyor, belli belirsiz.
 Bir taş atıyorum?
 Uzun sivri dişlerini gösteriyor köpekler
 ve bir an için
 kızıl kadifeden ağızlarını.
 Tabanları yağlıyorlar

ve didiklenmiş bir ceset bırakıyorlar.

— bir yığın pisliğin üstünde yeni doğmuş bir çocuk-

“Ey Yemliğin Hazreti İsa’sı⁽⁷⁾

İyi uyu

insan çöplüğü üstünde.”

Anan yumurtladı seni sabahın ışıkları içinde,

günahsız parlayan yüzün,

el değmemiş çiğ tanesi gibi yüreğin.

Türkçesi: Eray Canberk

Sipho Sepanla

DURDURUN YALANLARI

İsterim hep,

Umutsuzluk çılgınlıklarını değil

Özünü duymanı sözcüklerin,

Çatık kaşlarımdan okunan.

Bir yeni sesin

Haykırışlarını taşıyor çünkü gövdem.

Dursun istiyorum yalanlar.

Bırakın yoksulları beslediğinizi anlatmayı

Çünkü siz çıkardınız açlığı

Altın çukuruna akıttığınızda kanımı.

Dursun istiyorum yalanlar.

Bırakın kurduğunuz okulları saymayı,

Çünkü siz çıkardınız cahilliği

Yalnızca bana göre bir eğitim kurarak.

Dursun istiyorum yalanlar.

Bırakın göstermeyi hastanelerinizi,

Çünkü siz çıkardınız hastalıkları

Emeğime açlık ücreti ödeyerek.

7 Ağırda dünyaya geldiğine inanılan Hazreti İsa'nın doğduğu zaman üstüne konduğu yemlik hatırlatılıyor. (Çeviren)

İsterim hep,
Beni gözün abartmalarıyla değil
Tanrının yarattığı gibi görmeni,
Varlığının nesnelliğinde somutlanan.
Çünkü yere basıyorum ayağımı sıkıca
Evrendeki tüm insanlar gibi
Türkçesi: Engin Koparan

KAMERUN

Mbella Sonne Dipoko (d. 1936)

ACI

Parkta yaprak kımıldamıyordu
 soluk soluğa bir haberci gibi
 gelip de rüzgâr söyleyene dek
 barbarların geldiğini.
 Fısıf fısıf konuşan dallar
 çaresizliğe kapıldılar.

Size o öfkeli fırtınayı
 anımsatmak isterim:
 Hani çaresiz kalan çiçekler
 bir buket olup vermişlerdi kendilerini
 tacı meteorlarla süslü kötü krala...

Fırtına başlayana dek susup da sonra konuşan
 o dallar gibi biz de bekledik
 keskin soğuğuyla görünmez bir kılıç
 çarpıp kesene dek bizi.

Her parçamız bir yere gitti.
 Sürüklenip yağmur suyunda,
 her parçamız
 kanımız dışında
 ağaç gövdesindeki yaban balı gibi
 olduğu yerde kaldı

Türkçesi: Gürhan Uçkan

*Patrice Kayo**(d.1942)***TÜRKÜ**

Bütün karıları babamın
linç ediyorlardı anamı
Fakat bilmiyorlardı dansı
Babamın yerini ben alınca
Ve kraliçe olunca anam
Karım olunca bütün karıları babamın
ve uşakları anamın
Dansı beceremeyen anamın
fazla çocuğu yoktu
Salgınlar alıp götürmüştü onları
yalnız ben kalmıştım
Bir ırmak mıydım?
gümüş gibi akıyordum
Ve birlikte olmadığımız zamanlar
ceberrutlaşıyordum
Bir domuz taciri idim
ve tavuk satıcısı
İncirleriniz, çingiraklarınız varsa
satın alırım.
Bir tek oğul
Güvenlidir baba koltuğundan
Bütün dansları da biliyorum
Annemse şahin eti yiyor yalnızca.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

*Francis Behey***BİR GÜN ANLAYACAKSIN**

Bir gün anlayacaksın
derinin kara, dişlerinin
ve ellerinin içinin ak
ve dilinin pembe
ve balta girmemiş ormanların sarmaşıkları gibi
kıvırcık olduğunu saçlarının

Sus.

Bir gün öğrenince
kırmızı olduğunu damarlarındaki kanın
kahkahalarla gül,
ellerini vur birbirine,
deliler gibi sevin
bu söz karşısında.
Sonra bu neşeli halini bırak,
takın ciddi tavrını
ve sor çevrendekilere:
Damarlarındaki kırmızı kan
yetmez mi kabule
insan olduğumu?

Babamın keçisinin de
kırmızıdır damarlarındaki kan.
Sonra çok eğlendiğini söyle onlara
Biliyorsun ki hiç anlamadılar,
Hayvana ve insana kırmızı kanı
Tanrının verdiğini,
Hiç bilmez göründüler
İnsan başı konulduğunu babamın keçisine
Yaşa ve çalış
Böylece adam ol.

KONGO

Patrice Emery Lumumba (1926-1961)

AFRİKA'NIN YÜREĞİNDE SABAH

Binlerce yıl, Afrika'm, bir hayvan gibi acı çektin,
 Çölü yalayıp geçen rüzgârda savruldu küllerin.
 Gözalıcı, büyülü tapınaklar yaptı zalimler
 Ruhunu acılardan kurtarmak için
 Barbarların yumruğu, beyazların kırbacına karşı
 Yalnız ölmekti senin hakkın bir de ağlamak,
 Totemine bitip tükenmez açlık, tutsaklıklar oyduklar,
 Ağaçların kabuğunda bile korkunç, zalim bir ölüm
 Sinsice seni gözlüyor, sana doğru geliyordu
 Ağaçların deliklerinden, ucundan çıkan dallar gibi
 Ölüm vücudunu, tedirgin ruhunu sarıyordu.
 Göğsünün üstüne kocaman hain bir engerek yılanı koydular:
 Boynuna sert içkilerden bir boyunduruk geçirdiler,
 Canın ciğerin karını aldılar elinden, ucuz incilerle göz boyayıp
 Varını yoğunu inanılmaz, paha biçilemez.
 Kulübenden tamtam sesleri karanlık geceye,
 Yüce kara ırmaklara zalim seslenilen taşıdı;
 Aldatılan kızların, gözyaşlarının, kanların,
 Ve küçük adamların kaynaştığı, doların kral olduğu
 Anavatan dedikleri o ilençli ülkelere giden
 Gemilerin öyküsünü söyleyip.
 İşte orada çocuğum, öğüttüler karını gece gündüz
 Amansız, korkunç bir değirmende, yok oldu büyük acılar içinde,
 Sen de ötekiler gibi birisin. İyi kalpli beyaz Tanrının
 Sonunda bütün insanları uzlaştıracığına inanmanı istiyorlar.
 Ateşler yakıp ağladın, içler acısı şarkılarını söyledin
 El kapılarına çöken evsiz barksız dilencinin
 Derken bir şeyler oldu, bir şeyler kımıldadı içinde
 Kanın yanıp tutuştu geceleyin

Dans ettin, bağırdın babadan kalma tutkuyla.
 Bir fırtına gibi azgın, ama insancıl bir tonda
 Bir güç doğuverdi binlerce yıllık felaketten sonra.
 Cazın madensel sesinde, önlenmesi güç bir bağırıyla
 Bir dev kıpırdanışıyla sarstın her yeri.
 Şaşırdı herkes, duman oldu bütün dünya
 Kanının çılgın ritmini, cazın delice ritmini duyup
 Sapsarı kesildi beyazlar bu yeni şarkıyla
 Mor meşaleyi karanlık geceye diken bir şarkıyla.
 Sabah işte, kardeşim! Sabah! Yüzümüze bak,
 Yeni sabahlar başlıyor eski Afrika'da.
 Yalnız bizim olacak artık bu ülke, bu su, bu kutsal ırmaklar,
 Binlerce yıl anası ağlayan zavallı Afrika.
 Tüm gücüyle güneş bizim için parlayacak,
 Gözümüzün yaşını, suratımızdaki tükürükleri kurtularak,
 Zinciri kopardığın an, koca zinciri,
 Kötülüklerin, işkencelerin köküne kibrit suyu,
 Hür ve şen bir Kongo doğacak kara topraktan,
 Hür ve şen bir Kongo—kara çiçek, kara tohumdan!

Türkçesi: Gürkal Aylan

Tchicaya U'tamsi (d. 1931)

DEBOUT

... İşte ırmak yine gökkuşağı altında
 ellerimi saçlarımı alan ırmak
 çakallar dişlerim gibi
 sinsi yılanın kokusunda
 belleğimdeki delikte gizlenen
 baykuş gözlüyor atmamı
 yıldızlarla sarhoş ilk adımlarımı
 yaşamım öldürücü bir yaşam
 al onu

bırakma ölüme
 anlıyorum ki Kongom
 hür yaşamak istiyor
 özgürlük
 dişlerim için
 çakallar olmak
 güzel kokulu
 hangi elma olsa işe yarar
 aşk üzüntülüysen
 gece incek ruhum hazır

Türkçesi: Gürkal Aylan

ÇALI ATEŞİ

Ateş ırmak demek bu
 deniz içmek ardından kumların
 ayaklar eller
 yürekte sevmeye
 insanla dolduruyor beni içimde yaşayan bu ırmak
 bir sana söyledim çevresinde ateşin

ırkım
 akıyor orda burda bir ırmak
 alevler bakışları
 üstünde kuluçkalayanların
 söyledim sana
 ırkım
 hatırlıyor
 tadını tunç esrik sıcak öfkenin.

Türkçesi: Ali Küçüktavşan

Antoine-Roger Bolamba

PORTRE

Benim var bir büyüm

büyüm

büyüm

sessiz birden uyanışım

sarılan dalgalı kollarına Kongo'nun

istememez bir fırtınalı geçit yüreğime

pırıldayan bayrakçıklarla bombalanmış

gümüş gerdanlığımı düşünüyorum

yüzlerce sessizlik adacığı ol

bayılıyorum inatçı sabrına

okapi'nin

açık gökleri döven mavi kuş

hangi batan gemi

Onu hiçlik körfezine düşürdü

gece yakarılardan yoksun hiçlik

Ah tutulmamış direnişler

ah! çılgınlı delikler

onları koruyanlara yönelsin kaderim

üç alçak adam

Üç diyorum sayarak 12 3

kim bulandırıyor atalardan kalma aynayı

senden başka kaçak görüntü

gözü kararmış öfkenin en yücesinde bulacağım seni

bekle takayım yüzüme kan maskemi

yakında göreceksin

bir bayrak gibi dalgalandığını dilimin

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

LIBERYA

Roland Tombekai Dempster

AFRİKA'NIN YAKARIŞI

Ben sen değilim
ama sen benim
fırsat vermiyorsun
ben olmama

“Ben senin yerinde olsaydım” —
ama biliyorsun ki
ben sen değilim
yine de bırakmıyorsun
ben ben olayım

Her işime burnunu sokuyorsun
sanki bunlar
senin işinmiş
sen de benmişsin gibi.

Duygusuzun, kafasızın birisin
aptallık olur düşünmek
benim sen olabileceğimi,
senin gibi konuşup
senin gibi davranacağımı.

Tanrı beni ben yapmış
seni de başka yaratmış
bırak Tanrı aşkına
ben ben olarak kalayım.

Türkçesi: Gürkal Aylan

MADAGASKAR*Jean-Joseph Rabearivelo (d. 1901-1937)***HANGİ GÖRÜNMEZ FARE**

Hangi görünmez fare
 gecenin duvarlarından inip
 sütlü ay pastasını kemiren?
 Yarın sabah,
 ay çıkıp gidince,
 kanayan diş izleri kalacak.

Yarın sabah
 bütün gece içenler
 kâğıtları düşürenler ellerinden
 yan kapalı gözlerle aya bakıp
 kekeleyecekler:
 “Kimin şu para
 yeşil masada yuvarlanıp giden?”
 “Ah!” diyecek içlerinden biri,
 “dostumuz her şeyini yitirdi de
 öldürdü kendini!”

Hepsi yarım gülümseyecek
 sendeleyip düşecekler.
 Ay orda olmayacak artık:
 fare alıp götürdü onu deliğine.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanh

Jacques Rabemamanjara (d. 1913)

ANTSA

Ada!

Alev heceli ada,

Adın hiçbir zaman

bundan pahalıya mal olmadı ruhuma!

Ada,

bu denli hoşuna gitmedi yüreğimin!

Alev heceli ada,

Madagaskar!

Ne yankı!

Sözcükler

eriyor ağzımda:

Ormanlarının gizeminde

aydınlık mevsimlerin güzelliği,

Madagaskar!

Bakir ve kırmızı etini dişliyorum

sönmekte olanın ılık dişli

doymak bilmez tutkusuyla,

Madagaskar!

Bir suçsuzluk dayanağı

açlık içindeki yüreğimde,

en ateşlisi âşıklarının,

en sadık olanın

coşkusuyla uzanacağım göğsünde,

Madagaskar!

Ne önemi var gece kuşlarının,

ve kundaklanmış evin çatısında

can sıkıcı ve alçak uçan baykuşların

ne önemi var! ah, tilkiler,

civciv kanı kokan,

telli turnaların kanıyla şereflenmiş

derilerini yalasınlar!

Biz diğerleri, gök sanrılılar,

bulut mavisinin sonsuzluğuna takılmışız çılgınca,

Madagaskar!

Türkçesi: Ferda Keskin

*Flavien Ranaivo (d. 1914)***SIRADAN BİR ÂŞIĞIN TÜRKÜSÜ**

Beni sevme, tatlım,
gölgen gibi,
gölgeler silinir akşamları,
güneş doğana kadar
uyanık kalmasını isteyemem,
karabiber gibi de sevme;
biber mideyi yakar,
acıkınca isteyemem,
yastığın gibi de sevme;
gündüz bir araya gelemeyiz,
buluşuruz ancak uyku saatlerinde
pirinç gibi de sevme;
bir kere yendi mi
akla gelmez bir daha,
sessiz konuşmalar gibi de sevme;
tatlıdır bal ama
herkes bilir tadını,
beni güzel bir düş gibi sev;
sen gecede yaşarsın,
benim umudum günde,

beni sev,
birazcık para gibi
yanımda bulundurduğum,
yolculuğun boyunca
yanında giden bir yoldaş gibi
koca bir su kabağı gibi
içinde su biriktirilen,
çaldığım gitar gibi
müzik parçası gibi
beni sev.

Türkçesi; Eray Canberk

MALAWİ

David Rubadiri (d. 1939)

BİR AFRİKA FIRTINASI

Aceleci bulutlar belirdi
 Batıdan
 apansız ve kararlı
 oraya buraya üşüşen çekirgeler gibi
 döne döne
 kuyruğu boyunca bir şeyler bırakarak
 bir hiç peşinde koşan
 deliler gibi

Gebe bulutlar
 at sırtında gibi
 birleşerek tepelere konan
 kötü amaçlı kara kanatlar gibi;
 rüzgâr ıslık çalıyor
 ve geçsin diye o
 ağaçlar eğiliyor.

Köylerde
 coşku dolu çocukların çığlıkları
 uçuşuyor
 ve attıkları çığlıklar
 rüzgâra karışıyor
 sırtlarında bebeleri kadınlar
 içeri dışarı
 fırlayıp duruyor çılgınlar gibi
 rüzgâr ıslık çalıyor
 ve geçsin diye o
 ağaçlar eğiliyor.
 ipe dizili giysiler

pırtık bayraklar gibi sallanıyor
dalga dalga
uçup gidiyor
sallanan memeleri ortaya çıkararak
kör edici yıldırımlar gibi hava
gürlüyor, titriyor ve patlıyor
bunca ateş-duman tufanında
ve fırtınanın coşkusunda
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.

Türkçesi:Gürhan Uçkan

MALİ

Gaoussou Diavara (d. 1939)

AMİLKAR KABRAL'IN ANISINA

I

Yüzünü anımsıyorum senin
 Askerin yüzü
 Emekçinin
 Ve peygamberin.
 Gözlerini anımsıyorum
 Bakmıştım onlara
 kendi gözlerime bakarcasına.
 Sesini anımsıyorum
 Kararlı net temiz
 toprakçasına.

Seni anımsıyorum
 Projektörlerin kesiştiği yerde
 Flaşları altında fotoğraf makinelerinin
 Mikrofonların çiti arkasında.
 Seni
 Kömürleşmiş köylerin
 duman kokusuyla...
 Sırtındaki asker gömleğinden
 bir barut acılığı yükselirdi...

Gülümseyişini anımsıyorum
 Ruha alevler saçan.
 Ellerini
 ki mavi yanıklar göğçerirdi onlarda
 düşman bazukalarının armağanı.
 Parmaklarını anımsıyorum
 ki jestleri
 incelik, yoğunluk ve iradeyi birleştirirdi.

Seni anımsıyorum,
 söylevini.
 Sesini sevgili oğlunun
 dinlerdi Afrika
 Ve Asya
 dururdu yanında onun
 öz bacısı gibi.
 Söz ederdin
 yurdundan
 ki orada
 taşmıştır özgürlük nehri
 ve öfkeyle parlamaktadır
 partizan dağlarında ateşler.

Konuşurdun sen
 Ve yanardı yürekler
 Savaşın müziğiyle mest.
 Zırhlı arabaların uğultusu
 infilaklar
 ve makinelerin takırtısı
 ve kurşunun ıslığı
 ve dikenli tellerin çatırtısı
 ve zafer çılgılığıyla...

Anımsıyorum seni
 Amilkar...
 Derdin ki
 Özgürlük
 dünyada son tutsak
 koparıp attığı zaman zincirlerini
 ancak o zaman başlayacak...

II

Amilkar
 Umut yerleştirdin sen
 acılı, milyonlarca yüreğe.

Onları

yakan mutluluğun duyumuyla doldurdun.

Kestin sonsuz geceyi

gerçeğin meşalesiyle

Yönelttin halkını

çetin yollarına

yiğitlik ve açık yürekliliğin.

Ve işte, iki adım kala şafağa

düştün

ve donup kaldın sonsuzca.

Ve kanın

yıkıyor

gökte yükselen şafağı.

Öldürdüler seni.

Çünkü sen

Gerçek yaşamın yolunu seçtin

yolunu başkaldırının

Çünkü sen

eline silah almış adalettin

Çünkü sen

acımızdın

her şey için hesaplaşmaydın düşmanla.

Çünkü sen

ümidiydin

emeği ve onuru yağmalananların.

Gine-Bissau'da

ve Yeşil Burun adalarında

ağlıyor rüzgâr

Palmiye korularında

kırmızı bir toz kaldırarak.

Dalgalar vuruyor kıyılara.

ve acıyla gürüldüyor anafor.

Titriyor cengeller

inliyor derinlikleri ormanların

Afrika ana
sevgili oğlunun
cesedi üstünde ağlıyor...

Bir canavara döndü onlar.
Sen gözü pekçe yaşamaktaydın
Geberiyordu onlar korkudan
Sen cisimleşmiş akıldın
Akılsızlıktı onlara egemen olan.

Öldürdüler seni
Fakat al kanın
atardamarlarımızda
ateşle fışkırıyor.
Ve yüzün
tekrarlandı
milyonlarca yüzde.
Ve vücudun
bir parçası oldu toprağımızın
onun taşısın sen, toprağı ve kumu.

Ve yüreğin senin
filizlenerek
yaşam ağacı olacak
bizler ve çocuklarımız için

III

Ellerin canlanacak
Ve yoğuracak
balçığını geleceğin.

Ve biz, yeni bir yaşam
yapacağız ondan.

Yüreğin canlanacak
ve başlayacak savaşıarak geri almaya
özgürlük
aşk ve iyilik zamanını.

Gözlerin canlanacak
 Ve görecekler
 şafağın doğuşunu
 altın bir alev içinde ufuktan.
 Cesedinin üstünde
 yemin ederim
 her şeyimi
 vereceğime
 en uzak köşesinde
 toprağımızın
 son zincir halkası
 parçalanana kadar...

Nerede güneş
 gülümseyiş ve türküler varsa
 ve uç veren filiz;
 orada sen

canlısın

Amilkar...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Ouologuem Yambo (d. 1940)

BÜYÜCÜNÜN SOLUĞU

Gece gelecek ve önemli hiçbir şey olmayacak
 Umut sönecek ve belki yürek susacak

Gün geçip gitti, bütün günler gibi
 insanlar çalıştı, hiçbir şey düşünmeden.

Gece ilerleyecek, herkes yalnız kalacak
 Bizsiz bağlanan demetleri yığacak düşler.

Hayvan gibi uyunmuyor, insanız
 Tadını çıkarmalı uykunun, gündüz yorucu;

Olumlu iki şey, görmeliyiz düşlerde
 hep böyle yaşamak tat vermiyor artık...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

MOZAMBİK*Jose Craveirinha (d. 1922)***KATRANDAN BİR TANRI İÇİN**

Makine çalışacak,
güneş demeden,
yağmur demeden,
unla, fasulyeyle,
makine toprağı açacak.

Ay yüreğı gizliyor,
altın geliyor—
elmas yontulacak,
gemi geliyor,
ambar makineyle dolu,
Kömürden kukla geliyor,
Emmet Till'in tarihi,
geliyor Cadillac'ı patronun.

Makine çalışacak
havanda dövülen unla.
Geliyor mısır,
geliyor fasulye tarlası,
geliyor koca makine
katrandan tanrıya.
Havanda dövülen unla
çalışacak makine!

Türkçesi: A. Kadir-A. Timuçin

Rui Nogar (d. 1932)

İSTEMEDEN ASKERE GİDEN BİR ASKERE ŞİİR

Korkmaktan

korkarak

gitti oraya.

(Aman Tanrım, köyümde

bıraktım kadını mı...)

Utanarak

gitti oraya.

(Aman Tanrım, belki de bir çocuk öldüreceğim,

benim de iki yavrum var...)

Oraya gitti

başkası istedi diye.

Oraya gitti ama

ne cesareti onundu

ne de nefreti-hiç

onun olmamıştı ya

Başkasının öfkesi

bulaşınca ona

o da öldürdü, öldürdü.

Ta ki bir gün

—bir hakaret gibi gelen

tam güneşi varken, umudu varken

kadını varken

oğulları anası ve mektubu

her şey varken

tepesine düşene dek

gagası sarı

kuyruğu kırmızı

korkunç bir kahkaha ile

el bombaları.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Marcelino Dos Santos (Kalungano)

ARMAĞAN

Yolların çakılları üstündeki
güneş

Gümüş yaprakları titreten
rüzgâr
ve dereler,
ılık toprağın damarlarından akan...
Bütün bunlar bir armağandır sana
oğlundan.

Uzak
çocukluk zamanlarından,
derin düşlerinden sana uzanan.
Bir yaşam isteğiyle
keskin ve buyurgan
durmadan canlanan
anılarından.
Mısır çiçeklerinden bir taçtır bu,
oğlunun alnına koyduğu
senin bayramında
senin gününde, ana!
Haylazlıklarımı bağışladığın
günlerdeki gibi
tıpkı o zamanlardaki gibi
işte geldim gene bugün
başımı göğsüne koymaya.
Uyumaya, salınarak
gözlerindeki dalgaların
uzaklardan taşıdığı
ninnilerle dalmaya
kollarından doğan düşlere doğru.
İşte,
ana,

yorgun ayaklarının
 Ağaçlar
 dallarının çiçekleriyle donatıyor kollarını
 ve gölgesine sarıyor seni
 umutsuz bir dinlenişin.
 Doğduğun
 toprakların armağanı
 dereler
 akıyor gövdenin vadisinden
 yıkayarak ellerini.
 İşte benim gelen
 ana!..

Türkçesi: Onat Kutlar

Noemia Da Souza

ÇAĞRI

Kim boğmuş olacak kız kardeşimin
 yorgun sesini ücra yerlerde?..
 Gelmez oldu artık her sabah
 uzun uzun yürümekten yorgun,
 kilometreler ve kilometreler yutarak
 sonsuz çılgınlıkla: Makala!
 Yok, gelmez oldu artık, çiseleyen yağmurda ıslanmış
 elinde eteğinde çocuklar ve olacağa boyun eğmiş...
 Ve bir yüzle; dingin, duru bakışıyla kendini ele veren!
 Ah, biliyorum, biliyorum; son kez, bir veda pırıltısı vardı
 mahzun gözlerinde,
 ve sesi boğuk bir mırıltıydı nerdeyse,
 dokunaklı ve umutsuz...
 Ey Afrika, toprak anam benim, söyle bana:
 N'oldu benim ücra yerlerdeki kız kardeşim,
 hiç kente gelmemiş olan kız kardeşim
 sonsuz çocuklarıyla?

Türkçesi: Eray Canberk

NİJERYA*Gabriel Okura (d. 1921)***GÜLDÜN DE GÜLDÜN**

Senin kulağında benim şarkım
motoru bozuk otomobil
boğuk seslerle sarsılan;
güldün de güldün.

Senin gözünde benim yürüyüşüm
garip, yabansı bir yürüyüşü
senin “yüce zekâna” sığmayan,
güldün de güldün.

Şarkıma da güldün,
yürüyüşüme de

Büyü dansımı yaptım sana
simgesel bir konuşmanın ritmiyle
yalvarıyordu tamtamlarım, ama kapadın,
gözlerini, güldün de güldün.

İç dünyamı açtım, mistik dünyamı
sonuna dek, gökler gibi
gelgelelim sen girdin arabana
Güldün de güldün.

Dansıma da güldün,
iç dünyama da.

Güldün de güldün.
Kahkahaların buz gibiydi ama
içini dondurmuştu gülüşün,
sesin kulaklarını dondurmuştu,
kulakların gözlerini, dilini.
Gülme sırası bende artık;

gülüşüm buzdan değil ama;
soğuk değil. Çünkü kulunuz
ne otomobil bilir, ne de buz.

Gülüşüm ateşidir
göğün, toprağın,
havanın ateşidir
denizlerin, ırmakların, balıkların,
ateşidir hayvanların, ağaçların,
içini ısıtan bir ateştir gülüşüm
eritir buzlarını sesinin,
kulaklarının, gözlerinin,
dilinin.

Birden bir mucize olur
utangaç utangaç fısıldarsın:
“Nasıl olur bu?”
Yanıtlarım hemen:
“Atalarımı da, beni de yaşatan
yüce sıcaklığıdır toprağın, coşkun,
çıplak tabanlarımla dokunduğum.”

Türkçesi: Gürkal Aylan

BİR ZAMANLAR
Bir zamanlar, oğlum,
içten yürekten gelirdi gülmeler
gözlerinin içi gülerdi insanların;
gel gör ki herkes sırtıyor şimdi.
buz kesilmiş gözleri
gözleri bir kuşkular denizi.

Başkaydı o zamanlar, başka
el sıkışmada bile içtenlik vardı;
ama hepsi tarihe karıştı, oğlum.
Şimdi soğuk soğuk yapıyorlar bu işi
o yetmezmiş gibi
sol elleriyle boş cepleri yokluyorlar.

“Burası sizin eviniz”, “Gene buyrun”
 önden bol keseden atıyorlar ama,
 sonradan iş değişiyor,
 bir kez, iki kez güleryüz gösterip
 üçüncüde kapıyorlar kapıyı suratıma.

Neler öğrendim neler.
 Yüz değiştirmeyi öğrendim sözgelimi
 giysi değiştirir gibi —
 evyüzü, işyüzü, sokakyüzü, konukyüzü,
 kokteilyüzü — her birinde ayrı bir anlatım
 bir fotoğraf gülüşü.

ben de öğrendim oğlum
 dişlerimi gösterip sırtıtmayı,
 soğuk soğuk el sıkmayı,
 içten “defol” demeyi
 Hiç sevmediğim halde
 “Gördüğüme sevindim”
 kafam kazan olduğu halde
 “Ne güzel konuşuyorsunuz” demeyi
 ben de öğrendim.

Ama inan bana, oğlum,
 sen yaştayken nasılsam
 yine öyle olmak istiyorum. Ağırırma
 gidiyor numaralar öğrenmek.
 Özellikle nasıl gülüneceğini
 yeniden öğrenmem gerek,
 bir gülüyorum aynada, dişlerim
 zehirli dişleri oluyor bir yılanın.

Öğret bana oğlum,
 nasıl gülüneceğini; göster
 nasıl gülerdim bir zamanlar
 sen yaştayken

*Chinua Achebe (d. 1930)***MANGO FİDESİ**

(Christopher Okigbo'nun anısına)

Modern bir iş hanının

Yüksek penceresinden bakarken

Yeni çıkmış mango fidesi gördüm

Geniş beton çıkıntının üzerinde

İki kat aşağıdaki,

Mor, iki yapraklı, duruyordu ikiye yarılmış

Kara yumurtasının üzerinde. El ediyordu neşe içinde

rüzgâra ve güneşe

İki sağanak arasında-ziyafet çekiyordu her gün kendine

Bol bol tohumundaki nişastasıyla

Ne kadar sürer?

Ne kadar, yağmurların yıkadığı bu taş gömüt

uçurumundan bu mutlu el sallayıp?

Ne kadar sürer toprak tencerenin

dibinde kalmış unla doyunmak?

Belki de inancı hiç ölmeyen

Bir pencere gibi durmuş bekliyordu

Ormandan gelecek, o pösteki saçlı

Gücüyle tohumu sonsuza dek dondurabilen kutsal adamı.

Ya da belki kocaman bir şeyin sebze kâsesine yerleştirilmiş

Hindistancevizi yumrusunun durmadan yenilenen lekesi üzerinde

Yaşlı kaplumbağanın tansıktı sofrasını umuyordu

Bu masaldan uzak, inançtan uzak günlerde?

Daha sonra gördüm onu

Yürekli bir yalnızlıkla dururken

Yerle gök arasında çıkan ilk ağız dalaşında

Kahramanca kök salmaya çalışırken

nesnelliğe, havanın ortasındaki taşla

Bu kavgayı ilk başlatan yağmurun

Bir gün iyice güçlenip çılgınca bir çağlayanla
 Koruyucusu olduğu fidanı indireceğini düşündüm
 Aşağıdaki toprağa. Ama yağmur yağdığı her gün
 Beton dilinin üzerinde küçük seller oynastılar
 Dans ettiler onun ayak ucunda ikiye ayrıldılar,
 Sonra yeniden birleşip devam ettiler yollarına.

Hastalıklı yeşile dönüştü mor rengi
 Ölmeden önce.

Bugün hâlâ görüyorum onu —

Kurak ayların tozu güneşi içinde kupkuru tel gibi ince —
 Tutkulu cesaretin küçük molozları arasında bir mezar taşı.

Türkçesi: Kevser Kavala

Francesco Yetunde Pereira (d. 1933)

YÜK

Bana giz miz verme dostum,
 Yüreğim yükünü
 Çekemez onun, kafam ezilir
 Ağırlığı altında.

Beni bir kalem geçiver, n'olur,
 Dilsiz olmak istemiyorum
 Susuk, bir labirent gibi
 Kalbimden gelen yol
 Nasıl olsa kıvrıla kıvrıla
 Bir sokağa açılacak sonunda—
 Konuşmalar sokağına.

Bana giz miz verme dostum
 ayağının altını öpeyim,
 başka ne istersen yaparım
 Ama ne istersen—
 Dilsiz olmamı isteme de.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Wole Soyinka (d. 1934)

MEVSİM

Pas olgunluktur, pas
 Ve benzi sarı mısır tüyleri;
 Çiçek tozları çiftleşmek üzeredir
 Kırlangıçlar dansa durduğu zaman
 Okun ucundaki tüy gibi
 Uçuşmakta mısır saplarının iplikçikleri
 Işığın hizasında. Ve biz işitmekten sevinçli
 Rüzgârın toplu yürüyüşünü, işitmek
 Ovadaki bıçkı sesini, mısırların bırakıldığı yerde
 Bambu kıymıkları gibi içine işlediğini.
 biz toplayıcılar, şimdi
 Püsküllerin üstündeki pası beklerken, çekilir
 Alacakaranlıktan uzun gölgeler, kaplanır çelenk gibi
 Sazdan samandan arabalar tütsüler içinde. Su yüklü saplar
 Tohumun çürüğüne yürürler-biz bekleriz
 Pasın söz verdiğini.

Türkçesi: Haydar Ergülen

YAĞDIĞINI DÜŞÜNÜYORUM

Yağdığını düşünüyorum onun
 Kuraklıktan salıverilmiş diliyle
 Ağzının açılmamış tepelerinden, dolarak
 Yüklü müjdeyle,
 Onun yükseldiğini gördüm
 O apansız bulutu, küller içinden. Yerleşerek
 Buluştular kül rengi bir çemberde, içinde
 Durmadan dönen bir ruh.
 Ah, o yağmalı elbette
 Akıldaki bu kuşatma tutmalı bizi
 Tuhaf kederler içinde, öğreterek
 Kederin sessizliğini.

Ve onun nasıl çırpındığını
Ürkütüp saydam şeyleri kanatları üstünde
Bizim isteklerimizin, koyu özlemleri yakıp
Kaçınılmaz vaftiz törenlerinde.
Yağmur düdükleridir çalman
Boyun eğme inceliğinde, buralardan uzakta.
Hâlâ boyun eğmeyen, bu, benim
Çıplak kayaları çöken dünyamın
Buluşmasıdır seninle.

Türkçesi: Haydar Ergülen

RODEZYA

Dennis Brutus (d. 1924)

MARTHA'YA MEKTUPLAR

17.

Hapiste
bulutlar önem kazanıyor
ve kuşlar

Düşmanlığın duvarları ile
kesilmiş gökyüzü
bir yanda ezenler varken
yukarı dönüyor akıl
-dönebildiği zaman-

Yıldızları görme umudu yok:
arada
Elektrikli teller ve lambalar var,
siliniyor onlar

Kuşların
beceri dolu hava bilgileri
ve şen gösterileri
ilgisini çekiyor insanın
kuşların özgüllüğüne ilişkin
bilinen sözler
ve bakımsız serbestlikleri
anlam kazanıyor
Ve bulutların ince özgün hareketleri
-bir çeşit müzik, şiir, dans-
insana etkileyici ritimler gönderiyor
imgelere bırakıp gidiyor:
Nereye gidiyorlar nerede çözülecekler
Evdekiler görecektir mi onları
Kimleri sevindirecekler?

Türkçesi: Gürkan Uçkan

SESLER BAŞLIYOR YİNE

Sesler başlıyor yine:

Gecenin ortasında siren

kapıda fırtına

acı çeken sınırların çılgılığı

Yarım ay gibi keskin

acı çeken yüzler

salt sonsuz haykırış

özgür olmayanların tanıdığı

Sağanak gibi iniveren

görüntüler acı saçıyor havaya

sirenlerin hemen ardından

çizmelerin tıkırtıları ve

başlıyor benim seslerim yine.

Türkçesi: Gürkan Uçkun

SENEGAL

*Birago Diop (d. 1906-1970)*DYPTIQUE⁸

Çividi asmakabağının ucunda
ipe asılı güneş
günü doyururken,
ışık kızlarının yaklaşmasından ürken
karanlık

dağların eteklerine sokulur.

Savana aydınlık ve hamdır.
Her şey gözler önündedir, biçimler ve renkler.
Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
ne boğuk ne keskin ufacık gürültüler;
bizi saran ve ürküten
duyarsız ve yürek ezen gizlerdir
Duyarsız uçsuz gizler.

Toprağa serilmiş
ışık dokulu, koyu renkli peştamal
gecenin yatağını açarken,
karanlık kızlarının yaklaşmasından ürken
köpek uluyor, at kişniyor
ve insan kulübesinin kuytusuna saklanıyor
Gözlerden saklanır, biçimler ve renkler,
ışığını yitirmiş savanada

Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
kimi boğuk kimi keskin,
bitip tükenmeyen gürültücükler;
gizin dolambaçlı yolları
çekip gidenler ve geri dönenler için
usulca aydınlanırlar.

Türkçesi: Necmiye İşgören

Leopold Sedar Senghor (d. 1906-2001)

SİNE GECESİ

Koy alnıma pelesengi andıran ellerini, kadın, koy,
kürkten de yumuşak ellerini.

Yukarda, akşamın esintisinde hışırdayan hurmalar salınıyor
Daha şimdi. Sütannenin türküsü başlamamış bile.

Bizi sallayan, ahenkli sessizlik.

Dinleyelim türküsünü, dinleyelim koyu kanın damarlarımızda
çarptığını, dinleyelim.

Yitip gitmiş köylerin sisi içinde Afrika'nın nabzının attığını
İşte yorgun ay durgun denizden yatağına doğru eğiyor başını
İşte kahkahalar azalıp seyreliyor, düşüyor başları anlatıcıların
annesinin sırtında uyuklayan çocuğun başı gibi
İşte ağırlaşıyor raks edenlerin ayakları; art arda türkü söyleyip
çıgıranların ağırlaşıyor dili

Yıldızların ve düşünceye dalmış Gece'nin saatidir şimdi
Dayanmış dirseğini bu bulut tepesine, süt beyaz peştamalıyla
örtünmüş tepeye

İşliyor hafiften kulübelerin damları. Ne diyorlar acaba böyle
gizliden yıldızlara.

Sönüyor içerdeki ocak, yakıcı ve yumuşak kokularıyla mahremiyetin
Yak yağ lâmbasını, kadın, yak da çevresinde yarenlik etsin büyükler
ataların yaptığı gibi, dinlesin çocuklar yatakta

Elissa'nın Eskileri'nin dinleyelim seslerini. Biz sürgünler gibi
Ölmek istememişti onlar, yitip gitse de kumların arasında tohum
selleri.

Dinleyeyim, tanıdık ruhların konuk gelen yansısını tütsü kokan
kulübede

Başım, oaktan çıkan bir dang kadar sıcak göğsünün üzerinde
Duyayım kokusunu ölülerimizin, derleyim ve söyleyim yeniden
onların yaşayan seslerini, öğreneyim

Uykunun o derin boşluğuna inmeden önce yaşamayı.

Türkçesi: Eray Canberk

SENİN ADINI SÖYLEYECEĞİM

(Tama için)

Senin adını söyleyeceğim, Naett, senin adını
 haykıracağım, Naett,
 Adın tarçın kadar uçucu Naett, kokusu bir limon
 bahçesi gibi.

Naett, çiçek açarken nasılsa kahve ağaçları öyle
 saydam, adın,
 Öğle güneşinin ve tutkunun yarattığı koyu nemli
 bir gölgelik, çiçekler açan,
 Çiçe benzer adın, daha taze demirhindi ağacının
 gölgesinden,
 Günün sıcaklığı azalıp akşam olunca nasılsa öyle,
 kısa akşam saatlerinden daha taze,
 Naett, sen öfkeli kasırğa, şimşeğin gürültüsü,
 gecem, güneşim,
 Şimdi de büyücün oldum senin adını
 söyleyebilmek için her şeyi göze aldım,
 O uğursuz günde Futa'dan sürülen Elissa
 prensesi.

Türkçesi: Eray Canberk

KARA KADIN

Çıplak kadın, kara kadın!
 Giyinmişsin yaşamın kendi olan renginle, güzellik olan biçiminle!
 Gölgede büyümüştüm, ellerinin yumuşaklığı örtmüştü gözlerimi.
 Sonra, yazın ve öğlenin sıcaklığında, birden buldum seni adanmış
 toprak, kavrulan
 yüksek bir tepenin üstünde
 Ve güzelliğin uçan bir kartalın çakışı gibi çarpıyor yüreğime.
 Çıplak kadın, kara kadın!
 Olgun yemişin sıkı eti, kararmış şarabın acıdan koyulaşan
 renginde, ağzımı şiirlere
 iten ağız

Arı çevrenli çayırılık ürperiyor Doğu yelinin tutkusu okşayışıyla
 Tam tam oymalı çevrenin üzerine gerili gergin deri, inildiıyor
 Fatihin parmakları altında
 Senin derin içten sesin kutsal ezgisidir en Yüce olanın.

Çıplak kadın, kara kadın!
 En ufak bir solukta dinginleşiyor yağ, yarışçının böğrü üstündeki
 yağ, Mali

Prensi'nin böğrü üstünde
 Gök tutuşlu ceylan, çiğ damlaları derinin gece göğünde yıldız
 O bağışlamaz usun tatları, çilli derinde al altın yansımalarıdır,
 saçının kara gölgesinde kara sevdam aydınlanır doğan güneşiyle
 gözlerinin,

Çıplak kadın, kara kadın!
 Yiten güzelliğini türkölüyorum, ölümsüz bir kalıba sokuyorum onu
 Kıskanç bir kader seni yaşamın köklerini beslemek için
 döndürmeden küle.

Türkçesi: Güven Turan

ANI

Bugün Pazar,
 Kardeşlerimin taş yüzlü kalabalığından korkuyorum.
 Acıyla doldurulmuş cam kulemden, hep kusur bulan Atalar
 Damlara, tepelere bakıyorum siste
 Sessizlikte—bacalar ağırbaşlı ve çıplak.
 Eteklerinde uyuyor ölümlerim, bütün düşlerim toprak
 Bütün düşlerim, caddeler boyunca dökülüyor cömert kan,
 mezbahaların kanlarına karşılık
 Ve şimdi, bu gözlem kulesinden şehrin varoşlarından gibi
 Düşlerimin belli belirsiz akıp gittiğini görüyorum caddelerden,
 tepelerin eteklerine yayıldığını,
 Irkımın yol göstericileri gibi Gambia kıyılarında ya da Saloum,
 Şimdi Seine'de, bu tepelerin eteklerinde.
 Ölümlerimi düşünüyem!

Dün Toussaint idi, koca yıldönümü güneşin

Hiçbir mezarlıkta anılmadı.

Ah, ölmeyi hiç kabul etmeyen ölümler, ölümle nasıl savaşıldığını bilen
Seine'de ya da Sine'de, benim güçsüz damarlarıma yenilmez kanı
dolduran,

Koruyun düşlerimi oğullarınızı korur gibi sevgili ayaklarla
dolaşanlar.

Ah Ölümler, koruyun Paris damlarını Pazar sisinde

Benim ölümlerimi koruyan damları

Ki korkulu tehlikesizliğinden kulemin inebileyim caddelere

Katılmak için aralarına mavi gözlü kardeşlerimin

Kaba elli.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

AFRİKA

Afrika Afrika'm benim.

Baş eğmez savaşçıların Afrika'sı

Hani o ata yadigârı ovalara adını yazmış

Hani o büyükannemin şarkılarındaki

Karşı ırmak boylarındaki

Savaşçıların Afrika'sı

Ben seni hiç görmedim

Kanın damarlarımda oysa

O güzelim kara kanın

Kırları bayırları sulayan

O güzelim kara kanın

Bulaşır terlerine

Kölelikten canı çıkan çocuklarının

Afrika söyle bana Afrika

Senin sırtın mıdır bu

İki büklüm ezilgin olan

Küçük görmelerin ağırlığı altında

Kızıl yaralar açan sırtında çiçek çiçek

Kırbaç kırbaç inleyen sen misin yaz sıcaklığında

Erkek bir ses yanıtlıyor
 Mert oğlum büyüyor işte yiğit ve güçlü
 Burada bunca viranlığın ortasında
 Beyaz soluk çiçeklerden bir ağaç
 Afrika bu senin Afrikan
 Yeniden dallanıp yeşeriyor bak sabırla inatla
 Sunarak ürünlerine yavaş yavaş
 Acı tadını özgürlüğün.

Türkçesi: Gürkal Aylan

AKBABALAR

O günlerde
 Uyarlığın yüzlerimizi tekmelediği
 Kutsal suyun uysal alınlarımıza çarpıldığı o günlerde
 Akbabalar pençelerinin gölgesine diktiler
 Kanlı vesayet anıtını
 O günlerde
 Acı kakhahalar vardı yolların madensel cehenneminde
 Boğuyordu tek düze ritmi duaların
 Sömürge'deki ulumaları o günlerde
 Ey zorla alınan öpücüklerin acı anıları
 Bir savut namlusunda bozulan vaatlerin
 Yığınlarla kitap okudukları halde yine de
 Yabancıları olan insanlıkların sevgilerin
 Ama biz bu eller bu dölediğimiz topraklar
 Sizin gurur dolu şarkılarınıza
 Yıkık köylerine karşın Afrika'nın
 Taşıyoruz bir kale gibi umutlarımızı içimizde
 Swaziland'ın madenlerinden Avrupa'nın fabrikalarına dek
 Yeniden çiçeklenecek bahar aydınlık adımlarımızı bastığımız her yerde.

Türkçesi: Gürkal Aylan

DERDİNE YAN ZAVALLI ZENCİ

Derdine yan küçük Zenci

Kırbaç ıslık çalıyor bak

Sırtında okşadıkça

Kanlı kanlı terli terli

Derdine yan küçük Zenci

Gün uzun yollar uzun

Taşı durmadan işin ne

Beyaz fildişi beyaz Efendine

Derdine yan küçük Zenci

Alışsın çocukların açlığa

Bomboş kaldı kulüben

Sevgili karın uyuyor

Efendinin yatağında

Derdine yan zavallı Zenci derdine

Bir kez vurmuş bahtın damgasını rengine

Türkçesi: Gürkal Aylan

SENİN YANINDA

Senin yanında yeniden buluyorum adımı

Uzaklıkların tuzu altında gizlenmiş adımı

Yeniden buluyorum öfkenin ateşini saklamayan

gözlerini

Bir de karanlığı bir alev gibi delen gülüşünü

Bana Afrika'yı yeniden kazandıran karlı

geçmişlerin ötesinden

On yıl bu sevgilim on yıl

Kuruntularla dolu sabahlar ve düşünce kırıntıları

İçkiyle sızılmış uykular

On yıl bu ve dünyanın soluğu bir acı gibi işledi

içime

Gelecek günlerin tadını şimdiden taşıyor bu acı

Bitimsiz bir ırmak yaratıyor aşktan

Kanımın geçmişini yeniden buluyorum senin

yanında

Ve günleri çevreleyen gülüşlerden oluşan

gerdanlıkları

Yenilenmenin sevinciyle kıvılcımlanan günlerin

Türkçesi: Eray Canberk

TANZANYA

Şaban Refik (d. 1909-1962)

AMİNA

Aınina, sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
 Bir gonca gülün soluğu gibi, henüz baharındayken
 Senin için Cennete götüren ı ışık olsun dualarım
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceğı aşkımız

Ne çok diledim kavuşmanı sağlığına, ne çok dualar ettim
 Hastalığa yenilmemeni, kaybedenin sen olmamanı ne çok istedim
 Tanrı buyruğı bu; sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceğı aşkımız

Seni düşünüyorum dayanılmaz bir kedere boğuluyorum
 Anılarında çevriliyim, bir düşteyim geçmişini yaşıyorum bugünde
 Bu ölüm yaşamın sonu değil, buna inanıyorum
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceğı aşkımız

İnanıyorum ölümsüzdür ruh, yaşar sonsuzca
 Ölüm bir kurtuluştur, bekler vaktini gelmeye
 Canım benim, sen Cennettesin, yaşamaktasın orda
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceğı aşkımız

Bildiğim ve unutmadığım bir şey var ki şimdi sen
 Acının artık sana ulaşamayacağı bir yerdesin
 İşte acılarımı unutturan şimdi bana kalan ödöl bu
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceğı aşkımız

Bitiyor şiirim senin için yaptığım bir duayla
 Toprağı dağılan beden yeniden oluştuğunda, geri döndüğünde ruh
 Ve artık yok olduğunda ölüm aşk doğsun yeniden
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceğı aşkımız

Türkçesi: Şaban Özdemir

RENKLERİMİZ

Tanrı bağışdır rengimiz cezalandırması değil
 Buğday ekmeği yiyen de darı ekmeği yiyen de birdir
 Yaşıyor ve ölüyor buğday yiyen de mercimek yiyen de
 Tanrı bağışdır rengimiz cezalandırması değil

O süslüyor gülleri yaseminleri donatıyor yıldızları Cennetleri
 Tanrı'nın kudretini gösterir rengimiz ancak ve değildir bedenimizin kırı
 Ne bir çirkinliktir o ne bir gazap imidir ve ne de günahtır
 Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Kanıtlanması için bir Tanrı bağışı olduğunun
 Güzelliğin sahibi olan ve hamedilen Yüce Tanrı
 Ayıplayanları maskara eder dünyada rengimizi
 Tanrı bağışdır rengimiz cezalandırması değil

Tanıyoruz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'yı pek çok işaretlerle
 En güzel belgelerdir büyük sanatçılar
 Ve gerçeğin kanıtlarıdır yeryüzünü ısıtan Ayetler
 Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Zor değildir O'na donatmak Cenneti, canlıları ve ulusları
 Bilgelikler doludur her buyruğunda Yüce Tanrı'nın
 Ölümle ve doğumla değiştirendir canlıları dünyada
 Tanrı bağışdır rengimiz, cezalandırması değil

Türkçesi: Şaban Özdemir

SAVAHİLİCE

Ana yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
 Ve sen Savahilice anadilimsin benim, en değerli varlığımın
 Tutuşan bir kalpten yükseliyor şiirim, bunu sunuyorum sana
 Ki seni bilmeyenler sana koşsunlar bununla
 Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
 Çocukluğumun dili, beni getiren bugüne; olgunlaştırarak içinde
 Algıladım güzelliğini ve benim oldun her şeyinle
 Gül kokusu gibisin rüzgârla gelen, en temiz havasın bana
 Senin övgünü yayacağım okyanus ötelere ve sahraya baştanbaşa
 Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan

Türkçesi: Şaban Özdemir

ALMANYA-AVUSTURYA

"ALMANYA-AVUSTURYA" başlığı altında, Almanya, Federal Almanya, Eski Demokratik Almanya ve Avusturya şiirleri yer almaktadır. Çünkü 1945 öncesi şiirini günümüzün iki Almanya'sının şiirinden ayırmak ne kadar güçse -1900'lerde doğan ozanlar hayatlarının o tarihten sonraki bölümünü iki Almanya'da sürdürmüşlerdir- Avusturya şiirini Prusya (Almanya ve iki Almanya) şiirinden ayırmak o ölçüde güçtür.

Modern Alman şiirinin temeli Friedrich Klopstock'a (1724-1803) dayanır. Bu ozan, o güne kadar gittikçe katılaşılarak süren şiirsel kalıpları yıkarak Alman şiirinde biçimsel ve içeriksel bakımdan büyük bir ferahlık yaratmıştır. Alman şiirinin günümüze doğru gelişmesinde başka bir durağını Stefan George (1868-1933), Hugo von Hoffmannsthal (1874-1929) gibi Fransız simgeciliğinden etkilenen ve güzeli geleneksel bir anlayışla imgesel ve sessel uyumda arayan şairler oluşturmaktadırlar. Tartışmalı bir durum olmasına karşın, Avusturyalı Hugo von Hoffmannsthal ve arkadaşları, Alman şiirinin XIX. yüzyılını kapatan ve çağdaş şiiri açan şairler olarak sayılmaktadır.

Yüzyılımızın ilk yarısında Alman şiirine damgalarını vuran üç ozandan ilki Rainer Maria Rilke'dir. Dışavurumcu akımın egemenliğinin dışında yeni bir şiire yönelen Rilke, mistik içerikli yalın ve duygusal bir şiir yazmıştır. Öteki iki ozan, 1945'ten sonra Federal Almanya'yı seçen, Tanrı düşmanlığından yaşamın saçmalığına uzanan bir nihilist tavır içinde, yüzyılın çelişkilerini, gerilimlerini içinde yaşayan aydın kişinin ruhsal karmaşa ve tutarsızlığını yansıtan Gottfried Benn (1886-1956) ile Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde yaşamayı seçen toplumcu gerçekçi şiirin en önemli temsilcilerinden biri olan Bertholt Brecht'tir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra aralarında birçok ortak kaynaklar bulunmasına karşın, iki Almanya'da iki felsefi ve politik dünya görüşüne dayalı bağımsız şiirlerin oluştuğu saptanmaktadır. Federal Almanya'da Hölderlin'e kadar geriye doğru uzanan şiir geleneğini sürdüren ozanların yanı sıra toplumcu şiiri sürdüren şairler de göze çarpmaktadır.

W. V. Goethe (1749-1832)

SEVGİLİ YAKINLIĞI

Seni hatırlarım sulara günün

Şavkı vurunca;

Seni hatırlarım, dağlara ay

Renkler verince.

Seni görür gözüm uzak yollarda

Tozlar kalkarken;

Derin gecelerde, dağ yollarında

Yolcu titrerken.

Seni işitirim, boğuk seslerle

Su yükselince;

Kırlarda sükutu dinlerim gece

Her şey susunca;

Uzakta da olsan, ben yanıdayım,

Sen yanımdasın.

Gün söker, yıldızlar ışıq gökte, ah.

Burada olsaydın.

Türkçesi: Selahattin Bata

Friedrich Schiller (1759-1805)

ALMAN SANATI

Roma'daki Augustus devrinin debdebesi,
Floransalı cömert bir Medici prensi,
Alman sanatçısına güler yüz göstermedi;
O kendini koruyan şöhretlerin peşinde,
Kral ve prenslerin lütufkâr güneşinde,
Rahat rahat büyüyüp meyvesini vermedi.

Milletin en ünlü, yüce evladı iken
Büyük Frederik de onu tahtı önünden,
Boynu bükük, kimsesiz bir kenarcığa attı.
Alman şimdi derin bir mutluluk duyabilir,
Kalbi büyük bir gurur ile çarpsa yeridir,
Zira değerlerini o kendisi yarattı.

Bunun için dağlardan coşan sel gibi gelir,
Bunun için kızıl bir alev gibi yükselir,
Alman ozanlarının türküsü göğe kadar;
Kendi iç zenginliği, bolluğuyla taşarak,
Kalbin derinliğinden kaynayarak, coşarak,
Kuralların sıkıcı bağlarını parçalar!

Türkçesi: Burhanettin Batuman

PARİS'TEKİ ANTİK ESERLER

Yunan sanatkârlarının yarattıklarını bir
Fransız elde silah alıp götürebilir.
Paris'in göbeğine, Seine nehrinin yanına;
Eline geçirdiği bu anıtları parlak,
Saray gibi muhteşem müzelere koyarak,
Gösterebilir şaşkın bakan vatandaşlarına!
Fakat bu şeyler ona susacaktır her zaman,
Zira bu taşlar asla yüksek sehpalarından
inerek canlı hayat içine katılmazlar.
Sanat perilerine, onları sıcak sıcak
Bağrında taşıyanlar sahip olacak ancak.
Vandallar için onlar sadece bir taşırlar.

Türkçesi: Burhanettin Batuman

GENÇ KIZIN YAKINIŞI

Ağaçlar hışıldıyor, bulutlar uçuşuyor,
 Bir kız oturmuş yeşilliklerinde kıyının,
 Dalgalar çarpıyor devler gibi,
 Oysa içini çekiyor kapkaranlık gecede,
 Ağlamaktan buğulanmış gözleri.

“Kalbim öldü, bomboş bu dünya.
 Hiçbir şey vermiyor artık arzulara.
 Yanına al çocuğunu ne olur kutsal varlık,
 Tattım yeterince yeryüzü mutluluğunu ben,
 Yaşadım, sevdim!”

Boş yere akıp gidiyor gözyaşları,
 Diriltmez ölenleri bu acı yakmışlar;
 Ama söyle, ne teselli eder, ne iyileştirir gönlü
 Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.
 Ben, göksel varlık, yoksun komayacağım seni ondan.

Bırak boş yere aksın bu gözyaşları;
 Diriltmesin ölenleri bu acı yakınışlar!
 En tatlı mutluluk yas çeken gönül için,
 Sevginin acısıyla yakmıştır,
 Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.

Türkçesi: Vural Ülkü

BÖLÜŞÜN DÜNYAYI

Alın bu dünyayı! diye seslendi bir gün Zeus göklerinden
 İnsanlara; alın, sizin olsun artık.
 Armağanım olsun sizlere bu mülk, bu toprak;
 Ama kardeşçe bölüşün aranızda.

Koştı eli ayağı tutan, kendine bir pay için,
 İşe sarıldı herkes, genciyle yaşlısıyla.
 Çiftçi ürünlerini kaptı tarlaların,
 Ava koyuldu asilzade ormanların içinde.

Ambarlarının aldığı kadar aldı tüccar,
 En iyi yıllanmış şarabı seçti rahip kendisine.
 Kıralsa, tuttu köprü başlarını, yol kavşaklarını,
 Benimdir, dedi, her şeyin onda biri.

Bu bölüşme çoktan bitmiş, geçmişti ki nice zaman,
 Şair çıkageldi, çok çok uzaklardan;
 Ama hiçbir şey kalmamıştı hiçbir tarafta,
 Ve bir sahibi vardı her şeyin de.

Eyvah! Unutacak mıydın beni böyle hepsi içinde?
 Beni, en sadık oğlunu senin?
 Diye dövündü, yakındı, haykırdı uzun uzun,
 Attı sonra kendini tahtın önüne.

Gezip durursan böyle hayaller ülkesinde,
 Dedi Tanrı, söz söyleme artık sonra bana.
 Neredeydin peki dünya paylaşılırken?
 Yanındaydım oldu cevabı şairin.

Gözüm yüzündeydi,
 Kulağım göklerinin ahenginde;
 Sarhoştı ruhum ışığından, affet!
 Unuttu her şeyini yeryüzünün.

Ne yapmalı şimdi? dedi Zeus, — dünyamız gitti elden,
 Ne tarlalar, ne ormanlar, ne de kırlar benim artık.
 Ama yaşamak istersen gökte benimle,
 Açık olacak o sana her gelişinde.

Türkçesi: Vural Ülkü

Friedrich Hölderlin (1770-1843)**YURT**

Şendir dönüşü gemicinin yuvaya sakın akıntının üstünde,
 Uzak adalardan, bereketli olmuşsa hasadı;
 Öyle dönerdim ben de yurda, toplayabilseydim
 İyilikleri acılar kadar.

Siz sevgi kıyıları, beni yetiştiren bir zamanlar,
 Dindirir misiniz acılarını sevginin, vaat eder misiniz
 Siz gençliğimin ormanları, geldiğimde
 Huzuru yeniden bana?

Serin dere kıyısına, dalgaların oyunlarını,
 Akıntının yanma, kayan gemileri gördüğüm,
 Varırım hemen şimdi ve sararsınız beni,
 Ki sarmalanmış gibi sağala yüreğim,

Siz sadıklar! Ama bilirim, bilirim,
 Çabuk sağalmaz bu sevgi acım benim,
 Söylemez hiçbir umut şarkısı bu, avunan
 Ölümlülerin söylediği gibi gönülden bana.

Çünkü onlar, bize göksel ateşi ödünç verenler,
 Tanrılar, kutsal toprağı da bağışlar bize.
 Kalsın bu öyleyse. Bir oğlu gibiyim ben
 Yeryüzünün: Sevmek için yaratılmış, acı çekmek için.

Türkçesi: Oruç Aruoba

YAŞAM AKIŞI

Sen de isterdin daha büyüğünü ama sevgi zorlar,
 Serer hepimizi yere, acı zorlu bükür
 Ama boşuna değil geri gelmesi
 Yayımızın, neredeyse gelişi!

Yukarı ya da aşağı! Hüküm sürer kutsal gecede
 Dilsiz doğanın oluşan günü sezinlediği yerde,
 Hüküm sürer en aykırı Orkus'ta
 Bir derece değil, bir hak daha!

Yaşadım bunu. Çünkü, siz ölümlü ustalar gibi,
 Siz gökseller, siz her şeyi ayakta tutanlar,
 Bildiğim kadarı, özenerek hiç
 Yöneltilmediniz beni düz yola.

Denesin her şeyi insan, der gökseller,
 Ki, güçlü beslenip, şükran öğrenen her şey için.
 Ve öğrenebile özgürlüğü
 Kırıp açmayı, istediği yöne.

Türkçesi: Oruç Aruoba

EMPEDOKLES

Ararsın yaşamı, ararsın da fışkırıp bakar
 Tanrısal bir ateş yerin derinliklerinden sana
 Ve sen ürperten arzunla atarsın
 Kendini Etna'nın yalımlarına.
 İncilerin böyle eritirdi şarapta ecenin
 Taşkınlığı; eritir ya! Ama sen
 Sunmasaydın zenginliğini, ey ozan,
 O kaynayan kadehe!
 Yine de seni alan yerin gücü gibi
 Kutsalsın bence sen, ey korkusuz kurban!
 Ve sevgi tutmasaydı, ben de izlerdim
 Derinliklere dek, kahramanı.

Türkçesi: Turan Oflazoğlu

Heinrich Heine (1797-1856)**LORELEI**

Bilmem ki ne mana vermeli?

Beni böyle mahzun eden

Eski efsanelerden biri,

Çıkmaz oldu düşüncemden.

Hava serin, kararmak üzeredir;

Ren nehri akmakta sakın sakın;

Parıldayan dağın zirvesidir

Işığında akşam güneşinin.

Dilber peri kızı çıkmış oturmuş

Tepeye, üstünde bütün ziyneti, güzelliği;

Altın başına ışıklar düşmüş;

Tarıyor altın örgülerini.

Bir yandan altın tarakla taranırken

Bir yandan da şarkı söylüyor

Şarkının cana can katan, alıp götüren

Bir ahengi var ki dayanılmıyor.

Kayıkcı, içinde küçük bir kayığın;

Amansız bir acı sarmış içini;

Farkında değil yaklaşan kayalıkların

Tepeden ayıramıyor gözlerini.

Derler ki gömülür dalgalara

Sonunda kayıkcı da tekne de

Ve bunu şarkılarıyla

Lorelei yaptı gene.

Türkçesi: Dora Güney-Necati Cumalı

SİLEZYALI DOKUMACILAR

Gözler kupkuru, yaş yok gözlerde bir damla.
 Oturmuşlar tezgâhları başına, diş bilerler.
 Dokuruz kefenini senin, hey Almanya, Almanya,
 dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
 dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o tanrıya, tapındığımız tanrıya,
 soğuk kış gecelerinde biz, aç çıplak
 yalvardık yakardık, umutlandık, bekledik boşuna,
 komadı bizi insan yerine, aldattı bizi, alay etti acımızla.
 Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o krala, zenginlerin adamına,
 halkın yoksulluğuna hiç aldırmayan o krala,
 bir de soyar bizi varana dek son kuruşumuza,
 kurşunlatır köpekler gibi sokak ortasında bizi.
 Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o anayurda, bağrımıza bastığımız anayurda,
 yalnız alçaklığın, utancı çiçeği yetişir üzerinde,
 ve çiçekler soluverir, çiçekler açar açmaz, anide,
 solucanlar büyür ve kurtlar, kokuşmuşluğun kucağında.
 Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Dokuruz ha dokuruz, senin sonunu dokuruz, gece gündüz,
 inleyen tezgâhlarda mekiklerimiz savrula savrula,
 sana kefen dokuruz, ey koca Almanya, sana kefen dokuruz,
 dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
 dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Türkçesi: A. Kadir— Selâhattin Yıldırım

ŞARKILAR

9.

Güller, servi dalları, sırma tellerle
Bir tabut gibi
Süsleyerek bu kitabı sevimli, hoş,
Koysam içine şiirlerimi.

Aşk da koyabilsem! Yeşerir
Aşkın mezarında huzur çiçeği,
Büyür, açar koparılır
Benim için açması, ben ölünce!

İşte şiirler, Etna'nın lavları
Gibi taşkın, bağrımdan
Kıvılcımlar saçarak fışkırdı
Etrafa bir zaman.

Şimdi hepsi sessiz, ölü adeta,
Donmuş, katı, buğulu,
Fakat canlanırlar eski ateşte,
Esse üstlerinden aşkın soluğu.

Dile gelir kalpteki duygular,
Aşk soluğu çiy olur üstlerinde;
Geçer bir gün eline bu kitap,
Sevgilim! Uzakta bir yerde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Friedrich Nietzsche (1844-1900)

İŞARET ATEŞİ

Burada, adanın denizlerin ortasında çıkıverdiği,
bir kurban taşı gibi birdenbire yükseldiği yerde,
burada, kara göklerin altında tutuşturuyor
Zerdüşt koca ateşini,
yollarını kaybetmiş gemicilere işaret ateşi,
bir cevap verebileceklere soru işareti...

Beyaz-gri karınlı bu alev
-arzulaması yalıyor soğuk uzaklıkları,
hep daha arı yüksekliklere uzatıyor boynunu-
sabırsızlıkla dikelmiş bir yılan:
bu işareti takıyorum kendi kendime.
Benim ruhumdur bu alev:

Kanmazca susuz hep yeni uzaklıklara,
durgun yalazını fırlatıyor, yukarlara.
Ne dermeğe kaçtı Zerdüşt hayvandan da insandan da?
Ne dermeğe bıraktı sağlam karaları?
Altı yalnızlığı tanıdı bile
ama yetmedi ona denizin yalnızlığı,
ada bıraktı tırmansın, tepe bıraktı yansın, alev olsun,
bir yedinci yalnızlığı, yukarıya,
attı şimdi oltasını arayışla,
Ey yollarını kaybetmiş denizciler! Ey sönmüş yıldızların artıkları!
Siz ey geleceğin denizleri! Ey keşfedilmemiş gökler!

İşte atıyorum bütün yalnızlara oltamı:
bir cevap verin alevin sabırsızlığına,
yakalayın bana, yüksek dağlarda bekleyen balıkçıya
yedinci, sonuncu yalnızlığımla!

Türkçesi: Oruç Arıoba

YENİ DENİZLERE DOĞRU

Oraya gitmek istiyorum, oraya
Artık güvenim var koluma, kendime
Önümde uzanan açık deniz
Bir gemi taşıyor beni engine.

Her şey pırıl pırıl, daha yeni
Uyur mekânda, zamanda öğle vakti
Yalnız senin gözlerin, ey sonsuz!
Senin bakışın seyreder beni.

Türkçesi: Selahattin Battı

Stefan George (1868-1933)

KAÇIRMA

Gel benimle sevgili çocuk
Uzak muştı ormanlarına
Ve al armağan boncuk
Yalnız türkümü ağzına.

Yunalım ipek mavisinde bırak
Gemi mahmuzlarının misk dolu:
Gövdelerimiz öyle ısıltılı
Çiğ tanesinden daha berrak

Havada incecik gümüş
Işınlara bize duvak örecek.
Çimlerde ketenler açacak
Narin kar ve yıldız ısıltısı düşmüş.

Göl çevresinde ağaçlar altında
Birleşmiş süzüleceğiz sevinçle.
Şarkılar mırıldanıp. Çiçekler saçıp erinçle.
Beyaz karanfiller beyaz yonca.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

TOPRAĞIN DOSTU

Şafak kızılığından az önce sallarla
Gelir elinde bir bağ bıçağıyla görünür
Taneleri dolgun başaklar ki altın
Dudaklarıyla ona ürpererek sürünür.

Sonra elinde liflif asmalar arasında
Gelişken dallarından sallanan şeritlere
Yeşil, sert koruklara dokunur elleriyle
Bir asma hevingini kırarak alır yere.

Rüzgârlara göğsünü gerer gibi ardından
Sallar genç bir ağacı, engeller bulutları
Bir ok verir kendine korusun diye ona
Gülümser karşılarken ilk doğan meyveleri.

Elinde bir su kabağı, su alır, su boşaltır
Eğilir ayrıkları topraktan sökmek için
Hudutlar, mesafeler genişler çevresinde
Kabarır, çiçeklenir ayak izleri bütün.

Türkçesi: Selahattin Batu

SESSİZ ŞEHİR

Bir şehir vadinin içinde
Solgun bir gün geçip gitmede
Ne yıldız, ne de ay, çok geçmeden
Gece belirecek gök ülkesinde.

Sisler iner bütün dağlardan
Uyuyan şehrin üstüne
Ne bir ev, ne bir dam, ne de bir çatı
Ne bir ses yükselir dumanlardan
Ne köprü belirir, ne kule.

Gene de yolcu korkuya düşünce
Küçücük bir ışık parıldar derinde
Dumanlar içinden, sisler içinden
Bir övgü şarkısı yükselir göğe
Bir çocuk ağzından.

Türkçesi: Selahattin Batu

Rainer Maria Rilke (1875-1926)**YALNIZLIK**

Yalnızlık bir yağmur gibidir.
Denizden akşamlara yükselir;
uzak mı uzak ovalardan gelir,
ağar göğe, hep ordadır göklerin.
Ve düşer gökten üstüne şehrin.

Alaca saatlerde yağar geri,
nice ki sabaha döner bütün sokaklar;
nice ki göğdeler, bir şey bulamamış hiçbiri,
umutlar boşa çıkmış, üzgün ayrılıklar;
nice ki insanlar karşılıklı nefret içre kalırlar
yan yana bir yatakta yatarken:

akar yalnızlık ırmaklarla derken...

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ GÜNÜ

Tanrım: vakit geldi. Çok büyüktü yaz.
Düşün üstüne gölgen güneş saatlerinin
ve yeller sal çimenler üstüne biraz.

Son meyveler de olsun sen buyur ki;
iki güney günü daha bağışla,
onları yetkinliğe doğru zorla
ve izle son tadı ağır şaraptaki.

Ev kurmaz evsiz olan bundan böyle.
Yalnız olan yalnız kalır uzun zaman;
uyanır, okur, uzun mektuplar yazar bazen;
ve ağaçlı yollarda tedirgin, öyle
gezinir, yapraklar uçarken savrularaktan.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ

Düşer yapraklar, düşer sanki uzaklardan,
gökyüzünde uzak bahçeler mi bozulmuş ne;
düşerler gönülsüz doğanlar gibi.

Düşer geceleyin ağır yeryüzü de
yalnızlığa, bütün yıldızlardan
Biz hepimiz düşeriz, düşer bu el, bak.
Gör başka şeyleri de: bu, hepsinde.

Ama var biri, bu düşmeyi ellerinde
tutar, sonsuz yumuşak.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

Geceleri yatakta ağladığımı
Kendisine açmadığım sevgili,
Yorgun düşüren varlığımı
Bir beşik gibi.
Benim için uykusuz kaldığını
Benim gibi, saklayan.
Ah, içimizdeki bu yangını
Söndürmeye çalışmadan
İçimizdeki taşısak
Sevişenlere bir bak,
İtirafa kalkışsalar aşkı
Sözlerine yalan karışacak.
sendendir yalnızlığım, varlığım sana dönüşmüş.
Seslerin içinde bir an doğarsın;
Uçup giden kokularda bir an varsın.
Ah, hepsini kollarımda yitirdim,
Bir sen doğmaktasın, tekrar, yeni:
Hiç tutmadım, o yüzden tutmaktayım seni⁽⁹⁾

Türkçesi: Behçet Necatigil

ZEYTİNLİK

Kurşuni yapraklar altında çıktı yukarlara
kurşuni hep ve zeytinliklere karışıracasına;
toza belenmiş alnını gömdü sonra
kızgın elinin tozluğuna.

Hepsinden sonra bu. İşte buydu sonu.
Gözlerin körleşirken gitmeliyim ben;
neden istiyorsun bunu, var olduğunu
neden söyleyeyim, seni artık bulamazken.

Artık bulamıyorum seni bende, hayır.
Başkalarında da. Bu taşta da yoksun sen.
Artık bulamıyorum seni. Yalnızım ben.

Bütün insanlığın acısıyla yalnızım,
onu seninle hafifletmek için omuzlamıştım;
oysa yoksun, adsız utanç, sen...

Sonradan anlatıldı: "Bir melek geldi derken..."

Ne meleği: Ah geceydi gelen
ağaçlarda yaprakları ilgisizce kımıldatarak.
Havarilerse düşlerinde sıçradılar ancak.
Ne meleği: Ah geceydi gelen.

Görülmemiş bir gece değildi gelen gece;
onun gibi yüzlercesi gelip gider.
Sonra köpekler uyur, taşlar durur öylece.
Ah yaslı bir gece, ah herhangi bir gece
tekrar sabahın olmasını bekleyen.

Melekler böyle yakaranlara gelmez çünkü,
geceler genişlemez bunların çevresinde.
Kendini kaybedenleri her şey bırakır yüzüstü;
babalar onları terk ederler,
kapanır onlara analar rahmi de.

*Herman Hesse (1877-1962)***BÜTÜN ÖLÜMLER**

Öldüm bütün ölümlele ben şimdiye dek,
 Yeniden isterim ölmek bütün ölümleri,
 Ağacın ölümünü ölmek tahta tahta,
 Taş taş dağın ölümünü,
 Toprak ölümünü kumun.
 Çıtırdayan yaz otlarının ölümünü yaprak yaprak
 Ve kanlı ve zavallı ölümünü insanoğlunun.

Yeniden doğmak isterim bir çiçek biçiminde,
 Yeniden ağaç olmak, çayır olmak,
 Balık ve karaca olmak, kuş ve kelebek.
 Özlem verir bana bütün biçimler
 Son acıların özlemini verir,
 İnsan acılarının özlemini verir,

Titreyerek gerilmiş yay,
 Özlemin çılgın yumruğu ey,
 Ey hayat ey bir gün olur da
 Birleştirmeye kalkışırsan kutuplarını
 Yeniden beni uzun uzun
 Sürersin ölümden doğuma,
 Acı dolu yollarına yaratmanın,
 Yaratmanın eşsiz yollarına.

*Türkçesi: Zeria Karadeniz***KİMSESİZ AKŞAM**

Boş şişeyle bardakta
 Titremekte mum alevi;
 Oda soğuk, buz gibi.
 Dışarda otlara, yağmur yağmakta.

Yatıyorsun kısa bir zaman için
 Üşümüş, üzgün, yatağına.
 Yine sabah olacak, akşam sonra
 Sabahlar, akşamlar gelecek tekrar,
 Ama sen gelmeyeceksin bir daha.

Türkçesi: Behçet Necatigil

ELISABETH

Yüksek gökyüzünde
Beyaz bir bulut gibi
Beyazsın, güzelsin, uzaksın
Elisabeth.

Bulut uzaklaşır, gider
Farkında olmazsın pek,
Rüyalarından geçerek

Girer karanlık geceye.
Gider ve parlar gümüş gibi
Durmadan-dinlenmeden
Tatlı bir özlem duyarsın
Beyaz bulutun peşinden.

Türkçesi: Behçet Necatigil

SİSTE

Ne tuhaf, siste yürümek!
Her çalı, her taş ıssız,
Ağaçlar görmüyor birbirini,
Hepsi de yalnız.

Hayatım aydınlıkken henüz
Dostlarımla doluydu dünya.
Çöktü işte şimdi sis,
Biri yok ortalıkta.

Karanlığı bilmeyen
Bilge değil, olamaz.
İnsanı ayıran her şeyden,
Karanlık: hafif, kaçınılmaz.

Siste yürümek ne tuhaf!
Yalnız olmaktır yaşamak.
Kimse kimseyi tanımaz,
Herkes yalnız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Gottfried Benn (1886-1956)

ZENCİ GELİN

Beyaz bir kadının kumral ensesi
 Bir yastıkta kara kandan.
 Kavurur saçlarını güneş
 Duru kalçalarını yalar boydan
 Diz çöker esmerimsi memelerinde,
 Kötülük ve doğumla daha biçimi bozulmamış.
 Yanı başında bir zenci
 At nalı vuruşundan
 Paramparça gözler alın
 Zencinin iki parmağı kirli sol ayağının
 Kadının küçük beyaz kulağında
 Ama yatar kadın, uyur bir gelin gibi
 İlk sevgi mutluluğunun eşiğinde
 Sanki önünde bir yığın cennet yolculuğu
 Genç kaynayan kanın.
 Bıçak beyaz boyna saplanıp
 Ölü kandan erguvan bir örtü
 Kalçalarına yayıncaya kadar.

Türkçesi: Kâmuran Şipal

MAVİ ZAMAN

Dalıyorum lacivert zamana
 Sahanlık orda, zincir, başı sonu birleşen
 odada şimdi konmuş bir kırmızı bir dudağa
 ve güz gülü dolu bir vazo -sen!

İkimiz de biliyoruz, o sözleri,
 hep başkalarına söylenip taşınan,
 bizim aramızda yok hiç yeri:
 Budur aslolan ve son aşam.

Susan bir hayli ilerlemiş
 doldurmuş boşluğu ve kendine çeken
 zamanı-ummamış bir şey bir acı çekmemiş-
 güz gülü dolu bir vazo-sen.

Başın akmadan, beyaz ve korunmak ister,
oysa dudaklarında depreşmekte
bütün zevk, pembelik ve çiçekler
kaynaşan soy temelinden eşmekte.

Öyle beyazsın, sanılır, dağılacaksın
kar esintisiyle, dolu çiçeksizle,
ölü beyazı güller parça parça-mercanlar
salt dudaklarda, ağır ve yara büyüklüğünde

Öyle yumuşaksın, bir şeylerden haberci,
batıştan ve tehlikeli bir esenlikten
bir lacivert zamanda, bir mavi,
ve geçince, bilmez kimse, var mıydın yok muydun gerçekten.

Soruyorum sana ki, sende bir başkası büyür,
bana güz güllerini niçin sunarsın?
Dersin, düşler söner, saatler yürür,
nedir böyle bunlar: o ve ben ve sen?

Açan, solmak ister yine,
yaşayan-bunu salt kim bilir ki,
birleşir başla son, susulur bu duvarlar içinde
ve orda engin, ulu ve gökmavi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

ŞİİR

Bu ıkınma sıkınmanın anlamı ne ki
biraz imge, biraz söz, biraz kurgu,
içindeki ne, nerden bu itki
sessiz yas tutan duygu?

Hiçten sana oluk oluk akan,
tek tek ve bir karışımdır,
ordan alırsın küllü, yalımı ordan,
serper söndürürsün ve sakınır.

Çevir çevrele, o yeşil çitle,
bilirsin, elinde değil her şeyi kapsamak
umrunda olmasa da onu bunu çevrele,
kuşkularla kısıkvrak.

İşte böyle gece gündüz yok dur durak,
pazarları da kendine oyuş
ve oyuğa gümüş kak,
sonra bırak —odur işte: oluş.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Hans Arp (1886-1966)

KASPAR ÖLDÜ

vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız
kim saklar şimdi yanan bayrağı bulutların saçında
ve kim başkasına kara oyunlar oynar.
kim döndürür kahve değirmenini en eski fıçıda.
kim çıkarır o idilsel geyiği taşlaşmış kese
kâğıdından.
kim sümkürtür şimdi gemilere şemsiyeler yelmemeler
arıbabalar ozoniğler ve kim çıkarır piramitlerin
kılçığını.
vah vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız, ilahi
kaspar öldü.

önadını söyleyince acısından saman balıkları
yürek paralayan takırtılar çıkarır çan samanlıklarda,
işte ben de inliyorum soyadını kaspar kaspar kaspar.
niçin terk ettin bizi, hangi biçime girdi şimdi
o güzel yüce ruhun, bir yıldız mı oldun yoksa sıcak
burgaçyelde bir su zinciri mi yoksa bir meme mi kara
ışktan yoksa kayasal yaratığın uluyan trampetinde
içi görünen bir tuğla mı.

şimdi saçımız tırnağımız kuruyor ve yarı yarıya
kömürleşmiş periler odun yığını üstünde.
şimdi gürlüyor güneşin ardında kara kiy yolu ve
kimse kurmuyor artık el arabalarının pusulasıyla
tekerini.

kim yapıyorsunuz çıplak ayaklı masada yiyor şimdi
fosforlu sıçanla.

kim kovalıyor şimdi atlan çalmak isteyince samyeli şeytanı,
kim açıklayacak şimdi bize yıldız monogramlarını.
büstü süsleyecek bütün gerçek soylu kişilerin
kaminini ama ne avuntudur bu en enfiye bir kurukafa
için.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Georg Trakl (1887-1914)

KÖYLÜLER

Pencerenin önünde sesiyle kırmızısı yeşili.
Basık tavanlı, karanlık ve dumanlı odada
Kadın ve erkek yanaşmalar oturuyor sofrada;
Ve şarap içiyorlar parçalayıp ekmeği.

Kısır bir söz düşüyor arada bir
Öğle saatlerinin derin sessizliğinde.
Tarlalar sürekli bir pırıltı içinde
Gök ise geniş ve kurşun gibidir.

Ateş sırtarak göz kırpmıyor ocakta
Ve bir sinek ordusu vızıldayıp duruyor.
Kadınlar budalaca ve suskun kulak kabartıyor
Ve kan hücum ediyor şakaklarına.

Ve arzu dolu bakışlar karşılaşıyor ara sıra,
Hayvansal bir koku doldurunca odanın içini.
Tekdüze dua ediyor bir işçi
Ve bir horoz ötüyor kapının alt yanında.

Ve tekrar tarlaya. Bir yılgınlığa düşüyorlar
O sık sık uğuldayan başakların arasında
Ve durmadan savruluyor hışırtılarla
Tempo tutmuş hayalete benzeyen tırpanlar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

BİR ÖĞLESONUNA FISILDANAN

Güneş, sonbahara özgü çekingen ve cüce,
 Ve meyveler düşer ağaçlardan.
 Sessizlik ses verir mavi mekânlardan
 Uzun öğlesonu saatlerinde.

Ölüme ilişkin madenden sesler;
 Ve devrilir beyaz bir hayvan.
 O kaba türküler esmer kızlardan
 Yaprak dökümünde sürüklenip gittiler.

Duyumsar da çılgınlığın tatlı kanatlarını,
 Tanrı'nın alnı renkleri düşler.
 Gölgeler bir tepede döner ha döner
 Çürümenin simsiyah kuşattığı.

Alacakaranlık huzur ve şarap dolu;
 Hüzünlü gitarlar su gibi akmakta.
 Ve sen geri dönüyorsun sanki rüyada
 İçerdeki yumuşak lambaya doğru.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÖLGE

Bu sabah oturduğum vakit bahçede-
 Ağaçlar birden mavi çiçeğe durdu,
 Ardıçkuşunun sesi ve tralallam'larla dolu-
 Gölgeyi gördüm otların üzerinde,

İyice şekli bozuk garip bir hayvan
 Kötü bir düş gibi önümde duran.

Ve gittim ve tir tir titriyordum, o an
 Bir çeşme maviliğe türkü söyledi
 Fırladı bir tomurcuk erguvan rengi
 Ve gitti onun yanı başında hayvan.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÜNEŞ

Her gün bir tepeden çıkıp gelir sarı güneş.
Güzeldir orman, koyu renkli hayvan,
İnsan; avcı veya çoban.

Kızıla çalarak yükselir yeşil gölcükte balık
Değirmi göğün altından
Geçer balıkçı mavi bir kayıkla yavaştan.

Ağır ağır olgunlaşır üzüm ve buğday.
Gün sessizce battığı vakit,
İyi de hazır kötü de.

Gece olmaya görsün,
Yolcu yavaşça kaldırır külçeleşmiş gözkapaklarının;
Karanlık bir uçurumdan çekip gider güneş.

Türkçesi Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Kurt Tucholsky (1890-1935)

HUZUR VE DÜZEN

Milyonlar çalışırsa yaşamadan,
analar bebelere yalnız süt suyu verirse —
bu düzendir

Emekçiler seslenirse: “Bırakın bizi aydınlığa!
Emeği çalan çıkar kadiya” —
bu düzensizliktir.

Veremliler koşarsa torna tezgâhına,
on üç kişi pineklerse bir odada—
bu düzendir.

Ama biri koparırsa haykırıp zincirini,
Yaşlılığını güvence altına almak istediğini
bu düzensizliktir.

Zengin mirasyediler İsviçre karlarında
eğlenirse -ve yazın Comer sularında —,
o zaman huzur vardır.

Ama her şeyde değişme tehlikesi varsa,
arsa ticareti birden yasaklanmışsa —
o zaman huzursuzluk vardır.

Aslolan: Aclara kulak vermemek.
Aslolan: Caddelerin düzenini bozmamak.
Ses çıkmasın yeter.

Zamanla her şey olur.

Evrimle her şey size de ulaşır.
Milletvekilleriniz keşfetti işte bu gerçeği.
Unutmayın o zamana dek hepiniz nalları dikmeyi.
Nasıl olsa mezar taşlarınıza yazılacaktır:
Onlar hep sessizlik ve düzen içinde yaşadılar.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Johannes R. Becker (1891-1958)

DEPO

Auschwitz

Ey kadın saçları-ne çabuk unutulmuş!
Ah, yeterdi bir tel kadın saçı,
Kanıtlamaya ne kıyımlar olmuş,
Bir zamanlar, usalmaz, acı.

Ey çocuk kunduraları-kimin umrunda!
Ah, yeterdi bir çocuk kundurası,
Bu görünümünden kaçamamaya-
Bir çocuk kundurası-yiten erincin görünümü...

Çocuk kunduraları tavana değin yığılı,
Ve depoda balyalanacak kadın saçı
Bir balya duruyor bir köşede bağlı
Söyleyin, kimin düşüne girer hâlâ böyle çatı?
Söyleyin, kime böyle bir depo hâlâ ihtar anıtı?

Böyle sorar dururum: usanmaz bir sonucu.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

BEYAZ TANSIK

-Dâhi Utrillo İçin-

Kayın beyazı ve tebeşir beyazı,
 Kar beyazı saçların, mum gibi beyaz, avurt solgun,
 Bir kanat beyaz ve beyaz ipek giysi,
 Güvercinin boz beyazı, beyaz kış ülkesi,
 Badananın donuk beyazı ve dalga köpüğü,
 Bir bez beyaz ve küf yeşilindeki beyazlar,
 Yolda bir taş, nasıl da beyaz bir yer—
 Öğleyin yanıp bitmekte akkor yaz.

Camları ardında sallanıyor perde tülleri—
 Elma çiçeği gibi ve buzul yamaç gibi
 Sis gibi gümüş ve lapa lapa kar tipisi—
 Söyle, senin beyazın renklerin sönüşü mü?

Mermer, granit ve ipteki çamaşır
 Ve parşömen beyazı ve kâğıt ipince,
 Göçmüş gövdeler soluk beyazı taşır,
 Ve leylaklar, uzanır sana düşsel bir el ince.

Ay beyazı deniz ve sümbül tomurcukları,
 Sargı bezi beyaz, çizgili kar gibi çakıl yol,
 Aydınlık geceler, yelkenliler ve martı uçuşları
 Titreyen bir ses, flüt solosu ve yoğun C.

Söyle, senin beyazın renklerin yeniden doğuşu mu?
 ... Ey soylu beyaz! Ey süt ve pirinçte beyaz!...
 Sarışın beyaz tahıl, keten-ve esiyor bulutlu...
 Beyaz tansik. Bir dünya açıyor beyaz!

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Carl Zuckmayer (1896-1977)

BİR FRANSIZ LOKANTASINDA MASA ÖRTÜSÜNDEKİ
KIRMIZI ŞARAP LEKELERİNE (1936)

Ciddi bir sevinçle bakıp size.
İtiyorum kenara sizi örten tabağı.
İlk yudumum o yabana adamın şerefine,
Benden önce bu masada bildi ağz tadını.

Menekşe rengi dağınık kenarlarınızdan
Süzüyorsunuz yumuşak bakışıyla düşçül bir ayyaşın,
Sanki yabancı ülkelerin sınırlarından,
Belki Mozambik'in belki Madagaskar'ın.

Altın kırıntıları hâlâ yayılı yerimde
Düşünceyle bölünüp yenen ekmeğin.
Ey, hoş nağmeli, Burgonya çiçekli ülke,
Geçerli mi hâlâ o krallıktaki ilke,
Hükümdar için şarap fıçılarıydı ölçeğin.

Ey, akşam ışınlarıyla oynaşan, geç ülke
Olgun dilden renkli prizma canımdan,
Dehalar, sihirbazlar ve gümrükçüler resim yapar sende,
Kendi gökkubbesini unuttur orda Tanrı bile!

Çelikler parçalamış kana bulanmış gördüm seni,
Bağrına baş koydum içimde korku ve acı—
Böyle ağır yaralayan belki de beni,
şu sempatik şişko meyhaneci—?

Ve içmedim mi seni gözyaşı pınarından,
Ve çekmedim mi seninle ölüm işkencesini?
Ah, kardeş ülke-eşiğinde diz çöküyorum
Ve öpüyorum her kan ve şarap lekesini!

Dolduruyor kadehimi. Fıskırıyor şişe ağzından.
Sen de iç, masa örtüsü! İç bu sunak içkiyi!
Eğilip yabancı bu tatlı saatin karşısından
Ayrılıyor kuzeye doğru, arayıp sisi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Bertolt Brecht (1898-1956)**ÖĞRENMEYE ÖVGÜ**

Öğren en basiti. Zamanıdır.

Sakın geç deme.

Öğren abeceyi, çok bir şey değil gerçi

Öğren ama, başla.

Koru kendini yılgınlıktan.

Her şeyi öğrenmelisin

Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Köprü altındaki, öğren!

Öğren, demir parmaklıklar ardındaki!

Ev kadını, öğren!

Öğren, altmış yaşındaki!

Kimsesiz çocuk, okul ara kendine

Bilim ara, soğuktan kıkırdayan.

Sarıl kitaba, aç insan. Silahtır o

Çünkü sensin artık yönetecek olan

Çekinme soru sormaktan arkadaş!

Enayi yerine koydurma kendini

Alın teri dökmeden bellediği şeyi

Biliyor sayılmaz insan.

Geçir gözden hesap pusulasını

Unutma, sana ödetilecek faturası

Parmak bas üstüne her rakamın

Nerden çıkmış, sor bakalım

Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DİYALEKTİĞE ÖVGÜ

Yaşıyorsan eğer, “hiçbir zaman” deme.
 Yıkılır, yıkılmaz görünen.
 Kalmaz hiçbir şey nasılsa öyle.
 Buyuranlar verdiklerinde son buyruklarını
 Buyruk altındakiler başlar konuşmaya.
 Kim “hiçbir zaman” demeyi göze alabilir?
 Zulüm yürürlükteyse, kim suçlu: Kendimiz.
 Ve kimdir onu yıkmak zorunda olan: Biz.
 Yenilen, kalk ayağa!
 Her şeyini yitiren, dövüşe devam!
 Kavramışsan olup biteni, seni kim tutabilir?
 “Hiçbir zamandan” “bugün” doğar
 Bugün yenilen, yarının yenenisidir.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GENERALİM TANKINIZ NE GÜÇLÜ

Tankınız ne güçlü, generalim,
 siler süpürür bir ormanı,
 yüz insanı ezer geçer.
 Ama bir kusurcuğu var:
 İster bir sürücü.
 Bombardıman uçağınız ne güçlü, generalim,
 fırtınadan tez gider, filden zorlu.
 Ama bir kusurcuğu var:
 Usta ister yapacak.
 İnsan dediğin nice işler görür, generalim,
 bilir uçmasını, öldürmesini insan dediğin.
 Ama bir kusurcuğu var:
 Bilir düşünmesini de.

Türkçesi: A.Kadir - A. Bezirci

OKUMA BİLEN BİR İŞÇİNİN SORULARI

Kim yaptı yedi kapılı Tebai kentini?
 Adları betiklerde yazılı krallar mı?
 O koca taşları taşıyan onlar mı?
 Kaç kez yıkılan Babil kentini
 Onaranlar kimlerdi?
 Lima'nın altın kaplamalı evlerinde
 Tek bir maden işçisi oturdu mu?
 Çin seddi bittiği akşam
 Nereye gitti duvarcılar?
 Kim kurdu büyük Roma kentini
 dolduran anıtları?
 Sezar'lar zaferlerini kimin için kutladı?
 O kadar övülen Bizans'ta
 Saraylar hak için miydi? ya da
 o düşsel
 Atlantis'te
 Geceleri, denizin yuttuğu yerde
 Boğulanlar, kimi yardıma çağırıyordu?
 Esirlerini ve uşaklarını...

Türkçesi: Sezer Duru

NE ALDI ASKERİN KARISI

Ya sonra ne aldı askerın karısı
 yaldızlı başkent Prag'dan?
 Pabuçlar aldı Prag'dan, yüksek ökçeli.
 Selamlar geldi ona ve sağlık haberleri,
 yüksek ökçeli pabuçlar geldi Prag'dan ona.

Ya sonra ne aldı askerın karısı
 Oslo'dan, Skandinavya'daki?
 Bir kürk aldı Oslo'dan, küçük bir kürk,
 Bu küçük kürk, belki beğenirler beni, dedi,
 ta Norveç'ten, Oslo'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
varlıklı Hollanda'nın Rotterdam'ından?
Ordan bir şapka aldı o,
bir yaraştı şapka ona, bir yaraştı.
Bir şipşirin Hollandalı şapka
ta Rotterdam'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Belçika'nın Brüksel'inden?
Aldı Brüksel'den ince danteller.
Ne mutluluktuk bu, ne mutluluktuk,
ta Belçika'lardan danteller geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ışıklar şehri canım Paris'ten?
Bütün şehirlerde dillere destan olan
ipekli bir elbise geldi Paris modası,
Işıklar şehrinden bir elbise geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Bükreş'ten, ta güneydeki?
Aldı o Bükreş'ten bir eteklik,
alacalı bulacalı Romanya etekliği.
Ta Bükreş'ten bir eteklik geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ta Rusya'dan, karlar ülkesinden?
bir dulluk örtüsü aldı Rusya'dan o.
Karalar içinde dindirmek için yasını
ta Rusya'dan bir dulluk örtüsü geldi ona.

Türkçesi: A. Kadir

*Erich Kaestner (1899-1974)***POLİTİKA DIŞINDAKİ KUTLAMA**

Ne çıktı ne de çıkar sesiniz
 Diledikleri gibi yapsınlar dersiniz
 Olur mu devletin işine karışmak
 Siz oturun bekleyin o kadar
 Sanki bir dışçidir başucunuzda kader
 Sizin ödeviniz de ağzınızı açmak.

Lazım derler vergileri arttırmak
 Güzel derler bir donanma yapsak
 Koskoca bir ordu daha da iyi
 İhracat ithalât gümrüğü derler
 Etek dolusu lâf ederler
 Ve öğretmişlerdir size susmayı.

Derler arttı ekmeklerin fiyatı
 Hadi derler harbe, geldi işte vakti
 Gülerler arkanızdan sonra da
 Alavere dalavere ederler
 Oturturlar şapa, kazık atarlar
 Ne imiş? Politika!

Öyle salaksınız ki dut yemiş bülbül
 Ensenizde boza pişer siz oralı değil
 Hep kendi havanızda.
 Para ister karınız, ağlar emzikteki
 Sizse yatak sevdasında, vaktiniz mi var ki
 Devletle uğraşmaya.

Allah size göz vermiş, vermiş ama nerede?
 Bırakın kellenizi siz hâlâ büroda.
 Aldatırlar sizi böyle daha çoook
 Oturun kuzu kuzu
 Hükümet mi; hepsi bir, ha o, ha bu...
 Memnunsunuz, mesele yok!

Türkçesi: Behçet Necatigil

Günter Eich (1907-1972)**MAVİ TULUMLU ADAM**

Mavi tulumlu adam
 omzunda çapası evine dönüyor,
 bahçe çiti gerisinde ona bakıyorum.

Onlar Kenan ülkesinde böyleydiler akşamları,
 şimdi böyle dönerler Burma'da çeltik,
 Mecklenburg'da patates ekili tarlalardan,
 bahçelerinden Kaliforniya'nın, Burgonya bağlarından.

Buğulu camlar ardında yanında lamba, kıskanıyorum
 mutlu oluşlarını (paylaş diyen yok)
 çocuk bezleri asılı, ocağında ateşi, kendi halinde
 ataerkil gecelerini kıskanıyorum.

Mavi tulumlu adam evine dönüyor;
 omzunda çapası, çöken karanlıkta
 bir silaha benziyor.

*Türkçesi: Behçet Necatigil***GOLDENE MEIL'DE BAHAR**

Yandı yurdumda giysiler, ayakkabılar,
 Faust ve Nibelungen.
 Alev alev gözlerim, bitlenmiş, bön
 bakıyorum, moskitolar uçuyorlar.

Günler dikenli tel gerisinde, orada,
 projektörler altında uyukum.
 Koltuk altlarımda, apış aramda
 tiksintiyi, azabı besliyorum.

Yok iç çekişimi duyan kulak.
 Kamp üzgün sessizliklere daldı.
 Dünyadan bir selam olarak
 Rüzgârda klor, hela kokuları kaldı.

Umursamaz sürüp giden her şeye karşı
dünya, bütünlüğünde.
Buz gibi soluğunu gezdirir Tanrı,
esirlerin çadırları üstünde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Stephan Hermlin (d. 1915-1997)

KUŞLAR VE DENEME

Gazetelerin bildirdiğine göre hidrojen bombası
denemelerinin sonucu olarak göçmen kuşlar
Güney Denizi üzerindeki alışılmış yollarını değiştirmişler.

Savanalardan kalkıp tropik denizlerden
sürükledi rüzgârlarla gövdenin gereksinimi,
Sağır ve kör gibi uzaklardan ve ta ezelden,
Bulsunlar diye biraz ağaçlık ve gerekli besini.

Ne gök gürültüsü durdururdu, ne tayfun, ne de
Bir ağ, çağırınca onları büyük uçuşlar
Çılgılık dolu bir duman, kararlı aynı menzilde,
Ve hep aynı kümelerle aynı yol alışlar.

Sağnak, fırtına aldırmadan dimdik
Gördüler bir gün öğleüstü çırparak kanat
Daha üst bir ışık. Bu korkunç surat

Zorladı artık yollarını değiştirmeye.
Aradılar daha sakin yeni ülkeler göçmeye.
Bırakın sarssın yüreklerimizi bu değişiklik...

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

*Karl Krolow (d. 1915)***AŞK ŞİİRİ**

Bir yarım sesle sesleniyorum sana:

Beni duyacak mısın?

Aynı o acılı ot suratının arkasında,

O dağılan ayın?

Kutsal güzelliği içinde havanın,

Gün doğduğunda,

Kanatlarını çırpın bir al balık olduğunda sabah?

Güzelsin.

Serin ve kuru bir derin var.

Bakışın yumuşak ve bir kuşun bakışınca güvenli

Sallanan yele söylüyorum bunu.

Sırtın-duyuyor musun-havadan yapılma,

Bir güvercin gibi mavi yaprak örgüsünden süzülen.

Başını kaldırıyorsun.

Tuğla duvarda bir kez de gölgesi görünüyor.

Güzelsin sen. Güzelsin.

Uykum yanında bir su serinliğindeydi.

Bir yarım sesle sesleniyorum sana.

Ve gece parçalanıyor sodamsı, siyaha ve maviye.

Türkçesi: Fatma Akerson

*Johannes Bobrowski (1917-1965)***İLMENSEE 1941**

Yaban arazi. Rüzgâra karşı.

Donmuş. Kuma

gömülmüş nehir.

Kömürleşmiş dallar:

alana karşı köy. O zaman

gölü gördük-

-Günle gölü- Işıktan.
 Yol izinde, otlarda
 dışarda kule,
 beyaz, uzakta ölünün taşından
 olduğu gibi. Delinmiş dam
 karga kargaşasında.
 -Gecele gölü. Orman.
 Bataklığa doğru
 düşüyor. Yaşlı kurdu,
 yağ bağlamış yangın yerinde,
 ürküttü bir gölgeyüz.
 -Yılla gölü. Tunç
 kabarış. Suların yükselen
 karanlığı. Göklerden
 bir kez
 vuruyor kuş akınım.
 Gördün mü yelkeni? Ateş
 uzakta. Kurt
 çıktı alana.
 Dinliyor kışın çingiraklarını,
 uluyor korkunç kar
 buluta karşı.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

DON NEHRİ
 Yukarda, yalımlardan
 köyler. Kayalardan
 iniyor kıyılar. Ama
 tutulmuş akış, buz soluğu
 esti, sessizlik kapkara
 izledi bunu.
 Beyazdı akış. Daha yüksek
 kıyı kara. Atlar
 yamaca tırmanıyordu. Biyol,

karşiki kıyılar
 uçtu gitti, gördük
 tarlaların gerisinde, ötede,
 erken doğmuş ay altında, duvarları
 göğe doğru.

Orda
 şarkı söylüyor Diw,
 kulede
 bağılıyor bulutlara, kuş
 salt mutsuzluk, sesleniyor
 kayalık kıyılar üstünden,
 buyruyor dinlemeyi ovalara
 Höyükler, açılın, diyor,
 çıkın ortaya kuşanmış,
 ölümler, koyun miğfere

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SİĞ GEÇİT
 Ormanlar içinden dolanan,
 ey beyaz yollar, öğleyin.
 Biri düşmüş yeşil
 yamaca ve ırmağa doğru,
 içmiş suyundan sığ geçidin.
 Havalanmış kırlangıç.
 Ve biliyorum kulübeyi
 ötede kiraz ağaçlarında. Orda
 yürürdün. Kamış kavallar
 öttü. Kar ortasında,
 yel düşümü
 dönerim.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Paul Celan (1920-1970)

AKÇAKAVAK

Akçakavak, yaprağınla ak-pak bakarsın ya karanlığa.
Ak düşmemişti hiç annemin saçlarına.

Kara hindiba, Ukrayna ne kadar yeşil.
Sarışın annemse dönmedi yuvasına.

Yağmur bulutu, kaynağın kurudu mu?
Benim sessiz annem ağlar tüm insanlara.

Çember-yıldız, bağlıyorsun o altın kurdeleyi.
Bir kurşunla annem kalbinden aldı yara.

Meşe kapı, kim çıkardı rezelerden seni?
Benim tatlı annem gelmeyecek bir daha.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

CORONA

Güz kendi yaprağını yiyor elimden: biz iki dostuz.
Zamanı ceviz kabuklarından ayıklayıp yürümeyi öğretiyoruz ona:

Aynada pazar,
düştü uyanan uyku,
ağızsa gerçeği söylemede.

Gözüm bir sevgilinin cinselliğine teşne:
öyle bakıyoruz,
karanlık sözler ediyoruz birbirimize,
haşhaş ve bellek gibi seviyoruz birbirimizi,
uyuyoruz şarap gibi bir midye kabuğunda,
bir deniz gibi ayın kanlı ışığında.

Penceredeyiz sarmaş dolaş, kendimizi seyrediyoruz sokaktan:
vakit erişti, herkesler bilsin bunu!
Artık çiçek açma zamanıdır taşın,
yüreğinse tedirginlik zamanı.
Zamanıdır, zamanı gelmenin.
Artık zamanıdır.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

HANGİ TAŞI KALDIRSAN

Hangi taşı kaldırırsan
 seninle çıkıyor ortaya.
 gereksinim duyanlar korunmasına taşın:
 çıplak,
 karman çorman oluyorlar yeniden şimdi.

Hangi ağacı kessen
 yontarak
 biçim veriyorsun yatağa;
 üzerinde canların biriktiği,
 sarsmazmış gibi
 onları da
 zaman.

Hangi sözü söylesen
 sağol demiş oluyorsun
 o yıkıma.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

ANAHTAR

Değişik bir anahtarla
 açarsın evi, evde
 savrulur suskun olanın karı.
 Akan kana göre,
 gözünden, kulağından ya da ağzından,
 değişir senin anahtarın.
 Anahtar değişir, söz de değişir,
 kar taneleriyle birlikte yağar.
 Seni sürükleyen rüzgâra göre,
 sözün çevresinde yumak olur kar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Wolfgang Borchert (1921-1947)**DÜŞLERDE FENER OLMAK**

Ben ölünce
hiç değilse
Bir fener olsam,
kapıda dursam,
soluk donuk geceyi
aydınlığa boğsam.

Ya da limanda
gemilerin uyuduğu zamanda
gülüşürken kızlar
uyumasam,
dar kirli bir kanalda
bir yalnızca göz kırpsam.

Daracık bir sokağa
assalar beni
teneke, kırmızı bir fener
bir meyhane önünde
dalgın düşüncelerle
tempo tutup şarkılara
sallansam.

Ya da şöyle bir fener
gözleri büyümüş bir çocuğun yaktığı
duyulup da korkunca çevresinde yalnızlığı
dışarda camlarda
fırtınanın ıslığı
kâbuslar, görüntüler, cinler.

Evet, hiç değilse,
ben ölünce
bir fener olsam,
tek başıma geceleri

uykulardayken dünya
gökte ayla senli benli
sohbete dalsam.

AYRILIŞ

Bir son öpüştü rıhtımda
kaldı ardımda.
Akıntıdan yana, denizlere yolun
gidiyorsun
bir kırmızı, bir yeşil ışıktır
uzaklaşır.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Ernst Jandl (d. 1925)

YARGI

bu adamın şiirlerinde iş yok.

önce
aldım birini, sürdüm dazlak kafama.
boşuna, saç maç bitirmedi.

sonra
ovdum biriyle sivilcelerini.
iki günde orta büyüklükte patates
oldu çıktı hepsi, doktorlar şaştı.

sonra
kırdım ikisini tavaya,
şüphelendim, yemedim kendim,
köpeğim yedi, öldü

sonra
koruyucu diye kullandım birini.
söküldüm kürtaj parasını.

sonra
birini taktım gözüme,
girmeye kalktım iyi bir kulübe
çelme taktı kapıcı,
kapaklandım yere.
verdim yargımı sonra da
yukarda

Türkçesi: Behçet Necatigil

SORU

adımı gönderdim kentten
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden.

beni kentten çekip götüren tren
raylarda kaldı

adımı gönderdim kente
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden
beni kente geri getiren tren
raylarda kaldı.

gezi nerde kaldı?

Türkçesi: Behçet Necatigil

BAYAN TAŞBEBEKYÜZ

bayan taşbebekyüz
kanepede konuğumuz.
melankolik bir çamaşır tahtası
gibi yaslandı
belirtiler ortada, durum kötü
doktorlar aciz kaldı.
kocas, ah-kocas, ah-
ah ah, kocalı.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Dagmar Nick (d. 1926)

ÖNSEZİ

Saatler bizi geçecek
bir öğle üzeri
sonbaharda,
eğer sarı yapraklar ağaçlardan düşerse
ve kan,
eğer kuşlar kanat çırpışları ile
bizim için çizerlerse

Soluk olanı
 sabırla havaya,
 eğer zamanın dikenlerini
 artık hissetmezsek,
 akşamı ve gitmeyi,
 devam eden bu ayrılışları,
 sevginin bu anlamsızlığını,

eğer biz, kapkara ve yıkılmış,
 içinde bulunduğumuz zamanda kalırsak,
 tepemizdeki saat ibreleri
 uzaklaşırken, sanki bizler
 hiç varolmamışız gibi.

Türkçesi: Ahmet Arpad

ŞEHİRLER

Burada şehirler vardı, ama şimdi taş yığını.
 Harabeler üstünde bağdaş kurmuş gece,
 Tam benim istediğim gibi oldu, gönlümce...
 Burda insanlar vardı, ama şimdi kalmadı.

Oyuk pencerelerden uzun parmaklarıyla ay,
 Krom sarısı bir hayalet gibi girer içeri.
 Dolaşır kilise iskeletlerini bir ürperti.
 Sıçrar ordan sulara bir cambaz gibi,
 Titrer duvarlarda gölge yapraklarıyla ay.

Kavrulmuş ağaçlar yangınlarda, yapraksız
 Molozlar ortasında. Söner son hayat eseri mumlarda.
 Silinip gider olup biten şeyler, arkalarda.
 Burada şehirler vardı, ama şimdi harabedir baksanız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

*Ingeborg Bachmann (d. 1926)***KARANLIK ŞEYLER SÖYLÜYORUM**

Orpheus gibi ölümü çalıyorum
hayatın tellerinde
yeryüzünün güzelliğine karşı
ve göğü yöneten gözlerine
yalnızca karanlık şeylerdir söyleyebildiğim.
Unutma, o sabah
henüz ıslakken çiğden yattığın yer
ve karanfil uyurken yüreğinin üstünde
sen de birdenbire görmüştün
kara ırmağı
yanı başında akıp giden.
Suskinsun telleri gerilmiş
kan dalgaları üstüne,
inleyen yüreğini kavradım ben;
gecenin gölge saçlarına
dönüştü saçların,
karanlığın kara kar taneleri
yağdılar yüzüne.
Ve ben senin değilim
yakınmadayız ikimiz de.
Fakat Orpheus gibi biliyorum
ölümün yanında hayatı
senin her vakit için kapalı gözlerin
bende bakıyor mavi mavi.

Türkçesi: Kundeyt Surdum

DUŞ YÜREK

Düş yürek zaman ağacından, düşün yapraklar
 bir vakitler güneşin kucakladığı
 donmuş dallardan
 düşün apaçık gözlerden dökülen yaşlar gibi.

Gün boyu uçuşa da saçlar rüzgârda
 yanık alnında yer tanrısının
 bastırır yumruk gömleğin altında

Bulutlar ince sırtlarını sana
 bir kez daha iğseler de yumuşama;
 önemseme Hymettos senin için
 bir kez daha doldursa da petekleri.

Azdır çünkü çiftçiye kurakta tek bir sap,
 azdır bir yaz bizim yüce soyumuz için.

Ya nedir yüreğinin kanıtladığı?
 Dün ile yarın arasında sallanır durur
 sessiz ve yaban;
 vuruşları
 vuruşları
 düşüşüdür zamandan.

Türkçesi: Kundeyt Şurdum

Günter Grass (d. 1927)

AŞK

İşte hikâyemiz böyle dostlarım
 Şu parasız yapılan alışveriş
 İşte borç kartımız, çakıverin imzayı
 Yorgan daima kısa gelirmiş
 Bu uç, şu uca ulaşamazmış
 Diyebilir misiniz amma da iş

Aramak onu ufukların ardında
 Arada düşmüş yaprakları tekmelemek
 Ovmak bir çıplak ayağı
 Bütün yürekleri kiraya vermek
 Ya da bir aynalı odada
 Bir otomobilde
 Kaporta aya doğru dikilmiş
 Masumluk, duruversin istediği yerde
 Nerede başlatırsa başlatsın cümbüşünü
 Sesler tiz perdeden kadıncıl ve sonsuz
 Bir başkalık belirir her seferinde

Gişelerin önünde, henüz açılmamış
 Kenetlenmiş eller durmadan çıtırdar
 Kuyrukta süngüsü düşmüş bir adam
 Bir zayıf yaşlı bayan
 Ve sinemadaki film
 Bir büyük aşkı ilân eder neonlu ışıklar
 Çarşaf gibi reklamlarda
 Senaristin de garantisi var

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

ANNABEL LEE

E. A. Poe'nun anısına saygıyla...

Kiraz zamanı işçilik yapardı,
 Annabel Lee.
 Çürük meyveyi ayırmak için eğilmemi ister,
 yatardı hayvan kokusuna bulalı,
 yoncaların içine uzanırdı, arının soktuğu
 yumuşak Annabel Lee.
 Bir vakitler hiç oysa,
 dizini uzatıp bükülmezdi
 kiraz toplamak gelmez aklına,
 çürük meyve için hiç eğilmemi
 istemezdi, ah Annabel Lee.

Kitap açma zamanı çevirirdi yaprakları,
Annabel Lee.

Horozları yemler
taneler ve cam kırıkları arasında yatardı
bir resim gibi uzanırken sere serpe
buydu işte,
sindirimi yarım kalmış Annabel Lee.
Bir vakitler oysa nerde,
kitaplar, hayvan falan hak getire,
kitap mitap açmazdı
düşünmez mideleri
resim mi, resim gibilik mi
ah nerde, Annabel Lee.

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

H. Magnus Enzensberger (d. 1929)

KARDA GÖMÜLÜ
bir tüy ağabeyim yitirdi
karga
üç damla kan döktü babam
haydut
bir yaprak düştü kara
ardıç ağacından
yavuklumun güzelim pabucunun tekini
mektubunu falancanın
bir yüzüğü bir taşı bir kucak samanı
savaş yere gömeli
çok zaman oldu

yırt mektubu
parçala pabucu
yaz yaprağa tüy kalemle:
ak taş
kara saman
kırmızı iz

ah bilmeyişim ne iyi
 yavuklumun yurdumun evimin
 ağabeyimle beni
 adlarımız neydi

Türkçesi: Behçet Necatigil

GENÇLİK KORKULARI

ısırgan bir yataktır gece
 pembedir sanki çıtırdar ellerin
 ah nasıl da gülerdi boynuma kenetlenip de
 yaktı kavurdu gözü açılmadık yüreği cin
 alevdir dolup taşan teknemin fora yelkenlerine

kayalıklar kirecinde tatlı kıyının
 dış izleri tuzdaki denizin yakıcıları
 göster bana n'olur nerde kırık ayağın
 karanlık gözlerinde kâfur kokulan
 kana batmış sürüklenmede bir ağıt yorgun argın

ey hınç, anarak güvercinlerin birbirini bildiği
 koyver gitsin şu son saatlarımı
 içinden çığlıklarda bir ekspresin geçtiği
 ne de kocaman oluyor bekleme salonları,
 garsonlar davulla duaya çağırıyor sanki

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

BOŞ ZAMAN

Çim biçme aracı, pazar
 saniyelerin başını keser
 keser başını otların.

büyür ot
 ölenleri bürüyè koymuş
 ölmüşlerinin üstüne

ey bunu kimler duyuyorsa!

gürüldüyor çim biçme aracı
bastırıyor gürültüsüyle
haykıran otları

kendini besiye çekiyor boş zaman
sessiz soluksuz ölüp gidiyoruz
dipdiri otlara gübre

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

OTUZÜÇÜNCÜ ŞARKI

Sırılsıklam ıslanmış, ıslak bavullardan kişiler seçiyordum.
Eğri bir düzlükte durduklarını görüyorum, rüzgâra yaslanmış,
eğri yağmur altında, belirsiz, uçuşumun kenarında.
Hayır, ikinci bir yüz değil. Havanın suçu
böyle solgun oluşları. Uyarıyorum onları, sesleniyorum
örneğin,
yol eğri bayanlar baylar, uçuşumun kenarındasınız. Onlar,
doğal olarak,
soğukça gülüp, cesurca karşı bağırışa geçiyorlar:
Teşekkür ederiz, size de.

Gerçekten de birkaç düzine olup olmadıklarını soruyorum
kendi kendime,
yoksa tüm insan soyu muydu orada asılı duran,
tıpkı belirsiz bir müzik gemisindeki gibi, hurda
ve yalnız bir tek amaca yönelik, yani batışa?
Bilmiyorum. Gözümü kapatıp dinliyorum. Zor söylemesi,
bu insanların kimler olduğunu, her biri bir bavula,
açık sarı bir uğura, bir dinozora, bir defne çelengine sarılmış.
Güldüklerini duyuyor ve onlara anlaşılmaz sözler
sesleniyorum.

Kafasında yaş gazeteler olan, tanınmayan kişinin
K. olduğunu sanıyorum, yolcunun işi peksimetçilik;
şu sakallının kim olduğundan haberim yok, boyalı bastonlu
adamın adı Salomon R; durmadan hapsiran kadın

Marilyn Monroe olmalı;

beyaz elbiseli adamsa, şu elinde siyah yağlı kağıda sarılı
notlar olan, mutlaka Dante'dir.

Bu kişiler umut dolu, ürkütücü bir erk dolu!

Bardaktan boşanan yağmurun altında dinozorların ipinden
çekiyor, bavullarını açıp sonra gene kapatıyorlar,
ve koro halinde şarkı söylüyorlar: "13 Mayıs dünyanın

sonudur,

artık daha fazla yaşayamayız, yaşayamayız daha fazla."

Kimin güldüğünü söylemek güç, bu çamaşırhanede kimin
beni saydığını ya da kimin saymadığını ve
uçurumun ne genişlikte ve ne derinlikte olduğunu söylemek.
Yavaşça nasıl battıklarını görüyorum kişilerin ve onlara
şunları sesleniyorum: Nasıl yavaş yavaş battığınızı
görüyorum.

Yanıt yok. Uzaktaki müzik gemilerinde, donuk ve cesur
orkestralar çalıyor. Çok üzülüyorum, hiç de hoşuma
gitmiyor,
öyle hepsinin ölmesi, ııslak, bu çiseleyen havada, yazık,
ağlayabilirim, ağlıyorum: "Ama kimse bilemedi", diye
ağlıyorum,

"hangi yılda olduğunu, ne hoş."

Ya dinozorlar nerede kaldı? Ya bu ııslak bavullar,
binlerce ve binlerce, bomboş ve sahipsiz,
suyun üzerine nereden sürükleniyor? Yüzüyor ve ağlıyorum.
Her şey, diye ağlıyorum, istendiği gibi, her şey yalpalıyor,
her şey denetim altında, her şey yolunda, insanlar eğri
yağan yağmurun
altında boğuluyordur herhalde, yazık, neyse, ağlamak
için o da iyi,

belirsiz, söylemesi güç, neden, hem ağlıyor hem yüzüyorum¹⁰

Türkçesi: Sezer Duru

*Günter Kunert (d. 1929)***SABAH OLURKEN**

Boş

Bomboş tüm sokaklar

Sabahın bu erken saatinde

Vuruyor pencere camlarına

İlk pembe ışığı göğümüzün

Evler sıra sıra dizilmiş

Ardından külrengi taş duvarların

Geçiyorum önünden adım adım.

Çıkmışım koynundan, odandan,

Kapıdan, evden.

Bir gün ayrılmak dünyadan

Böylesine sıcakken daha kanım

Usulca soğuğa kaymak.

Gereğince yaşadığına inanarak.

*Türkçesi: Adalet Cimcoz***AY ŞİİRİ**

Karanlık odadaki yüzün gibi

Yabancı ve dağınık

Asılı kalmış ay kara gökyüzüne

Pırıl pırıl görmüştüm onu kimi zaman

Çelikten yontulmuş gibiydi sanki, sert

Mavi ikindilere doğru kimi zaman

Solgundu ve yorgun

Kötü boyalarla boyanmış

Çocuk elinden çıkmış bir resim gibi.

Gene de tepeden tırnağa duygulu.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

*Reiner Kunze (d. 1933)***MACAR RAPŞODİSİ 66***Tibor Dery için*

Biletçi geldi giysisiyle
 bir posta tatarının
 Kalçasına dayalı kara deri çantada taşıyordu
 Tuna'yı bu ağır
 çift mektubu, mühürlenmiş
 bir afyon tarlasıyla sanki
 bir kan lekesiyle

Budapeşte ışıldadı zarfın arasından
 fırtına öncesi gibi

Açmaya yoktu yetkim, ama
 uzun uzun okudum Peşte üzerinde geceleri
 dik yazısını şimşeklerin

*Türkçesi: Yüksel Pazarkaya**Sarah Kirsch (d. 1935)***KÜÇÜK ADRES**

Kalkmak istiyorum, çekip gitmek ve görmek,
 ah, kuş, nehir ya da bir tren olsam,
 gözlemlemek istiyorum dünyanın dönüşünü.
 Nerde muayenehane sınırın ötesinde? Nerde
 Bozkır kombinaları? Gecekondu? Grevler?
 Buğdaylar denizde? Hayrıyla şerri
 Uygarlığın? Niçin olmasın New York?
 Bütün caddelerden geçmeliyim topluluklarla,
 üç köşeli ampuller aramak metro dehlizinde,
 gitmek, görmek, eskiden neler
 toplamışsam saman kurusu gazetelerden
 Sonra, yorgun ve sıkıntılı olunca

—belki doğrudur, alüminyum cepheler, kent salaşında pislik-
çıkarmı asansörle bilmem kaçınıcı kata, konuşurum
hava ayarlama tesisatıyla, bir içki alır ve kâğıda geçerim
sınıf bilinçli Broadway şiirini.

Bavulumu hazırlar, atarım kanayan bir
yapay yüreği içine ve yol görünür, dosdoğru
ürün diye ağaçların biçildiği Sibirya'ya.

Oy, nasıl da bağılıyor elektrikli testereler, nasıl yükseliyor
talaşlar piramit boyunca, orman nasıl fışkırıyor, nasıl
kentler sökün ediyor! Ya ırmaklar!

Teknede olmak istiyorum, balıkların üstünden kaymak,
nasılsa avlanır onlar, ama aksaçlı
oğulları balıkçıların kuruyorlar su topları, kesiyorlar
ortaboy dağları bununla, barajlar yerleştiriyorlar
ve dağıtıyorlar suyu hakça. Onlarla

konusuyorum gecelerce, kızartmaları çiğneyerek ve votka.

Ah, niçin ozanım ben, sürüyorum arabasını

yazı makinesinin küçücük kâğıt tarlası üstünde, taksiye biniyor
ve suyla pişiriyorum?

Arden olsam, vinç, nehir ya da tren
çekip gitmek istiyorum, görmek ve
yine gelmek.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Wolf Biermann (d. 1936)

VIETNAM TAŞLAMALARI

GENERAL KY'NİN HER SABAH SÖYLEDİĞİ

Halktan başka

korkusu olmayan bir hükümet

çok yaşar, çok

hükümetten başka

korkusu olmadıkça halkın

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

GENERAL KY'NİN DÜŞÜ

Ve sonunda bir yasa çıkardı hükümet
bütün insanlar mutludur
diye

Karşı koymalar
ölümle cezalandırıldı

Hemen ardından
gerçekten yalnızca
mutlu insanlar vardı

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SALDIRININ SINIRLI ETKİSİ

Zorbalık yeterince büyükse
çokları susar

Zorbalık ama en büyükse
gene
yalnızca
çokları susar

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Volker Braun (d. 1939)

HEYECANSIZ GENÇLERLE İLİŞKİ

Hayır, siz büyütemezsiniz ağaçlarını sevincimizin,
Cetvel ve pergel gösteriş verir size, hayat vermez,
isteklerimiz öyle büyük ki sığmaz hiçbir şeye.
Mutluluğumuz tam: Hesaplanabilir.
Kendi kendimizin karşısında sakınmamız nafîle:
Biz hiç gelmeyiz ölçüye falan.

Unutun bizden kuşkulanmayı:
Siz kuşkulanırsınız ölmüş ve gömülmüş insanlardan!
Göklerde dallar boylarını bulsunlar bırakın:

Ağaç dediğin körpecik bir şey!

Çabalarımızın imgelerini boyayıp durmayın:

Çaba gösterin siz de!

Kalkmayın özgürlüklerimizi ölçmeye: Özgür olsun!

Vazgeçin bizden söz etmekten: Konuşun bizimle!

Türkçesi: A. Kadir-Afşar Timuçin

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Günümüz Amerika Birleşik Devletleri'nin 4 Temmuz 1776' da İngiltere'ye karşı bağımsızlığını ilan etmesine karşın, bu ülkenin, Edgar Allan Poe, H.W. Longfellow, Walt Whitman ve R.W. Emerson'e gelinceye kadar, yani XIX. yüzyıl şairlerine gelinceye kadar, kendine özgü bir şiir geleneğinden söz etmek oldukça güçtür. Birinci Dünya Savaşı yıllarında İngiliz ve ABD şiirlerinde bir beğeni devrimi başlatmış olan Ezra Pound ile T. S. Eliot'ın bu ülkede yeterince köklü bir kültür birikimi bulunmadığını ileri sürerek Avrupa'ya yerleşmeye karar vermeleri de bu kanıyı destekler niteliktedir. Ama bu konuda fazla ileri gitmemek için resmi dilin İngilizce olmasına karşın, bu ülkeye göçen insanların anadillerini (Fransızca, Almanca, İtalyanca, İskandinav dilleri) ve kültürlerini uzun süre koruduklarını, bu olgunun da bir dil ve kültür birliğinin oluşumunu güçleştirdiği gerçeğini göz önünde bulundurmak gerekir.

ABD şiiri, bütün olumsuz koşullara karşın, yukarıda adını andığımız şairlerle, özellikle Poe ve Whitman, ülke içinde çok önemli bir atılım yapmakla kalmamış, yaşlı Avrupa'nın da şiirini etkilemiştir. Örneğin Edgar Allan Poe'nun Fransız şairleri Charles Baudelaire, Mallarmé ve Paul Valéry üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Biçimsel deneylere ağırlık veren romantik bir şiir anlayışının temsilcisi olan Poe'nun etkisi Baudelaire aracılığıyla 1930-1945 yılları arasında ülkemize kadar uzanmıştır. Demokrasi anlayışının ve bu anlayışa uygun düşen yığın kültürünün şiir alanındaki sözcülüğünü yapan "Koca Reis" Walt Whitman'ın evrensel etki ve saygınlığı günümüzde de sürmektedir.

XX. yüzyılın başlarında Amerikan şiirine yön veren şairlerin başında Ezra Pound, Conrad Aiken, T. S. Eliot ile Wallace Stevens, W.C. Williams, E. E. Cummings yer alırlar. Bu şairler Anglo-Saxon şiirini değiştirmekle kalmamışlar, aynı zamanda, sınırları ülkemizi de içine alan bir beğeni değişim ve devrimine yol açmışlardır.

1950'li yıllarda ortaya çıkan ve içinde Ginsberg, Ferlinghetti ve Corso gibi şairlerin yer aldığı "Beat Generation" şiiri ülke içinde bir tür "yüksek sesle okuma şiiri"ne de yol açarak, şiiri basılı sayfaların ve kapalı odaların dışına çıkartarak, ona, spor salonlarında, stadyumlarda ve

kırlarda geniş soluk alma olanağı sağlamışlardır.

Amerika Birleşik Devletleri, kızılderili kalıtıyla, karaderililerin Afrika katkısıyla, çeşitli etnik toplulukların kültürel ve şiirsel zenginlikleriyle çok genç, ilginç ve dinamik bir şiir anlayışını barındırıyor topraklarında.

Edgar Allan Poe (1809-1849)

ANNABEL LEE

Senelerce, senelerce evveldi;

Bir deniz ülkesinde

Yaşayan bir kız vardı, bileceksiniz

İsmi Annabel Lee;

Hiçbir şey düşünmezdi sevmekten

Sevmekten başka beni.

O çocuk ben çocuk, memleketimiz

O deniz ülkesiydi,

Sevdalı değil karasevdalıydık

Ben ve Annabel Lee;

Göklerde uçan melekler bile

Kıskanırlardı bizi.

Bir gün işte bu yüzden göze geldi

O deniz ülkesinde,

Üşüdü rüzgârından bir bulutun

Güzelim Annabel Lee;

Götürdüler el üstünde

Koyup gittiler beni,

Mezarı ordadır şimdi,

O deniz ülkesinde.

Biz daha bahtiyardık meleklerden

Onlar kıskandı bizi,—

Evet!- bu yüzden ? (şahidimdir herkes

Ve o deniz ülkesi)

Bir gece bulutunun rüzgârından

Üşüdü gitti Annabel Lee.

Sevdadan yana, kim olursa olsun,

Yaşça başça ileri,

Geçemezlerdi bizi;

Ne yedi kat göklerdeki melekler,
 Ne deniz dibi cinleri,
 Hiçbiri ayıramaz beni senden
 Güzelim Anabel Lee.

Ay gelip ıştır, hayalin irişir
 Güzelim Annabel Lee;
 Bu yıldızlar gözlerin gibi parlar
 Güzelim Annabel Lee;
 Orda gecelerim, uzanır beklerim
 Sevgilim, sevgilim, hayatım, gelinim
 O azgın sahildeki,
 Yattığın yerde seni.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

HELENA

Güzelliğin benim için Helena,
 İznik kalyonlarıdır geçmişin,
 Taşırlar mis gibi bir denizde
 Bir gezegeni yavaşça, ezik, bitkin
 o doğduğun sahillere.

Alışık dolaşmaya umutsuz denizlerde,
 Ölümsüz yüzün, sümbül saçların
 Çekti yurduma Naiade havaların,
 O eski Yunan görkemine
 Ve yüceliğine Roma'nın.

Görüyorum o alımlı pencerede
 Seni bir heykel gibi dururken
 Akik lamban elinde,
 Sen, ey! O kutsal ülkelerden
 Gelen, Psykhe, seni

Türkçesi: İlhan Berk

Walt Whitman (1819-1892)

OY REİS! KOCA REİS!

Oy reis, koca reis, alnımızın akıyla döndük seferden,
 Savuşturup onca belâ, onca fırtınayı, sonunda murada erdin.
 İşte liman, bak, çanlar çalıyor, bayram ediyor ahali,
 Gördüler pupa yelken geliyor, gözü pek, gözü yeşil yelkenli.
 Neyleyim, neyleyim ki ama...

Bu kan damlalarını nideyim?

Gayri uzanmış güverteye reis,
 Soğumuş ellerini mi öpeyim?

Oy reis, koca reis, kalk da şu çanları dinle barî!
 Baksana, senin bayrağın çekilen, senin şarkın söyledikleri!
 Senin için bu çiçekler, senin için toplaştılar sahillerde,
 Seni çağırıyorlar, bak, senin adın geziyor dillerde!

Gel, reis ağacığım beni,

Kolumun üstüne yatırayım seni.

Çoktan öldüğünü unuttum ama

Bu kan damlalarını nideyim?

Reis cevap vermiyor sözüme, dudakları söylemez olmuş,
 Ağam kokumu duymuyor bile, ne yüreği ne kalbi kalmış.
 Sağ salım demir attı gemi, bitti artık sona erdi sefer,
 Savuşturup onca belayı, kazanılan bir güzelim zafer.

Bayram etsin sahil, çalsın davullar!

Yalnız bırakın beni gideyim!..

Reisin yattığı güvertenin üstünde

Böyle dolaşmayıp da nideyim?

Türkçesi: Can Yücel

WALT WHITMAN BU

Walt Whitman bu, evrenler içinde evren, Manhattan'da görmüş
ilk gün ışığını.

Etli canlı, delikanlı, yemeğe, içkiye, kadına düşkün,
Sulu gözlülerden değil, kişiyi kendinden ayrı, aşağı görenlerden
değil,

Ne burnu havada, ne başı eğik...

Sökün kapılardan kilitleri hep,
Sökün kapıları hep rezelerinden!

Birini hor tutmaya gör, beni de hor tutmuşundur,
Birine bir kötülük işlemeye, bir kötü söz söylemeye gör, bana
etmişsindir o kötülüğü, bana söylemişsindir o sözü...

Ben evrensel parolayı söyledim, "Geç!" dedim demokrasiye...

Gözüme dizime dursun el sürersem herkeslerin el sürmediği
şeylere.

Türkçesi: Can Yücel

PES ETMİŞ BİR AVRUPALI İHTİLALCIYE

Dayan be kardeşim, dayan be bacım!..

Devam ateşe!.. Hürlük uğruna bu, kıran kırana!..

Hürlük dediğin pes etmez öyle bir iki bozgunla; hürlük dediğin
pes etmez zaten

Halkın ilgisizliği, nankörlüğü ve döneklik edenler hep bir yana...

Pes etmez öyle tekmeye, yumruğa, topa, tüfeğe, ceza kanunlarına...

Bel bağladığımız, inandığımız şey o... Var olagelmış... O oldum
olası... O dört iklim dört köşe...

Ne gel gel etmiş, ne gelirim demiş, oturmuş ışığa karşı öyle
huzur içinde, dosta düşmana karşı

Sabır taşı öyle beklemiş, beklemiş eşref saati.

Türkçesi: Can Yücel

KALABALIK BİR ŞEHİRDEN GEÇMİŞİM

Kalabalık bir şehirden geçmişim, belki ilerde işe yarar diye
 görünüşlerini,
 yapılarını, âdetlerini geleneklerini aklıma yerleştirmeye çalışarak,
 Ama şimdi bütün o şehirlerden sadece bir kadını hatırlıyorum,
 orada rastladığım, beni sevmek için yolumdan alıkoyan
 bir kadın.

Gece gündüz ayrılmamıştık birbirimizden — ötekilerin hepsini
 çoktan unuttum,

Bana istekle sarılan o kadını hatırlıyorum sadece,
 Gene dolaşıyoruz birlikte, sevişiyoruz, ayrılıyorz gene,
 Gene tutuyor beni elimden, gitme diyor,
 Onu yanı başımda görüyorum, dudakları sessiz, üzüntü içinde,
 her yanı tirtir titriyor.

Türkçesi: Memed Fuat

Emily Dickinson (1835-1886)

KIR YARATMAK İÇİN

Bir yoncayla bir arı
 Yaratır en güzel çayırı—
 Bir yonca, bir arı
 Bir de insanın hülyaları.
 Olmasa da arı
 Elverir insanın rüyaları.

Türkçesi: Talat Sait Halman

BEYİN GÖKTEN GENİŞTİR

Beyin gökten çok daha geniştir,
Yan yana koyarsan ikisini,
Beyin kendi içine rahatça
Sığdırır hem göğü, hem seni.

Beyin denizden çok daha derin,
Belki masmavi denizin dibi,
Ama beyin onu hemen emer
Kovadolduran süngerler gibi.

Beyin, Tanrı ağırlığına denk,
Kaldır, dirhem dirhem tart istersen,
Sanki değişik görünürler mi
Hece nasıl değişikse sestem?

Türkçesi: Talat Sait Halman

-280-

Bir tören hissettim, beynimde,
Matemliler bir aşağı-bir yukarı-
Yürüyüp duruyordu-yürüyordu-ta ki
Anlam siliniyor gibi gelene dek

Ve hepsi oturtulunca
Bir ayin-bir davul gibi—
Gümleyip duruyordu-gümbürdüyordu-ta ki
Zihnim sağırlaşıyor sanana dek-

Ve sonra işittim-bir kutuyu kaldırırlarken
Ruhumu açtıklarını çatırtıyla-
Aynı kurşundan botlarla, yine
Derken Uzay-başladı çınlamaya-

Bir çan olduğundan gökler
Ve varlık bir kulak yalnızca
Ve ben ve sessizlik ve tuhaf bir ırk
Yalnız, kazazede-burda-

Ve sonra bir tahtası kırıldı aklın
 Ve düştüm de düştüm
 Ve bir dünyaya çarptım
 Ve bitirdim bilmeyi o sıra.

Türkçesi: Oğuz Cebeci

-281-

Öylesine ürkünç ki-neşelendiriyor insanı-
 Hoşa gidiyor neredeyse, dehşetin öylesine üzerinde-
 Ruh bakıp kalıyor ardından, güvenli
 En kötüsünü bilmek, korkuyla yer bırakmıyor-

Çabucak bir göz atmak bir hortlağa, faydasız-
 Ama boğuşmak-galip gelmektir ona-
 Nasıl kolay gelir işkence, şimdi-
 Belirsizlikti öylesine örseleyen-

Soğuktur gerçek ve çıplak-
 Ama insanı ayakta tutan da bu
 Kuşku duyanlara gösterirdik-yakarıyı-
 Ama ümit etmeyi bıraktık, şimdi,
 Bilen bizler-

Ölüme bakmaktır, ölmek-
 Bırakıvermek soluğu
 Öylece uyumak değil
 Yastığa koyup başı-

Başkaları, boğuşabilir-
 Seninkisi, bitmiştir-
 Ve böyle gelir ürkünç kasveti hüznün
 -serbestçe kurar korkuyu-
 Hem uzaktasın-hem de herkese açık dehşet-
 Neşeli, tatilde, solgun-

Türkçesi: Oğuz Cebeci

Edwin Arlington Robinson (1869-1935)

RICHARD CORY

Ne zaman Richard Cory şehre inse,
 Oturup kaldırıma ona bakardık:
 Efendi adamdı tepeden tırnağa,
 Tertemiz ve bir prens gibi ipince.
 Ve her zaman sadeydi giyim kuşamı
 Konuşması her zaman sıcak ve insancaydı:
 Gene de titretirdi yürekleri “günaydın”
 Derken ve yürürken her yana ışık saçardı.
 Zengindi de-evet, bir kraldan daha zengin-
 Ve eksiksiz eğitilmiş her incelikte:
 Kısaca, işte, derdik, her bakımdan
 Yerinde olmaya can atacağımız bir insan.
 Böylece işimizde gücümüzde, varmak için gerçeğe,
 Ne bir lokma et yedik, ne şükrettik ekmeğe;
 Ve sessiz bir yaz gecesi Richard Cory
 Dönüp evine bir kurşun sıkıverdi beynine,

Türkçesi: Cevat Çapan

WALT WHITMAN İÇİN

Ölümsüz şarkılar sona erdi
 Ve onları söyleyen bir isimdir şimdi
 Tanrı da aşkımız da bir isimdir
 Hayat, ölüm ve her şey.
 Ama biz hiç görmeyen gözlerle
 Yazdıklarımızı bile okuyamıyoruz,
 Ya da kaderin bizim için yazdıklarını,
 Şaşkınlık içinde
 Gözlerimizi kırıştırıyoruz sadece.
 Dün gece şarkılardı önemli olan
 Şimdi söyleyenlerdir o şarkıları yaşatan.
 Bugün duyamıyoruz artık
 Kulaklarımızda çınlayan o korkunç büyük

O yırtıcı ve sınırsız müziği
 Büyük bir güçle arınmış
 Aşkla sevgiyle zafere ulaşmış.
 Ama onu duyanlar var.
 İnsanlar için yarınlara uzanacak şarkıları
 Ve susup dinleyecek bütün zamanlar.
 Ölümsüz şarkıların sonu mu geldi? Diyelim ki
 Söylenen şarkıların sonu gelmez
 Ve isimler hiçbir zaman ölmezler.
 Soylu mermer ya da kum üzerine,
 İnsanların harflerini yazdık mı bir kere
 Bir daha silinmezler.

Türkçesi: Anıl Meriçelli

Robert Frost (1874-1963)

DAĞ KADINI

Kadına o yer çok ıssız,
 Çok yaban gelirdi,
 Çocuksuz,
 Bir kendi bir erkeği,
 Evin ufak tefek uğraşı,
 Başka işi yoktu kadının,
 Çift sürerken tarlada, ağaç keserken,
 Ardında kocasının.

Yorulup dinlenerek
 Yongaları toplardı,
 Dudaklarında
 Yalnız kendi için söylediği bir şarkı

Bir gün kadın
 Gitti dal kesmeye ormana,
 Ta uzaklara, ki zor işitti
 Adam kendini çağırınca.

Ne karşılık verdi-ne ses etti-
 Geri de dönmedi kadın,
 Durdu sonra kaçıp saklandı arasına
 Eğreliotlarının.

Bulamadı erkek, aradı taradı
 Baktı her yerlere,
 Kızın burda mı diye sonra
 Gidip sordu annesine.

Birdenbire bir ışık benzeri
 Geçti kafasından adamın,
 “Demek ölmeden de
 Ayrılması olurmuş insanın.”

Türkçesi: Ali Püsküllüoğlu

BİR DOST KİŞİ GECEDE

Bir dost kişi gecede
 Uzakta tek bir ışık görünene değin
 Yağmurla bir yollara düşüyor-yağmurla bir dönüyor

Bu sokak sokakların en yaslısı
 Hızla geçiyor-utancı bekçiden yana
 Gözleri gözlerine değsin istemiyor

Durup dinliyor bir ayak sesi
 Bir mutlu yüz sokaklardan
 Çıka geliyor çığlık çığlığa bir yalnızlık

Ayrılık değil-çağrı değil
 Yalınkat yüceliğinde dünyamızın
 Gök karanlığında bir fosforlu saat salınıyor

Ben vaktin doğrusu-eğrisi yoktur derim
 Bir dost kişi varsa gecede-benim.

Türkçesi: Ö. Nutku- Tarık Dursun K.

ATEŞLE BUZ

Dünya ateşle sona erecek diyenler var,
Buzla kimine göre.

'Tattım da biliyorum nedir hırslar, arzular;

Benim yaşantım ateş diyenleri doğrular.

Ama, yıkılacaksa bir değil, iki kere-

Ben, nefret ne demektir, bunu iyi bilirim-

Bütün amansız güçler buzda da vardır derim,

Buz başlamaya görsün yıkıp öldürmelere.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Cari Sandburg (1878-1967)

ŞİKAGO

Dünyanın Domuz Kasabı,

Araç Yapımcısı, Buğday Yığıcısı,

Demiryollarının Oyuncusu, Yük Taşıyıcısı Ulusun;

Fırtınalı, dayanıklı, gürültülü şehri

Geniş Omuzların:

Bana senin kötü olduğunu söylüyorlar, inanıyorum onlara,

çünkü gördüm sokak lambaları altında köy delikanlılarını
baştan çıkaran boyalı yosmalarını.

Bana senin düzenbaz olduğunu söylüyorlar, Evet, öyledir,

diyorum; çünkü gördüm yeniden insan öldürmek için
başıboş dolaşan katillerini.

Ve bana senin acımasız olduğunu söylüyorlar, ben de şu

karşılığı veriyorum onlara: Evet, sorumsuz açlığın izlerini
gördüm. Yüzlerinde kadınlarla çocukların.

Ve böylece verdikten sonra ağızlarının payını yeniden dönüyorum

bu benim şehrimi küçümseyenlere ve küçümseyerek
diyorum ki onlara:

Gelin bir başka şehir gösterin bana böyle başı dimdik,

övünçle türkü söyleyen, dipdiri, kaba saba, güçlü kuvvetli
ve kurnaz olduğu için.

İş üstüne iş bitirmekten kan ter içinde sunturlu küfürler savuran

bir babayiğit bu o küçük miskin şehirlere göre;
 İleri atılmak için dili bir karış dışarda köpek gibi azgın,
 yığınlarla karşı karşıya gelmiş bir vahşi kadar kurnaz,
 Başı açık,
 Kürek sallayan,
 Yıkan,
 Tasarlayan
 Yapı yapan, parçalayan yeniden yapan,
 Duman altında, ağzı toz içinde, bembeyaz dişleriyle gülen,
 Yazgısının korkunç yükü altında bir delikanlının umursamazlığıyla
 gülen,
 Hiç savaş yitirmemiş bir savaşçı nasıl gülerse, öyle gülen,
 Bileğinde nabzı kaburgalarının altında halkın yüreği attığı
 için övünen ve gülen,
 Övünerek Domuz Kasabası, Araç Yapımcısı, Buğday
 Yığıcısı,
 demiryollarının Oyuncusu ve Ulusun Yük Taşıyıcısı
 olduğu
 için, yarı çıplak kan ter içinde, Gençliğin o fırtınalı
 dayanıklı ve gürültülü kahkahasıyla gülen

Türkçesi: Cevat Çapan

ZENCİ

Ben bir zenciyim
 Bütün şarkıları ben söylerim
 Ben oynarım bütün oyunları
 Lif lif pamuktan daha yumuşağım
 Yalınayak esirlerin ayakları altında
 Güneş altında şerha şerha çatlayan yol benim
 Benim-köpüren ağızlardaki
 Çın çın çınlayan kahkahalar
 Kadınların kanında deli bir aşk kaynar-benim
 Hasat olur-alınlarda ter birikir-benim
 Küçücükten bir çocuğum beyazların aşklarında
 Bir banço çalar ağır aksak
 Kocaman eller alkış tutar-benim
 Çürür-nasır bağlar dirsekler

Mutlu düşlere yatılır yaşlı ormanlarda-benim
Güneş deli divane olur-bir kırağı düşe yavaştan-benim

Ben bir zenciyim diyorum
Bana bakın diyorum
Ben bir zenciyim.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Vachel Lindsay (1879-1931)

KURŞUN GÖZLÜ
Bulutlar gözlerinden geçsin-istemiyorum
Daha bir işleri güçleri var onların
Daha bir yücelikleri var onarılacak
Çocuklar doğar evrende sesleri yaşlı
suç benim değil-senin değil yoksul tümü
Gözleri bölük-pörçük kurşun

Acıkırlar-acıkmadan düşsüz
Yel üfürür su götürür
Kullukları kulluk
Ölümleri ölüm değil.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

LOUISIANA KASABASINDAKİ BİR KIZ İÇİN ŞİİR
Gün doğmazsa-bir yıldız ışırsa gökyüzünde
Sensin

Gökyüzünde bir başka yıldız ışırsa ay adına
Sensin

Sen benim ilkbaharımsın
Bir elma dalı yüzün-çiçek açmış
Gözlerine vuran ışık gençliğinde
Cümle iyilikleriyle yüreğinin

Sen benim aşkımsın.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Wallace Stevens (1879-1955)

BİR ERİN ÖLÜMÜ

Daralır yaşamak ve ölüm beklenir
Güz mevsimindeki gibi.
Er düşer.

Ünlü ölülerden değildir ya,
Zorla duyurmaz ayrılığını,
Şatafat istemez.

Ölüm mutlaktır, anasız ve anıtsız,
Güz mevsimindeki gibi
Rüzgâr kesilince

Rüzgâr kesilince ve gökler boyunca,
Yine de bulutlar gider
Kendi yönüne.

Türkçesi: Talat Sait Halman

PARKTAKİ BOŞ YER

Mart... Biri yürüyüp geçmiş kar içinden,
Bilmediği bir şeyi arayarak.

Gece kıyıda palamarı çözüp
Gözden kaybolan bir kayak gibi.

Bir kadının masaya bıraktığı
Ve unutup gittiği bir gitar sanki.

Bildiği bir evi yine görmeye gelen
Bir adamın içindeki duyguya benzer.
Rüzgâr esiyor asmalarla örtülü
Çardağın dört bir yanından.

Türkçesi: Talat Sait Halman

İMPARATOR DONDURMA

Gelsin o azman purolardan saran
 Çam yarması, ver emrini çırpın da köpürtsün
 Bir alay kâsede şehvet dolu kaymak lülesi.
 Fink atsın her günkü giyim kuşamla
 Yosma kızlar ve bir aylık gazete
 Kâğıtlarında çiçekler getirsin oğlanlar.
 Görünen varlığı olsun bitişin, durdurma.
 Biricik imparator, imparator dondurma.

Fi tarihinde üstüne yelpaze kuyruğu
 İşlediği çarşafı al çıkar cam tokmaklarının
 Üç tanesi kopmuş olan akçam komodinden,
 Ört o çarşafı hatunun yüzünü.
 Çıkıverdiyse o boynuzlu ayaklar,
 Nice donmuş nice ruhsuz diye ispata yarar.
 Lamba yansın, ışığı sımsıkı kondurma.
 Biricik imparator, imparator dondurma.

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Carlos Williams (1883-1963)

KIRMIZI EL ARABASI

O kadar çok şey
 bağlı ki
 beyaz tavukların
 yanında
 yağmur sularıyla
 parlayan
 kırmızı bir el
 arabasına.

Türkçesi: Cevat Çapan

ORMAN

Sessiz duruşu değildir

Ağaçların

Ormanların soluk aldırmayan içi

Bilek kalınlığında

Sarmaşıklarla, sineklerle, sürüngenlerle

Hep korkak maymunların

Bağırıp kaçışmaları değildir

dallarda-

ama

Bekleyen bir kız

Utangaç, koyu renkli, tatlı gözlü

Yolunuzu gösteren

Efendim, yukarıya.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Ezra Pound (1885-1972)

GÖL ADASI

Ey Tanrım, ey Venüs, ey Mercury, hırsızların koruyucusu,
Son günlerimde, n'olursun, bir küçük tütüncü dükkânı ver
bana,

Küçük, parlak kutularım olsun

tertemiz raflara dizilmiş

Yumuşak, kokulu tütünlerim de

Pırıl pırıl Virginia tütünü de

serilmiş altına parlak, cam tezgâhımın

Bir de terazi ver bana, çok yağlı olmasın,

Orospular da damlasın ara sıra

İki çift laf etmeye, saçlarını düzeltmeye ya da.

Ey Tanrım, ey Venüs ey Mercury, hırsızların koruyucusu,

Bir küçük tütüncü dükkânını ödünç ver bana,

ya da hangi mesleğe yazarsan yaz

İnsana her zaman beyninin gerektiği

bu kahrolası yazarlık mesleğinden başka

Türkçesi: Ülkü Tamer

GÖZLER

Efendimiz dinlen artık, yorgunuz yorgun,
 Duyalım biraz da rüzgârın parmaklarını
 Üstümüzü örten şu durgun
 Şu kurşun gibi ağır kapaklarda.

Dinlen artık kardeş, gün ağarıyor bak dışarda!
 Soldukça soluyor sarı ışık
 Eridikçe eriyor mum.

Salıver bizi, dışarda en tatlı renkler,
 Yosun yeşili, çiçek renkleri,
 Ağacın altı serinlik.

Salıver bizi, tükeniyoruz yoksa
 Akıp duran tekdüzeliğinde
 Kara kuru baskıların
 Ak kâğıt üzerinde.

Salıver bizi, biri var ki
 Bir gülüşünün verdiğini vermez sana
 Yıllanmış bilgisi tüm okuduklarının
 Ona bakalım ona.

Türkçesi: Bülent Ecevit

HUGH SELWYN MAUBERLEY

V

On binlercesi öldü orda
 Öldü içlerinde en iyileri
 Dişsiz bir orospu için öldüler
 Kaba bir uygarlık için baştan savma

Güzel ağızlarda sevimli gülümseme
 Akılla ışıldayan gözler kaybolup gitti
 Toprağın gözkapaklarının altında
 İki düzine kırık heykel adına
 Birkaç bin eski püskü kitap adına

Türkçesi: Hilmi Yavuz

MEDITATIO

Köpeklerin garip alışkanlıklarını dikkatle inceledim de
 İnsanların hayvanlardan üstün
 Varlıklar olduğu sonucuna vardım

İnsanların garip alışkanlıklarını inceledim de
 Ne yalan söyleyeyim dostlar şaşırp kaldım

Türkçesi: Hilmi Yavuz

ALBA

Vadideki zambağın solgun ve ıslak
 yaprakları kadar soğuk
 Yanıma uzandı, şafakta

Türkçesi: Hilmi Yavuz

DÖNÜŞ

Görüyor musun, dönüyorlar; ah bak şu sakınsan
 Devinimlere, ve ağır ayaklara,
 Güçlkle atılan şu adımlara, ve o sonu belirsiz
 Sendeleyişe!

Görüyor musun dönüyorlar birer birer,
 Korku içinde, sanki yarı uyanmış uykudan;
 Sanki kar duraksamalıymış gibi
 Ve rüzgârda mırıldanmalı
 yarı dönmeliymiş gibi geriye;

“Korkuyla Kanatlı” olanlardı bunlar

Dokunulmaz!

Kanatlı ayakkabının tanrıları!

Yanlarında gümüş tazıları

kokluyorlardı havadaki izi!

Heey! Heey!

Fırlayıp yağmalayanlardı bunlar;

Bunlar keskin burunlular

Kanın ruhu bunlar.

Dizginlere davranmamakta gevşek,
 yüzleri solgun sürücüler!

Türkçesi: Ülker İnce

PAN ÖLDÜ

“Pan öldü. Yüce Pan öldü.

Ah! Eğin başlarınızı, siz kızlar hepiniz,

Ve ona çiçeklerden bir taç örün.”

“Yaz gitmiş yapraklardan,

Sazlar da kurumuş belki,

Nasıl taç örebiliriz artık,

Nasıl toplarız çiçek demeti?”

“Dilim varmıyor, Sultanlar.

Ölüm hoyratın biriydi hep.

dilim varmıyor, Sultanlar.

Ne sebep gösterecek ki

Alıp gitti Efendimizi

Böyle kuru bir mevsimde?”

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

TAVANARASI

Gel, acıyalım bizden iyi durumda olanlara

Acıyalım dostum, unutma ki

Zenginlerin uşakları var, dostları yoktur,

Ve bizim dostlarımız vardır, uşaklarımız yok.

Gel, acıyalım evlenmişlere, evlenmemişlere.

Şafak küçük adımlarla giriyor

Yıldızlı bir Pavlova gibi

İşte benim isteğim yanı başında.

Yaşamda hiçbir iyi şey yoktur

Bu aydın serinlik saatinden

Birlikte uyanma saatinden başka.

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

Marianne Moore (1887-1972)

ŞİİR

Ben de pek hoşlanmıyorum şiirden: çok daha önemli şeyler
olmalı bütün bu zırlıttan öte

Ne var ki insan katkısız bir nefretle okuyunca şiiri,
gene de

gerçeğin bir yeri olduğunu görüyor onda.

Kavrayabilen eller, açılabilen

gözler, gerekirse diken diken

olabilen saçlar, öyle şatafatlı yorumlara açık

oldukları için değil, yararlı oldukları için

önemlidirler. Anlaşılmayacak kadar uzaklaşırlarsa
asıllarından,

aynı şey hepimiz için de söylenebilir, anlamadığımız

şeye hayranlık duyamayız, denir: baş aşağı bir

tavana tutunan ya da yiyecek arayan yarasa,

ileri doğru iten filler, başıboş dolaşan bir at,

bir ağacın atında

yorulmadan duran kurt, sinekten huylanmış bir at gibi

derisi seğiren oturaklı eleştirmen,

beysbol meraklısı, istatistikçi uzman —

ne de onlar apayrı şeyler deyip

“iş yazışmalarına ve okul kitaplarına” karşı çıkmak

geçerli bir davranış olur; hepsi önemlidir

bu olguların. Gene de bir ayrım yapmalı insan:

sözde-şairler önem verdiler diye şiir olamaz her şey,

aramızdaki şairler her türlü gözü pekliği

ve saçmalığı aşıp “hayal gücünün

harf sektirmeyen titiz bekçileri olmayı üstleninceye”

ve “içlerinde kurbağalar olan düşsel bahçeleri”

denetimimize sununcaya dek kavuşamayız

şiire,

bu arada, bir yandan şiirin hammaddesini tümüyle

ham, öte yandan da sahici olmasını

istiyorsanız, o zaman ilgi duyuyorsunuzdur şiire.

Türkçesi: Cevat Çapan

*Robinson Jeffers (1887-1962)***İNSANI SEV BÜTÜN BUNLARLA**

Dünyamız, küçücük bir gezegen, ama ne kadar güzel.

Kuzeyde, Batıda, Güneyde hüküm sürüyor sular...

Alabildiğine renkler.. tam sessizliğe gömülmeden.

Sisler, yeryüzünün soluğudur—

Esintilerle sarmaş dolaş otlar, cıvılcıplak kayalar,

İssiz bir vaha, ırmak kıyısında küçük bir buğday tarlası,

Esirgenmiş ağaçlar altında bir dam.

Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla.

Peği ama, çıkar-yol nedir?

Birtakım düşlere kapılıp yasak savmamak.

Yüce uygarlıkların yakıp yıkarak battığını,

Zorba hükümdarlar yüzünden çöktüğünü bilmek...

Kötülük ve yıkıntı kol gezerken, insan ya şerefiyle kaçmalı ordan,

Ya da en az çirkin olan topluluğa katılmalı.

Kökleşmiş kötülüklerdir bunlar.

İnsan, dürüst kalabilmek için,

Şefkat duymalı, bozulmamalı, kötülük dilememeli,

Bir de kanmamalı evrensel adalet ve mutluluk hayallerine.

Gerçekleşmeyecektir o düşler.

İşte bunu bilmek, ama yine de parçalar ne denli çirkin olursa olsun,

'lüm'ün güzel kaldığına inanmak.

Çirkin şeydir kopmuş bir el—

Dünyadan, yıldızlardan, tarihten kopmuş insan da öyle...

Düşüncesi de korkunç çirkindir, gerçeği de

Dürüstlük, bütünlük demektir.

En ulu güzellik, varlığın bütünlüğüdür.

Hayatın kutsal güzelliği.

Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla...

Yoksa insanın acıklı kargaşalıklarını paylaşacaksın

Ya da gün karanlığa erdiğinde boğulacaksın umutsuzluk içinde.

Türkçesi: Talat Sait Halman

*Conrad Aiken (1889-1973)***HOŞ DUYU**

Bu şarkı içimi ıltır seninle dinlersem
 Seninle tat bulur yediğim ekmek

Ne varsa şimdi güzellik adına
 Sen yoksun diye boynu bükük

Ellerin vardı oysa-gümüş tabaklarda izi
 Bu kadehli tutardı-ellerin vardı

Gün gelip unutulacak senden kalan
 Kimsenin aklına düşmeyecek seni anmak

Bu çarpan yüreğimdi-sonra sen geldin
 Gözlerindi-ellerindi içimi yuğan

Atan sendin-vuran sendin deli dolu
 sen yoksun diye yüreğim durmuş.

*Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.***SUNUŞ ŞARKILARI****XIX.**

İyi bak, göreceksin, daldan düşecek yaprak,
 Düşecek sessiz ota hiç ses çıkarmayacak...
 İşte, elinde ancak çıplak bir dal kalacak,
 Bir de ölü otlarda canı çıkmış bir yaprak,
 Bir şey gelmiş de gitmiş. Olup olacağı bu.
 Neydi bu düşüşteki gürültü patırtılar?
 Zerrelere savaşı dallarda, yıkıntılar
 Yaprakta felaketli, alev alev yanarak?
 Belirsizdi çağlardan öte bu sarsıntılar.
 Sadece yaprak düşmüş, dal kalmıştı çırpıplak.
 Dünya demişler buna: hepsi bu kadar ancak.
 Görünmez bir başlangıç, bir yıkım kopartacak

İvir zıvır işleri yaman atılımlardan.
 Konuş: geçmiş gelecek devrimden nice hortlak
 Dolar kısa sözlere. Girdap bizi yutacak.

Türkçesi: Talat Sait Halman

SENİNLE DİNLEDİĞİM ŞARKI

Dinlediğimiz şarkı, aşmıştı musikiyi,
 Bölüştüğümüz ekmek, ekmekten çok kutsaldı;
 Ama artık sen yoksun, her yer ve her şey ıssız,
 Eskiden güzel olan ne varsa cansız kaldı.

Ellerin şu sofrayı okşamış, parmakların
 Şu bardağı tutmuştu, ben görmüştüm kaç kere,
 Seni anmasalar da bütün bunlar, sevgilim,
 Hiçbiri son veremez bıraktığın izlere.

Onlarda gezindin de ellerin gözlerinle
 Kutsallaştırdın ama hep benim canımdaydın,
 Seni tanıdılar ya, hep hatırlayacaklar
 Yine benim kalbimde, güzel akıllı kadın.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edna St. Vincent Millay (1892-1950)

HAYATIN KÜLLERİ

Aşk gitti, bıraktı beni, günler hep birbirinin aynı
 Yemek gerek, uyuyacağım, isterim ki gece olsun
 Fakat heyhat! Uyanığım, saatin ağır vuruşlarını duyuyorum
 İsterim ki gün olsun gene, ağarsın karanlık

Aşk gitti, bıraktı beni, ne yapacağımı bilmiyorum
 Şu ya da bu, hepsi bir benim için
 bitirmeden bırakıyorum başladığım her şeyi
 İşe yarar bir şey yok benim bildiğim.

Aşk gitti, bıraktı beni, komşular borç alıyorlar kapı çalıp
 Hayat sürüp gidiyor gene, kemirip durması gibi farenin
 Yarın gene yarın gene yarın gene yarın
 Küçük bir sokak ve bu küçük ev var.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Archibald Macleish (1892-1982)

İSPANYOL ÖLÜSÜ

Bunun hesabı sorulmadı,
 Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, ama sorulacak.
 Madrid'in, Barcelona'nın, Valencia'nın gözyaşları,
 Bu gözyaşlarının hesabı sorulmadı
 Almeria'nın, Badajoz'un, Guernica'nın döktüğü kan
 bu kanın hesabı sorulmadı.

Gözyaşları yüzlerde kurumuş,
 Kum üstünde kurumuş kan.
 Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, kanın hesabı sorulmadı,
 Sorulacak bunların hesabı.

Çünkü Guernica'nın adamları konuşmaz,
 Almeria'nın çocukları sessizdir.
 Badajoz'un kadınları dilsiz.
 Dilsizdir onlar, sesleri çıkmaz, sesleri çıkmaz.
 Boğazlarını tıkamıştır oranın kumu.
 Konuşmazlar, konuşmayacaklar da ve çocuklar
 Almeria'nın çocuklarını usludur,
 Kıpırdamazlar, kıpırdamayacaklar da.
 Vücutları kırık, kemikleri kırık, ağızları
 Çünkü ölüdür onlar, dilsizdir hepsi.

Yanılmayın,
 Hesap sorulmayacak sanmayın.

Yanılmayın
 Dökülen kanın hesabı sorulmamışsa,
 Yalanın hesabı sorulmayacak sanmayın.
 Yanılmayın,
 Bunun hesabı sorulacak
 Sorulacak ama,
 Vakit var

Vakit var daha.
 Bu yerlerde ölülerin vakti boldur

Badajoz'da, Guernica'da Almeria'da
 Bekleyebilir, vakitleri var daha.
 Vakit var,

Bekleyebilir daha.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

AYA YOLCULUK

Aramıza katılan varlık

göklerimizdeki gezgin,
 yapraklarımızda göz kamaşması, sularımızda gümüş

O

en uzak düşüncemizde pırıltılı bir kaçamak
 "konuğumuz ay" "parlak görüntüleri ayın"...
 dokunduk sana artık!

Zaman başlayalı,
 zamanın ta öncesinden beri, ilk insan
 henüz vakti tatmadan, seni düşünmüşüz
 Bir harikaydın bizim için erişilmezdin,
 özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
 aydınlığımız, yaşantılarımız ötesindeki ışık-belki
 bizim anlamamız...

Artık

senin gecenin derinliğinde ellerimiz değdi sana.
 Yol aldık üç gün üç gece,

en uzak yıldızlar yön verdi bize, ta ötelere tırmandık,
 aştık karşımızdaki görünmez akıntıları, boşlukta
 o yana bu yana yüzen toprağın döküldüğü yerlerde,
 ardına düştük öteki tepenin, soğukla karşılaştık,
 yüz yüze geldik ölümle-derinliğine inilmez hiçlikle...
 Sonra dördüncü günün akşamı, indik,
 demir attık, tan ağarırken ayak bastık kumsallarına
 ve soğuk kumlarını geçirdik parmaklarımız arasından.
 İşte duruyoruz burda, alacakaranlıkta, soğukta, sessizlikte...
 ve burda, zamanın başlangıcında gibi kaldırıyoruz başımızı
 Ta üstümüzde, aydan çok daha güzel bir ay,
 hayran olduğumuz bir harika, erişilmez,
 özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
 aydınlığımız, yaşantılarımız ötesindeki ışık-belki
 bizim anlamımız...

O, bir anlam!

bu sessiz kumsallarda, üstümüzde parlayan
 yeryüzü,
 aramıza katılan varlık.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edward Estlin Cummings (1894-1963)

(e. e. cummings)

anyone lived in a pretty town

kiminin biri bir nasıl kentte
 (çanlar yukarı, çanlar aşağı
 havalanır şirin havada)
 bahar yaz güz gelir kış
 yapmaz okudu, eder oynadı durdu.

Kadın da erkek de (ufak da tefek de)
 kimininden hoşlanmazdı hiç
 yok ekerler geneler biçerler idi
 gün ay yıldızlar var yağmur

sezgisi yok mu çocukların çoğu
 onun; hayır-birkaçı ancak bildiler
 onu hiç kimse çok pek seviyor diye;
 büyüdüler sonra unuttular)
 güz kış bahar açar yaz

zaman çarpı şimdi, yaprakla ağaç, karla bekle kıpırda
 Sevinci güldü, acısını böldü
 Kuş çarpı
 kimi ne duysa dünya olur

hiç kimseye
 birileriler evlendiler, herkesiyle kuşandılar
 hüngür hüngür gülüp geçtiler
 horon dediklerini hep teptiler
 (uyu, uyan, “belki”de sonra)
 olmazlayarak düşleyip sürdüler

yıldızlar yağmur gün ıştır ay
 (şunu kardan başka kim açıklar:
 çocuk bile aklının köşesini
 unutur)

yukarı çanlarla aşağı çanlar
 havalanır şirin havada
 durur

gözlerini, günden bir gün
 yumdu galiba—kimi öldü
 (eğilip kimse öpmüş yüzünü)
 halk yetişti de yanyan gömdü
 azla biraz, geçerle göçtü

bütünle bütün, derinden derin
 daha da pekten düşlerler uykuyu
 kimi, hiç kimse: toprakla nisan
 dilek çarpı can: olsa ve oldu.

Kadın da erkek de (çan da çene de)
 yaz güz geçer kış bahar
 ekip biçtiler, mekik döktüler
 gün ay yıldızlarla yağmur

Türkçesi: Fred Stark

BİR ŞEY YİYEMİYORSAN .

Bir şey yiyemiyorsan bir cigara
 tütürmelisin, ama neyimiz var ki

tüttürecek: haydi delikanlı
 gidip yatalım

cigara tüttüremiyorsan, türkü
 söylemelisin, ama neyimiz var ki

türkü söyleyecek: haydi delikanlı
 gidip yatalım

türkü söyleyemiyorsan, hiç olmazsa
 ölmelisin, ama neyimiz var ki

ölecek: haydi delikanlı

gidip yatalım
 ölemiyorsan, bir şeyler

düşlemelisin, ama neyimiz var ki
 düşleyecek (haydi delikanlı
 gidip yatalım)

Türkçesi: Suphi Aytimur

FALAN FİLANIM BENİM

Bir tanem iki tanem falan filanım benim
lucy halam geçen büyük

harpte bilse bir şey değil
üşenmez anlatırdı da
niye niçin ve neden

döğüştüğümüzü,
hemşirânım bizim

isabel ben diyim yüz
sen de bin
çorap ördü bir o kadar
kazak başlık boyun atkısı

eldivenler falan filan anneciğim
yatar kalkar dua eder benim için
öleyim filan diye
kahramanca tabii, peder bey bizim
bir avaze anlatırdı ne rütbeymiş
şahadet durur muymuş eski hali olsa
ah, o ara ben

deniz filan sıırıslıklam
uzanmışım çamurlara falan
filan
(düşünüyorum,
falan

filan,
Gülüşlerini ama
Gözlerini dizlerini falan filanını senin

Türkçesi: Can Yücel

HIÇ GİTMEDİĞİM BİR YERDE

Hiç gitmediğim bir yerde, sevinçle ötesinde
her türlü yaşantının, kendi sessizliği var gözlerinin:
en ince kımıldında bir şey var içime gömen beni,
bir şey dokunamayacağım kadar bana yakın

kolayca açar beni en ürkek bir bakışın
parmaklar gibi kapamış olsam bile kendimi,
sen hep yaprak yaprak açarsın beni, Baharın
(dokunup ustaca, gizlice) açışı gibi ilk gülünü

ya da beni kapatmaksa isteğin, ben
ve hayatım kapanırız güzelce, birden
karın her yere özenle inişini
düşleyen yüreğince şu çiçeğin;

duyduğumuz hiçbir şey bu ülkede
erişemez gücüne sonsuz inceliğinin:
yapısının renkleriyle beni bağlayan,
öldüren, hiç durmadan, her nefeste

(bilmiyorum nedir bu sende olan, bu kapayan
ve açan; yalnız anlıyor içimde bir şey
gözlerinin sesini güllerden derin olan)
kimsenin yok, yağmurun bile, böyle küçük elleri

Türkçesi: Cevat Çapan

TANRIM ELİNİ ÖPEYİM

Tanrım elini öpeyim en hayretteki bu
gün için: yeşil sıçrayan dirileri için ağaçların
ve bir gökçül düşü için göğün; ve her şey için sonra
doğal olan bitimsiz olan evet olan

(ben ölmüşken diriyim gene şimdi,
ve güneşin yıldönümüdür bu; yıl-
dönümüdür bu, ömrün ve sevginin ve kanatların
ve sevinçli büyük oluşun, sonsuzlaşmasına toprak)

nasıl olur tadan dokunan işiten gören
soluyan derken bir büyük hiçliğin içinden
kaldırılan şöyle bir salt oğlu kişinin senden
kuşkusu ki kötürüm belleklere sana doğru?

(uyanık şimdi kulaklarımın kulakları ve
açıldı şimdi gözlerimin gözleri)

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

maggie and milly and molly and may

maggie ve milly ve molly ve may
plaja gittiler (bir gün eğlenmeye)
maggie şarkı söyleyen bir kabuk buldu
öyle tatlıydı ki dertlerini unuttu
milly kıyıya vurmuş bir yıldızı kurtardı
beş cansız parmak idi ışınları
ve molly kovaladı korkunç bir şey
yarıştı yanında köpükler savurarak: ve
may eve döndü bir taşla, düz ve yuvarlak
dünya kadar küçük ve yalnızmış gibi büyük.
Çünkü neyi yitirsek (örneğin bir sen ya da ben)
denizde bulduğumuz her zaman kendimizdir

Türkçesi: Suphi Aytimur

ali ignorance toboggans into know
 tüm bilisizlik kızakla kayar bilgiye
 ve yorgun argın tırmanır bilisizliğe gene:
 ama kış sonsuz değildir, hatta kar
 erir; ve bahar bozarsa oyunu, peki sonra?

tüm tarih bir kış sporudur ya da üç:
 ama beş olsaydı da gene derdim ki tüm
 tarih çok küçüktür, hatta benim için;
 benimle senin içinse daha da küçük.

Atıl (tiz sesli ortak mit) kendi mezarına
 sadece ıskalayı tizliliğe tırmandırmak için
 her madge ve mabel dick ve dave adına
 -yarın bizim temelli adresimizdir

ve orada bizi zor bulurlar (bulurlarsa,
 daha da uzaklara kaçarız: şimdiye

Türkçesi: Suphi Aytimur

Hart Crane (1899-1932)

MELVILLE'İN MEZARINDA

Sık sık dalgaların altında, bu burundan uzakta
 Boğulmuş insanların kemikten zarlarını elçi
 Gönderdiğini görürdü. Baktıkça, sayılar
 Tozlu kıyıya çarpar ve gözden kaybolurdu.

Ve batıklar geçerdi çan sesleri duyulmayan,
 Ölümün cömertliğiyle o dağınık kanıtlar
 Geri gelirdi, külrengi hiyeroglifler,
 Uğursuz uğultular deniz kabuklarından.

Sonra dingin akımında upuzun bir kangalın
 Denizin çırpınışı durur, hışmı yatışır,
 Sunaklara yönelirdi orada tuzdan ağarmış gözler
 Ve sessiz yanıtlar kayardı gökteki yıldızlardan.

Başka gelgit göstermiyor pusula, kadrant
 Ve sekstant... Kabaran mavi sularda
 Ağıt denizciyi uyandırmayacak.
 Bu destan yaratan ulu gölgeyi deniz koruyabilir
 ancak.

Türkçesi: Cevat Çapan

SOYUT BAHÇE

Ağacı üstünde elma, şehvetidir kadının-
 Parıltılarla asılı, güneşten maskarası.
 Ağaç, kesmiş soluğunu kadının; yeltenip
 Yükselip üstüne dal dal, dilsizce dilli sesi
 Çıkıverir gözlerine bir karartı perdesi.
 Kadın tutsak ağaca ve yeşil parmaklarına.

Ve kendini ağaç sanar düşüncesinde kadın.
 Rüzgâr kucaklayıp örer taze damarlarını,
 Kaldırır onu göklere, uçarı maviliğe,
 Ellerin ateşini boğup gün ışığında.
 Hiç anısı yok kadının, korkusu, umudu yok
 Ayaklarındaki ottan ve gölgelerden öte.

Türkçesi: T. S. Halman

Ogden Nash (d. 1902-1971)

BANKERLERDEN BÜTÜN FARKIMIZ:

ONLAR PARALI BİZ PARASIZ

Bankaları övmek için yazıldı bu şiir.
 Para şıkırtısı neymiş gör, hele bir bankadan içeri gir!
 Bir de garip bir ses duyacaksın, ne kadın sesi o, ne su şırıltısı,
 Bilirim duymuşluğun yok, o, binlik banknotların hışırtısı.
 Mermer konaklarda oturmuş bankerler, hakları,
 Boşuna mı yıllar yılı "Milli Kalkınma" diye bağırıp çağırdıkları!
 Asıl, bir usulleri var, ona borçludurlar her şeyi, o bir bozulmaya
 görsün, bankaların işi bitik:

Kısacası, paraya muhtaç olanlardan gayrisına açılır kredi.
Sizi bilmez miyim hiç, anlı şanlı bankerler, nasıl da kılı kırk
yararsınız!

Siz, ev kirasını ödemek için borç istemeye gelen vatandaşları
kuruş koklatmadan dehleyebilen milli kahramanlarsınız.

Evet. Siz, çocuğum doğacak diye iki yüz lira borç istemeye
görsün bir dar gelirli, maymunlara zart zurt eden

Tarzan edasıyla bakarsınız suratına,

“İşine git, oğlum!” dersiniz, “Ne sandın burasını? Burası ne
tefeci Şakir, ne emanetçi Sultana!”

Ama diyelim ki bir kalantor zat çıktı geldi bankanıza, olur a,
milyonunu çiftleştirmek istemiş canı,

Bak, o zaman koruyucu melek kesilirsiniz. “Arzunuz, emriniz”
demeye kalmaz, toslarsınız milyonu.

“Madem bir milyonu var, değil mi ya niye iki milyonu
olmasın?” derken hazret, iki mil, on daha istemeye kalkar,
“Baş üstüne” yi bastırırsınız hemen, değil mi iki elde iki milyon
emniyet akçesi var.

“Münasip buyurmuşsunuz” der toplanınca banka idare heyeti,
“Bütün isteğimiz bizim, kalkındırmak memleketi.”

Kuzum bankaları yerdiğim sanılmasın sakın,

Bilmez miyim ne büyük işler çevirdiklerini onların !..

Bilmez miyim, “parayla bitmez iş, hayatın temeli sağlıktır,
mutluluktur” deyip gezen menfi unsurları ortadan

kaldırarak cemiyete ne büyük hizmetler gördüklerini,

Bilmez iniyim, sağlığını, mutluluğunu korumak için beş on kuruş
istedikleri vakit, o serserileri nasıl kapı dışarı ettiklerini!

Bilmez miyim, Mukaddes Para’ya dil uzatmak ne demekmiş
anlasınlar diye, bilmez miyim o insanları nasıl açlıktan
öldürdüklerini!..

Türkçesi: Can Yücel

*Langston Hughes (1902-1967)***ZENCİYİM BEN**

Zenciyim ben

Gece gibi

Afrika'nın derinlikleri gibi kara

Köleydim her zaman

Saray basamaklarını temizledim eski Roma'da

Washington'da ayakkabı boyamaktayım şimdi

Emekçiydim her zaman

Mısır'da piramitleri kuran benim

Benim, harcını karan gökdelenlerin

Türkücüydim her zaman

Afrika'dan Missouri'ye kadar yaydım türkülerimi

Çınlar kederli ezgisi onların her yerde

o tam tam ritmi

Kurbandım her zaman

Kongo'da kırbaçla dövdüler beni

Ve şimdi linç edilmekteyim Teksas'ta.

Zenciyim ben

Gece gibi

Afrika'nın derinlikleri gibi kara.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ISA ALABAMA'DA

İsa zencidir

Silleye sopayla dövülen kara:

Ah, aç sırtını kamçılara.

Anası Meryem:

Güneyde dadı,:

Ağzını açarsa yer tokadı.

İsa'nın babası Tanrıdır:
Beyaz efendi, yerin cennet,
Sevgini göster, merhamet et.

En kutsal piç,
Kan kusuyor ağzından,

İsa kara derili
Güneyde
Çarmıha gerili.

Türkçesi: T. S. Halman

ÜZÜNTÜ

Bana yanık türküler söyleyin,
Yanık türküler bana
Başka türlü türküler
Sefaleti unutturmuyor insana.

Avutucu bir şarkı okuyun,
Okuyun da kapansın yaram;
Öyle kötülük etti ki
Sevdiğim adam.

Anlamıyor musunuz?
Ağlayıp dövünüyor
Berbat bir adam için bir kadın.

Benim gibi kara kız
Benim gibi kara,
Üzüntüsü geçsin diye
Can atıyor içli şarkılara.

Türkçesi: T. S. Halman

BENDE

Ben de söylüyorum Amerika'nın türküsünü

Ben, karaderili kardeş.

Mutfığa yollarlar beni

Sofrada konuklar olunca.

Ama güler geçerim

Ve güçlenmek için

Çok yerim.

Yarın

Masada oturacağım

Konuklar gelince.

Yeltenemeyecek kimse

"Mutfakta ye"

Demeye.

Görecekler

Ne denli güzel olduğuna

Ve utanacaklar.

Amerika'dayım ben de.

Türkçesi: Ergin Koparan

Richard Eberhart (d. 1904-2005)

YİNE ÇANLAR ÇALİYOR

Yine çanlar çalıyor - gökyüzü yine karmakarışık

Kabuk kabuk dökülüyor şu sararmış solmuş rüzgâr bulutu

Islak - yıkanmış tepelere- vadilere çevrili gözlerimiz

Tohum toprağı zorluyor - dünya tomurcuklanıyor

Dalında cıvı cıvı bir muhabbet kuşu

Çilli bir serçe gençten bir fidana konuyor

Bir bulut geliyor üstümüze duruyor ak pak

Ele güne karşı eksek gözyaşlarımızı saklıyor

Avara bulutlar renk renk gökyüzünde

Daha yeni çamaşırdan çıkmış dünyamız- daha gün güneşlik

Gıcır gıcır gömleklerimizi giymişiz sokaklara düşüyoruz
 Dağ taş marullar büyüyor - bir mantar başını eğmiş
 Gözleri yeni açılan tüysüz kuş yavrularında
 Bir umut bir umut.

Türkçesi: Özdemir Nutku- Tarık Dursun K.

Kenneth Rexroth (1905-1982)

KAÇIŞ

Yağmur pırıltıları var ışıltılı
 Saçlarında, alnına düşen;
 Islak gözlerin ve dudakların
 Soğuk ve ıslak; katılıp kalmış yanakların soğuktan.
 Neden bu kadar çok kaldın
 Uzaklarda, neden yalnızca
 Gece geç saatlerde geldin bana
 Yürüyüp saatlerce yağmur altında, rüzgârda?
 Çıkar giysilerini ve çoraplarını;
 Otur ateşin karşısındaki koltuğa.
 Ellerimle ısıtacağım ayaklarını;
 Öpüşlerimle ısıtacağım göğüslerini ve uyluklarını.
 Bir büyük ateş yakmak isterdim
 İçinde, hiç sönmeyen.
 Emin olmak isterdim senin taa içinde
 Bir mıknaş olduğuna, seni eve çeken.

Türkçesi: Güven Turan

HÜZÜNLÜ PAZAR

Kestane çiçekleri dökülüyor
 Hastane ve yemek kokulu
 Bomboş sokaklara.
 Radyo kırıyor birinin
 Yüreğini bir yerlerde
 Kirli bir yatak odasında. Kimse
 Dinlemiyor. Bir aşağı bir yukarı

Kilometrelerce
 Bomboş ev dizileri.
 Kimseler yaşamıyor bu şehirde.
 Şehrin sınırları dışında
 Yeşil-beyaz mezarlıklar.
 Kimseler yok mezarlarda.
 Dökme demir eski püskü bir çeşme
 Uzun aralıklarla
 Bir akıp bir duruyor avluda.
 Kirli yatak odasında
 Gencecik üç orospu barbut atıyor
 Arada bir içlerinden biri, sesleniyor zara.
 Başka tek söz çıkmıyor ağızlarından.
 Kestane çiçeklerinin hepsi
 Dökülünce sarı sarı
 Güneş batacak ve yıldızlar parlayacak
 Boş şehrin üzerinde
 Ve kâğıtlar uçuşacak sokakta.

Türkçesi: Güven Turan

OAXACA 1925

Çok güzel bir çocuktun sen
 Tedirgin yüzlü, gözkapakları yeşil
 Kara dantel çoraplı
 Pis bir barda karşılaşmıştık
 Demiştin ki:
 “Nada derler bana
 Hiçbir şey istemiyorum senden
 Senden hiçbir şey almayacağım
 Hiçbir şey vermeyeceğim sana”
 Ortalığa ay ışığı, çöp yığınları ve kediler saçılmış
 Ara sokaklardan geçip
 Seni evine götürmüştüm
 Yoksul, dağınık odana

Ayakların kirliydi
 Tırnaklarının cilası çatladı
 El ele bir hafta geçirmiştik
 Büyülenmiş gibi dolaşarak
 Gitarlar, top sesleri, tropik yapıklar
 Ve ay ışığında kara gölgeler
 Barındıran boğucu
 Bir yaz boyunca
 Bir ömür boyu önce

Türkçesi: Güven Turan

Stanley Kunitz (d. 1905-2006)

APOLLO'NUN UÇUŞU

I.

Yeryüzü benim yurdumdu, ama orda bile
 yabancıydım. Bu madeni kabuk. Yüzer gibi
 yürüyorum. Yıldızlar arasındaki o eski savaşlarda
 dev gibi topların gürleyişi! Biliyorum, yabancılıktan
 hiç kurtulamayacağım, yolculuğum hiç bitmeyecek.
 Özlemli diye belleyin beni, korkulu, yücelmiş bilin.
 Ben aydaki adamınız, dev aynasında gezinenlerin
 kırıntısı, borçların kök saldığı yerden ötede nabızı
 atan ada biçimindeki evrenlere sıçramaya can atıyorum.
 Sonsuz uzay, insan yüreğini kavrayıp sarsıyor, ama
 yokluğun
 tam orta yerinde hayat amansızca çağırıyor hayatı.

Merih'e

yollayın mektuplarımı. Ne haberler var Andromeda'daki
 koskoca kıvrık burçtan ve Samanyolundaki yıldızlardan?

II.

Yabancıydım yeryüzünde.
 Ayak basınca aya, başlıyorum
 yeni kutsal kentlere

doğru şen ve kutlu gezilere
 ta yabancı burçlarda.
 Sıcak. Soğuk. Sessizliğin yanardağları.
 Sükûnet Denizi
 çalkanıyor ölçülmez kuvvetin kıyılarında.
 Ve ötelerde
 Yıldızların bütün usu.

Türkçesi: T. S. Halman

Theodore Roethke (1908-1963)

ANI

I
 Düşlerin o ağırlaşmış dünyasında
 Birlikte çekiyoruz içimize havayı.
 İçimizde ölüyor dış dünya
 Ve o biliyor beni tepeden tırnağa.

II
 Dönüyor, gidecekmiş gibi,
 Yarı kuş, yarı hayvan.
 Rüzgâr kalıyor yamaçta,
 Aşk her şey. Aşk, bildiğim ne varsa

III
 Bir geyik su içiyor dereden
 Bir geyik, bir de onun yavrusu.
 Ben seyirtince peşlerinden,
 Taşa dönüşüyor çimen.

Türkçesi: Cevat Çapan

KÖŞEBAŞI OKULU

Ot bürüyecek çevremizi gelecek yıla
 Şimdi turp gibi sağlamız - şimdi gülüyoruz ya
 Gelip geçişlerini seyrediyoruz ya kızların
 Bahis tutuşuyoruz ya - kötü şaraplar içiyoruz ya
 Yerimiz yurdumuz yok - işimiz gücümüz yok

Hani nasıl diyeyim - daha geçen yıl
 Genç değildik ihtiyar da sayılmazdık ya

Hani hep genç belleriz kendimizi
 Hani aslında duygusuz kişileriz ya.

Ölürüz - kavak yelleri başımızda
 Hiçbir şey değildik bunca çağdır
 Bunca çağdır asker bile olamadık ya,

Hakkımızı yediler bizim - perişanız
 Gırtlığımızı dek yumruk gibi yalnızlık
 En korkulu yerindeyiz ya - uykulu kişilerin
 Ağarık yıldızlar bakar ya başucumuzda

Ağarık yıldızlar - orospular.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Muriel Rukeyser (d. 1913-1980)

KAPILAR¹¹

Bütün gün yola çıkmayı beklerken kulağımda sözler:
 Şair hapiste, şair yeni ölmüş
 sözleri sırtımızda, okuyoruz hepimiz. Ben ve oğlum.

Okuyoruz sözleri bütün gün:
 dostlar, aşıklar, kızlar, torun
 ve bütün gece uzak sevgiler
 ve hiç görmediğim, yakınlık duyduğum şair

11 Kore'de hapis yatan şair Kim Chi ha'yı kurtarmak için yaptığı girişimleri anlatan şiir dizisi.

Eylemlerle, şiirler yoluyla,
 türlü yakınlıklarımız-
 ayrımlarda bizi ne birleştirirse,
 dünyalar ötesinden, doğmayı özleyen
 aşk, şiirler, adalet.

Yürümek dünya boyunca bu çılgınlığın şairini bulmak için.
 Ama bu yürüyüş, tüm gökteki sokaklardan uçmaktır.

Yürümek dünya boyunca, hava alanlarındaki insanlar arasından,
 bu tepeler kenti, bu adalar okyanusu ateş mavisi, şimdi de bu kent.

Yürümek bu dünyada, evlerin yollarından geçmektir
 sonsuz tuğla evler, akıp geçen dereler, şimdi bu çocuğun evi.

Yürümek sarp dağlar altında bu sarp kentin içinden
 yönetenler zaman cenderesine sokmuş, elleri kısaç; o güzelim
 insanlar, kısaca girmiş de sessiz oturuyor yöneticiler
 arasında, bana bakıyorlar.

Günleri içinde,
 Geceleri içinde hücredeki şairin,
 gürbüz bir çocuk koşmaya başlıyor yeni.
 Taş basamaklardan çıkıyorum
 şairin körpe karısının bulunduğu yere
 kucağında bebeği.

Ağlıyor iki gözü iki çeşme,
 Ama şairin oğlu bakıyor bana,
 karısının anası da gözlerini dikmiş gözlerime
 ıstırabının ötesinden. Evde ışıklar, her duvarı
 söz duvarı yapan kitaplar.

Kadının eli sımsıkı
 sarılmış bileğime, kaskatı bir çember
 Sözden çok daha fazla çelik
 kurtar kocamın hayatını.

İliklerime işliyor o sert çember.

Gürbüz çocuk koşmaya başlıyor.

8. Saman Tırmığıdır Anne

Kadın incecik bir araç,
kadın mapusane avlusunda bekliyor dualarla,
kadın bir saman tırmığının çatalları gibi
didiniyor, aşınıyor, pas tutuyor
oğlunun gövdesini cendereye soktukları
yerin avlusunda ipince bir yontu gibi.
Günbatımına karşı ince çatallardır kadın,
sarı aydınlığa karşı girintili çıkıntılı çizgiler,
ince bedeni orada saydam oluyor mertlikle,
yaşayıp ölecek saman tırmığının çatalları gibi
duracak karşımızda dimdik, nasıl oğlunun sesi
dünya ötesinden konuşup duruyorsa

Bir söylenti duyuyoruz oğlu öldürülürse
anne de kendini öldürecekmiş

Ama şimdi burada, yaşıyor
bu saman tırmığının incecik çatalları dimdik duruyor yalımlarda.

Türkçesi: T. S. Halman

Robert Hayden (d. 1913-1980)

“CESET YIĞINLARINDAN, KÜLLERDEN”

Ceset yığınlarından, küllerden
Dachau ve Buchenwald’ın örtülmemiş
çukurlarından geliyorlar-

Davut, Hirschel, Eva,
eskiden benimle hırsız-polis oynayanlar,
onların da yüzleri tıpkı seninki gibi

Johannesburg’dan, Seul’dan.
Çatışmaları bütün ufuklarda.
Ölümleri sarmış beni çepçevre.

Hedef olan sokaklarda koşuyorum,
aydınlıkta yarı kâbus
yarı ülkü, kaçmaktayım

Kaçamayacağımdan, ulaşıyorum
lağım çukurları gibi çirkin ve soğuk
bir hücreye, orda aziz Bahaullah var

Ve Tanrının sırrı,
zincire vurulmuş, Onun sancısı
bizim ağrımız ve merhemimiz.

Türkçesi: T. S. Halman

YAKLAŞIMLAR

I
Kış öldüresiye sürüp giderken
ağladı senin açık mezarının başında.
Yağan kar

II
Karanlık, karanlık.
Sendeliyorum el yordamıyla
Kibrit alevi.

III
Ay çiçekleri değil, güller
değil, izleri kumlara çıkmış kayalar
büyüyor burda. Ve çiçekleniyor.

IV
Şafakta sahanlığın üstünde
külrengi posta torbaları bekliyor;
tahtaları çakılmış bir tabut.

Türkçesi: T. S. Halman

John Berryman (1914-1972)

BİR KADINA

İllete hemen çare bulmalı, evet, yoksa böylesine sevdiğimiz
bu sımsıcak aydınlık çok sürmeyebilir.

Erkek, kendini karartıyor sanki,
şunun bunun için sırtını erkeğe dayamak zorundasın yine,
ama belki de sıra sana geldi artık.

Üç oğlun, siyasal çalışmaların
kocanın hukuk işleri, yatakta alabildiğine şehvet,
yazdığın öyküler, otuz bir yaşında bile
gövdenin bitmez tazeliği, evet, illete hemen çare bulmalı
bir ishal nöbeti gibi.

Belki de sen hem dua etmelisin hem de vazgeçmelisin
sabrının o tuhaf gücünden,
her gün, her zaman, daha gözüpek olmalısın.

Tek bir cennet ağacı garip bir taç olmuş,
İşkenceden kıvranan kızıl tepeler övünçle yükseliyor bu
sımsıcak aydınlığa.

Türkçesi: T. S. Halman

OYUNCAĞI, DÜŞÜ, DİRLİĞİ

Henry, zavallı Hemingway'e ağılıyordu
Hemingway umutsuzdu, ulaşmıştı sona,
Hemingway'in sonu,
Taşrada bir yemek odasında gözyaşları,
daha evlenmemişti, yıllar önceydi bu,
Tanrı kör talihi daha göndermemişti ona.

Bizleri tüfeklerden, babaların intiharından korusun Tanrı,
Kimin babası olduğunu düşünmen gerek
Kendini öldürmek istiyorsan-
kötü örnektir insanın kendi katili olması

Canevinde merhametti gizleyerek,
sevginin son ölümü, duygusunun son fışkırmaları.

Kapıda bir kız: "Aynasızlar başlamış dua etmeye"
Ama dönelim yine Hemingway'e,
o katı yürekli, üstün yetenekli insana.
Merhamet et, çekme tetiği, babacığım,
yoksa ömrün boyunca senin acını yaşayacağım,
başladığını öldüren öfken kıyacak bana.

Türkçesi: T. S. Halman

Randal Jarrel (1914-1965)

TARET TOPÇUSUNUN ÖLÜMÜ
Anam uykusundan Devlete düştüm, karnına;
Islak tüylerim donana dek, kıvrıldım.
On bin metre yukarısında
Yaşama düşünün toprağın, uyandım:
Patlamalar vardı, lekeler ve avcı uçakları.
Ölünce hortumla çıkardılar beni taretten.

SABAHTAN, DUA
Soğuk, ağır ağır, sessizce -
Ama dönüyor ya, bunca saat sonra:

Dışımnda olan bir şeyi görmek -
Gün ağarıyor.

Tek bu gün için
Tuzun tadı tam tuz olsun dilimde:

Deliksiz bir uyku uyuyayım
Tek bu gece için.

Türkçesi: Fred Stark

Robert Lovell (1917-1977)

MACLEAN'S HASTANESİNDE: 1958

Hatırlıyor musun benimle duruşunu karanlıkta,
Ann Adden? Deliler evinde? Her şeyi-
Ben deli, sen benim için deli? Yüzüğümü getirmiştin hani,
o on iki kıratlık altın külçeyi... Jan Dark'ım benim,
doğru çizgiden ayrılmayan-
kaya gibi a h hiç konuşmayan! Hatırlıyor musun
Marion Anderson'u dinleyişimizi plaktan,
Mozart'ın Çoban Kralı'nı, II Re Pastore'yi söylerken?
Ey Çekiçbalığı, Çelikbaşı Alabalığı Dünyanın, elin
bir güldür senin! Hatırlıyor musun Mittersill'de nasıl
kaymıştık o korkunç yeryuvarlağının kabuğunda.
sanki her an onu kıracaktınız gibi-Jan Dark.
Sen ayakta. Ben ayakta...
Eğer unutursam seni, unutsun sağ elim de
bütün hünerini, Mara, cehennemim benim.

Türkçesi: Cevat Çapan

SATILIK

Zavallı şaşkın oyuncak,
şaşırtıcı bir savurganlıkla döşenmiş,
yalnız bir yıl oturulmuş içinde-
babamın Beverly Farms'daki yazlık evi
öleli bir ay olmadan satışa çıkarıldı.
Boş kapısı açık ve gizdeş,
şehirdeki evden gelmiş eşyası
ölü kaldırımlar çıkar çıkmaz
gelecek hamalları beklemenin
sabırsızlığı içinde.
Annem, hazırlanmış,
seksenine kadar yapayalnız
yaşamının korkusuyla
ayrı seyrediyor bir pencereden

yolculuk ettiği trende
ineceği istasyondan
bir sonrakine kalmış gibi.

Türkçesi: Cevat Çapan

Lawrence Ferlinghetti (d. 1919)

Allen Ginsberg'e

Geri gelen peygamberlerden biri O
Geri gelen takma saçlı peygamberlerden biri O
Ahd-i Atik'te bir sakalı vardı onun
Paterson zamanında kazıdı bu sakalı
Boynunun çevresinde bir mikrofon var onun
Bir şiir matinesinde takılmış
bir ozandan da fazla bir şey O
Durmadan şiir yazan bir ihtiyar O
Bir ihtiyar üstüne
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan bir ihtiyar konusunda
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan
Bir kraker kutusu üstündeki resim gibi
elinde kutu tutan bir adamı gösteren o resim gibi
bu kutunun üstünde de gene kutu tutan bir başka resim
ve sonsuzca değin küçülerek devam eden bu resim
ve her kez daha uzaklaşan daha uzaklaşan
bu büzülen gerçeğin resmi
Geri gelen peygamberlerden biri O
Gözden geçirilmiş bir raporu yerine yerleştirmek, işitmek ve
görmek için
bugünkü durum üstüne
Daralmakta olan dünyanın
gözlerinde kopçalar var onun
onlarla sıkıştırıyor

varlığın her ayağını ve dedikodu pabuç bağını

gerçeğin yapısını

O'nun gözleri dikili

bırakılmış her insan ve her eşya üstünde

ve bekliyor onları kıpırdasınlar diye

ölü beyaz bir farenin başında bekleyen bir kedi gibi

sakladığından kuşkulu

bir küçük varoluş parçasını

ve kibarca bekliyor O

kendisini ortaya koymak için

ya da kendisini ya da kendisini ya da kendisini

ve Tanrı'nın kuzusu gibi ağırbaşlı O

çılgın kaburgalardan yapılmış

ve her kuşkulu şeyi kapıyor

ve her kuşkulu kişiyi ve her kuşkulu şeyi kapıyor

inceleyerek sallayarak bir ipin ucundaki beyaz bir fare gibi

ve bu şey canlıdır sanıyor

ve onu konuşması için sarsıyor

ve onu canlandırmak için sarsıyor

ve onu konuşması için sarsıyor

Gece yerde sürünen bir kedidir O

ve menekşe saatta kendi Buda'lığı içinde uyur

ve atılmaya hazır üç elin sesini dinler

ve kendi kafatasının yazıtlarını okur

kendi varlık hiyeroglifini

bir değnek ucunda konuşan bir eşek boşluğu O

iki bacak üstünde bir alıcı-verici O

ve mikrofonu kulağına tutuyor O

ve duyuyor ölüm ölüm

Dili sarkmış bir kafası var onun

ağzının gerisinde

ve hayvanca bir dil koymuşlar

ve insan bir dil yaratmıştır.

başka hiçbir hayvanın anlamadığı

ve onun dili konuşuyor ve onun dili görüyor
 ve onun kulağı işitiyor ve denildiğini
 ve yapıyor başına
 ve işte Ölüm Ölüm
 ve bunu söyleyecek bir dili var onun
 başka hiçbir hayvanın anlamadığı

O yürüyen bir çatal köktür

başının ortasında tomurcuk bir gözle
 ve gözü içe ve dışa dönüyor
 ve görüyor ve delidir
 ve delidir ve görüyor

Ve dördüncü tekil şahsın çılgın gözüdür O.

ki kimse söz açmaz ondan
 ve dördüncü tekil şahsın sesidir O
 kimsenin ondan söz açmadığı
 ve bununla birlikte var olan
 uzun bir başla külah yüzüyle
 ve ölümün çılgın uzun saçı
 kimsenin söz açmadığı

Ve kendisini anlatır ve ölümden söz açar O

kendi ölü anasından ve Rose teyzesinden
 onların uzun saçlarından ve uzun tırnaklarından
 ve gittikçe büyüyen ve büyüyen
 ve onun konuşmasında geri döndüler onlar manikürsüz

Ve geri geldi o kara saçıyla

ve kara gözüyle ve kara pabuçlarıyla
 ve raporunun kara kaplı kitabıyla
 tek ayağı havada büyük bir kara kuştur o
 hayatı belli eden sesi duymak için gelen
 duyargasının kabuğu üstünde
 ve kendi derisinden çıkıp gitme türküsü söylüyor O
 ve diliyle gagalıyor bu kabuğu
 ve gözüyle vuruyor bu kabuğa
 ve görüyor ı ışık ışık ve işitiyor Ölüm Ölüm

kimsenin söz açmadığı

Bir baştır O bir baş görünümünde

ve onun görünümü bir kertenkeleye benziyor

ve onun çözülmemiş görünümü

dikiliyor kapıda bekliyor ve işitiyor

vuran el alkışlayan alkışlayan ve vuran

onun ölümünü ölümünü ölümünü

sarhoş aydınlığının ta kendisidir O

kendi sanrısının kendisidir O

kendi büzültücüsünün kendisidir O

ve dönüyor onun gözü dünyanın büzülen kafasında

ve duyuyor kendi organının konuştuğu Ölüm Ölüm

bir sağır ezgi

Dünyanın sonuna geldiği için O

ve o sözcüğü yapan titreyen ettir

ve o kendi etinde duyduğu sözcüğü söylüyor

ve bu sözcük, Ölüm'dür

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

ŞİİR SANATI

(*Sanatın bağımlılığı konusunda söylenmiştir.*)

Beat Generation'ının yavruları bana şöyle dediler:

“Hem beat olup, hem de bağımlı olamazsın.”

Haklısın, çok haklısın, adamım.

“Yalnızca ölümler ve esrar çekip kafayı bulanlardır.

her şeyi boşlayanlar. Bunlar anlaşılmaz kişilerdir”

demiştir W.S. Burroughs bir kez.

Ama ben onlardan değilim.

Hiçbiri değilim. İşte böyle adamım.

Tüm Beat Generation'ın varoluşçu olduğu hikâyesi

Üç paralık pırasa gibidir, yapmacıktır, düzenbazlıktır.

Varoluşçuluğun babası Sartre boş vermez. Her zaman

bağımlı olmak gerekir, diye bağırarak dolanır ortalıkta.

“Bağımlılık” onun en sevdiği küfürlerden biridir

Bağımlı olmamak düşüncesine, Beat Generation denilen

akımın sanatına, garanti, kasıkları çatlaya çatlaya

gülerdi üstat. Doğrusu bu ya, ben de aynı şeyi yapıyorum.

Sanırım, çağdaş Amerikanın şiirinin kar adamı Ginsberg de

aynı sözleri söyleyecektir size.

Çocuklar, bilin ki, yalnızca ölüdür bağımlı olmayan.

Beat Generation'ının peruklu nihilizmi, doğal sonucuna

ulaşırsa, yaratıcı sanatçının ölümü anlamına gelecektir bu

Sanatçının bağımsız oluşu ise bir çeşit kendi kendini

öldürmesi ve aynı nihilizmin bulanık bir başka türüdür

ve de başka bir şey değildir.

Türkçesi: O. Duru-F. Edgü

FİDEL CASTRO ÜSTÜNE KORKU DOLU BİN SÖZCÜK

Mike'in meyhanesinde çöreklenmiş düşünüyorum

N'olacak acaba

Castro'suz

Salamlı sandviçler ve tükrük hokkaları arasında

Hiçbir çözüm yolu göremiyorum

Bu gidişin sonu bir facia

Hiç bir çıkar yol göremiyorum

Reklamcılar ve allığı çıkmış manken karılar arasında

Ve burunlarını her boka sokup bütün işleri

Castro'yu psikopatın biri olarak göstermek olan parlak gazeteciler

Paşazadeler... bilirsiniz hepsi ruh hekimidirler

Ve Castro'yu iyice gözden geçirmişlerdir şahsen

Ve ona Komünist gözüyle bakmak için

İzinleri vardır ellerinde

Çünkü Sovyet komünizmiyle

sosyalizm arasındaki ayırımı

Pek iyi bilirler paşazadeler

Ve gözüne bakınca anlarlar paranoyak ve isterik bir zorba mı

Çünkü ellerindeki bilgiler ilk eldendir

CIA'in kişisel gözlemlerinden

Ve büyük tarafsız haber ajanslarından

Hearst cavlağı çekti ama ünlü Küba telgrafı hâlâ geçerli:

"Siz fotoğrafları çekin, ben savaşı ayarlarım."

Hiçbir çıkar yol göremiyorum

Bilardo oynayan paisano'lar arasında

"PERDENİN SONU" denecek sanki Fidel için

Görecekler hesabını

Olayların akışı içinde

Mike'in meyhanesinin arka salonunda Amerikan bilardoları

Zıngır zıngır titreyen döşemenin üstünde

Kübalı Charlie başlarına geçip oynamaya başladığında

Özellikle "Bağımsızlık Piyangosu" adlısında

Her top ordan oraya dolanıp durur tek başına kalmış bir insan gibi

Dar geçitleri geçip düşer deliğe
 Nasıl dolanırsa dolansın, ne yaparsa yapsın
 Düşeceği yer bu deliktir işte
 Bilardo topunun düşeceği çuha bir deliktir
 Bir köylünün yeşil bir görünümüne düşmesi gibi
 Küçük deliğinde kıvranıp duruyorsun
 Fidel
 Ve yakında batacaksın
 Olayların akışı içinde
 Bir kovboy şarkısı homurdanıyor otomatik pick-up'da
 "Altıma bir Cadillac çektim!" diye homurdanıyor kovboy
 Küba'da çekmedi altına Cadillac'ı babalık
 Dışarda, Amerika'nın yeni arabaları akıp gidiyor
 Motorama'dan geliyorlar
 Farları hiçbir zaman yeterince parlak değil
 Bu geceyi delmek için
 olayların akışı içinde
 Üç boktan herif giriyor içeriye
 Biri Çinli
 Öbürü zenci
 Üçüncüsü garip cinsten bir kızılderili
 Görseydiniz derdiniz ki
 Küba'da bir aşağı bir yukarı volta atmışlar ordan geliyorlar derdiniz
 Ama hayır
 Üçünün de kulaklarında duygaçlar
 Amerika'nın biraz sağır kardeşliğidir bu
 Bir deri bir kemik olanı
 Yerleştirdi duygaçı bir deri bir kemik kulağına
 Ayrıca küçük pilli bir de radyosu vardı
 Duygaç kutusunun boyunda
 Radyo o her zamanki
 Anma programlarından biri veriyordu
 avazı çıktığı kadar bağırarak:
 "Olayların akışı içinde

gün gelir bir halkın
kendisini bir diğerine bağlayan
siyasal bağlarını kesmesi
kaçınılmaz olur.”

Hiçbir çıkar yol göremiyorum

Ne de bir kaçış

Senin dalga uzunluğuna ayarlanmıştı, Fidel

–Ama duymuyor o–

Hesabını görecekler, Fidel, benden söylemesi

Korkunç bir facia olacak

Hesabını görecekler, o bizden yürüttüğün Havana purolarıyla
birlikte

Ve o ordu artığı şapkanla

(kim bilir belki onu da yürüttün)

Ve o beatnik sakalınla

Tarih belki temize çıkarabilir seni, Fidel

Ama biz tarihi beklemeden temizleyeceğiz seni

Tarih içinde temizleneceksin, Fidel

Temizlemek bizim işimiz biliyorsun

Çamaşır tozları ve sularından bol miktarda imal ediyor
fabrikalarımız

Ve küçük bir şenlik yapacağız, Fidel

Senin oralarda bir yerde

Küçük bir şenlik

Türkçe’de dendiği gibi

Mike’in meyhanesi önünden şimdi

Bir cankurtaran düdüğünü çalarak geçiyor

Bir gece yarısı cinayeti falan olmalı

Ya da buna benzer bir şey

Sakallı bir delikanlı kaldırımlara uzanmış

Her yanından kan boşanıyor

İşte küçük facian, Fidel

Geliyorlar kaldırıp götürmek için seni

Uzatıyorlar sedyeleri üstüne
 İşte sonun bu olacak, Fidel
 Olayların akışı içinde
 Bir halkın
 Filanfeşmekân uluslararası bağlarını
 Gün gelir
 Kesip atması kaçınılmaz olur
 Ve United Fruit'un
 Fidel
 Nasıl olur da cevaplamazsın
 Fidel
 N'oldu kestiler mi dalgamızı yoksa
 Bizim istasyonumuz zaten kapalı
 Seninkini de kapattık, Fidel

 Mike'ın meyhanesinde çöreklenmiş
 Tam bir liberal gibi
 Bekliyordum birilerinin bir şeyler yapmasını
 Camus'nün Başkaldıran Adam'ını okumayı daha bitirmemiştim
 Bu yüzden seni pek iyi tanıyamadım, Fidel
 Enine boyuna arşınıyor olmalıydın odanı
 Seni götürmeye geldiklerinde
 Onlara dedin:
 "Ya Vatan ya Ölüm!"
 İşte ölümün, Fidel
 Çocukluk kahramanlarından biri
 O namuslu Abraham gibi
 Onun da böyle bir savaşı olmuştu biliyorsun
 O da bir çeşit kurtarıcıydı biliyorsun
 (Savaşında hiç kimsenin ölmediğini göz önünde tutarsak)
 onu da öldürdüler, Fidel, bunu da biliyorsun
 olayların akışı içinde
 Fidel... Fidel
 Tabutun geçiyor, Fidel
 Caddeler ve sokaklar arasından, o hiç görmediğin ara
 sokaklar arasından

Gecenin ve gündüzün içinden
 ve beyaz leylaklar avluda açarken, Fidel
 Senin o faydasız gezin sona eriyor
 Gene de sona ermiyor
 Gene de faydasız değil
 Şu başımdaki defne dalını
 sana sunuyorum, Fidel

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

Denise Levertov (d. 1923)

BEŞ GÜN SÜREN YAĞMUR
 Çamaşırlar asılı limon ağacında
 yağmurda
 ve otlar uzun, kaba.

Zincirleşmiş kopuk, gerilimi
 güneş ışınlarının kırık.

Öylesine hafif bir yağmur

ince kıpırtılar
 sallanıyor sert yapraklar üstünde.

Allar giyin! Kopar yeşil limonlar
 ağaçtan! İstemiyorum
 unutmak kimliğimi, bir zamanlar içimde yananı
 ve asmak gevşek ve temiz, bol bir giysi

Türkçesi: Güven Turan

Bob Kaufman (1925-1986)**MAPUSANE ŞİİRLERİ**

1.

Kötülüğün paralellere açılan bir hücreye oturmuşum,
yıldırımın Ben'i milyonlarca Ben'e bölmesini bekliyorum.
Bir kafeste, kendi kendisiyle baş başa olmak yetmiyor insana.
Her delikte, her mapusun karşısında olmak istiyorum.
Kapılar dönüyor, birbirlerine çarpıyor kapılar, her çarpış bir
son, bang!

Mal, kızıl bir gürültüyle toz oldu, taşılayıp cehennemi?
Ağzı leş sarhoş, esrarı çekmediği için kutluyor kendini.
Kara, mürekkeplenmiş mezar taşları üstüne bırakılmış
parmak izleri,
çatır çatır çatlayan çelik duvarlardan kara acı sesleri,
benim öz yarama varan. Ben ki her zaman başkasının bir
parçasıyım.

Suçluların yabanıl sesleri, kulağıma aynasızların
mırıltılarından daha hoş geliyor..
İnsan ruhunun kapılarını mahkûm etmekle uğraşan yük
gemileri
suçlama limanlarına, suçluluk dubalarına yollanmışlar.
Aynasızlar ne yer, ne içerler, Sokrates'i mi? Desene bizim
kafadarlar her zaman içerde.

2.

Ressam, şöyle güzel bir mapus çiz bana, sulu boya çılgın hücreller
Ozan, acının yaşı kaç? Sarı kalemle yaz.
Tanrı, sen de cam tavanın üstüne bir gök kondur
Şimdi ihtiyacım var yıldızlara,
bu çılgılık ve kişiye özel cehennem havası içinde yolu
göstermek için.
Girişler, çıkışlar, giriş-çıkış-yukarsı-aşağısı, Uygar salıncaç
Burda-beni-şimdi-Dinle-seri-şimdi-hep burda, şöyle ya da
böyle.

3.

Hücreler evreninde mapusta olmayan kim var? Zindancılar.
 Hastaneler dünyasında hasta olmayan kim var? Doktorlar.
 Altın bir sardalye yüzüyor kafamda.
 Oh! bir şeyler biliyoruz, insanoğlu, bir şeyler üstüne.
 Jazz gibi ve zindan ve Tanrı gibi bir şeyler.

4.

Pelte gibi titreyen bir biçim veriyorlar şimdi
 Herhangi bir oğlanın Muscatel Başkanı olmayacağını kim
 söyleyebilir

Kızıyorlar ona, çünkü o da onlardan biri
 Külrenge beyaz lekeli çıplaklık kokan
 Parmakları 00'ın oturağını kavramış Bay Amerika yıkanmak
 istiyor.

Bakın! yerde, Amerika'nın üstüne yatmış-
 Ne yapıyorum- bir acıma var içimde?
 Çıkar çıkmaz ordan, beni öldürmelerine yardım edecek
 Beatnik'lere karşı şüphesiz özel bir hıncı var.

5.

Midesinde çınlayan vidalar, et cıvatalar, karman-çorman
 Kendi toplumu kırıntı gibi düştü karnına, şişkin
 Görün Amerikan büyük yel değirmenini, kendisine karşı cirit
 atan

Eski sağlam döl, Amerika'nın başını döndüren türden
 Başarı, yolların çizdiği kıcının kıyıcığında iz bırakmış
 başarılarla dolu başarılar, bir maçta kırık gol.
 Acı çekmeyi bırak Jack, yapma bize. Biliyoruz.
 ki bu ülke yeryüzünün en güzel ülkesi, yalan mı?
 Dayanamadı, Sarhoş, üç numaralı Hücrede.

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

William Dewitt Snodgrass (d. 1926)

SORUŞTURMA

Lambanın altında kanlı gibi görünmüyor ellerim.
Ya yalan söylemiyorlardıysa o kötü tarih kitapları
Ve sırası gelince utandırırırlarsa seni? -
Pek beklediğin yok kendini ölmüş olarak görmeyi.

Nerden bilebilirsin kafadaki günahların
Gereksiz bir şey gibi uzak bir göze yansıyacağımı?
Elbet senin de kusurların var; ermişlik
Tasladığın yok, ama kanlı gibi görünmüyor ellerin.

Suç değil kıskanılmak ya da karın tok olmak;
Kimsenin canına kastetmemişsin. Kim yadsıyabilir
İnsanca, doğal bir şey olduğunu sendeki eğilimin?
Belli ki hiç de ölmüş görmeye niyetin yok kendini.

Daha geçen hafta söylediği yorumcular
Yabancı generallerin bile ölmesi gerekmediğini
Sıradan suçlar için. Herhalde kendin açıkların
Suçunu, kanıt olduğunu görseydin kendi ellerinin.

Aç olsaydın, kim vazgeçerdi ekmeğinden
Kavga etmeden? Kendimi aç bırakmamak,
Ün ve servet uğrunda çalışmak zorunda insan.
Kimse istemez elbet kendini ölmüş görmeyi

Gene de savaşımlara dönüyor insanlar, eski yalanlar değil
Onları baştan çıkaran. Kendileri biliyor nedenlerini.
Artık övünülmeyecek bir dünya olmuşsa dünyadan
Ve ellerin kanlıymış gibi gelmiyorlarsa sana,

() zaman biri olmalı - nasıl kaçtılar ama
()nlara uygulayacağın adaletin elinden?
()üşmanlarını astın, çıkardın ortaya gizli hesaplarını,
Şimdi de gözün almıyor kendini ölmüş görmeyi

Ve ayarı bozuluyor her şeyin. Uzanabilirsin yatağına.
 İnsanlar aç diye yineleyerek. Çocukları ağlıyor.
 Gerçekten ağlıyorlar. Ama seni çağırıyorlar.
 Sen şimdi uyumana bak, pek kanı gibi değil ellerin.

Ya da haber filmler gösteren karanlık sinemaya git.
 Dikenli teller diz boyu ölümler arasında dolaş.
 Avuçların terliyor, tıpkı öyle hissediyorsun sen de.
 Son umudun kendini ölmüş olarak görmek.

Oysa senin kanın akmadı onlarınki aktığı zaman.
 İnsanlar bıçak taşıyor. "Ben değilim! Ben değilim!"
 Perde boşalıyor, kimseyi göremiyorsun suçlayacak
 Kendi elindeki kan bile kana benzemez,
 Sen kendini ölmüş görmeyi göze alıncaya dek.

Türkçesi: Cevat Çapan

Allen Ginsberg (d. 1926-1992)

AMERİKA

Amerika her şeyimi verdim sana, şimdi bir hiçim
 17 Ocak 1956 ve iki dolar yirmi-yedi sent.
 Kendi kafam bile bir destek değil bana.
 İnsanlarla savaşı ne zaman sona erdireceğiz Amerika?
 Al şu atom bombasını da kışına sok.
 Kafam bozuk, Amerika, bir de sen üstüme varma,
 Kafam yerine gelene dek şiir miir de yazmayacağım.
 Söyle bana Amerika ne zaman melekleşeceksin sen?
 Ne zaman bakacaksın mezarlıktan Amerika?
 Ne zaman milyonlarca troçkistine yakışır olacaksın?
 Amerika, kitaplıkların niçin gözyaşı ile dolu?
 Amerika, Hindistan'a yumurtalarını ne zaman yollayacaksın?
 Amerika bu senin kılı kırk yarmalarından bıktım artık.
 Ne zaman süpermarket'e gidip, şu güzel gözlerim için
 gerekenleri alabileceğim?
 Amerika, her şeyin bir yana, eksiksiz olan bir sen varsın

bir de ben, öbür dünya değil.

Şu makinelerine de dayanasım kalmadı Amerika, bil.

Bende bir ermiş olmak isteğini sen uyandırdın

Bu tartışmayı çözmek için bir başka yol olmalı.

Burrouhs şimdi Tanca'da, sanmıyorum ki geri dönsün

korkunç bir şey olurdu bu

Sen de korkunç musun Amerika yoksa bir oyun mu bu?

Saplantımdan döneceğimi sanıyorsan aldanıyorsun.

Öyle üstüme varma Amerika, ne yaptığımı biliyorum ben.

Amerika, erikler çiçek döküyor.

Aylardır gazete okuduğum yok, her gün cinayetten birisi

kodesi boyluyor.

Amerika, Wobblie'lere tutkunum ben.

Küçükken tüfektim Amerika, özür mözür de dinlemiyorum

şimdi her fırsatta esrar çekiyorum.

Günlerce evde oturup iş olsun diye kilerdeki gülleri

seyrediyorum.

Chinatown'a gittiğimde kafayı çekiyorum ölesiye, ama

hiç kimselerle yatamıyorum.

Bu işin içinde bir şamata olduğunu sanıyorum.

Ah! sen beni Marx okurken görmeliydin Amerika.

Ruh doktorum hiçbir şeyin yok diyor.

Hiçbir şeyim yok gerçekten, Tanrı'ya yakarma dahil.

Mistik görünümülerim ve kozmik titreşimlerim var yalnız.

Amerika, daha sana Max Amcam Rusya'dan döndükten sonra

ona yaptıklarından söz açmadım.

Sana sesleniyorum Amerika

Heyecanlarının daha Time eliyle yönetilmesine göz yumacak mısın?

Ben Time'a tutkunum Amerika.

Her hafta bir tane alıp okuyorum.

Köşe başındaki şekercinin yanından geçerken kapağı beni

gözlüyor.

Onu Berkeley Halk Kitaplığı'nın bodrum katında okuyorum.

Sana hep sorumluluktan söz ediyor. İşadamları ciddi.

Film yapımcıları ciddi. Herkes ciddi, ben hariç.
 Zaman zaman Amerika ben değil miyim diye düşündüğüm oluyor.
 Yeniden kendi kendimle konuşmaya başladım işte.
 Asya bana karşı ayaklanıyor Amerika
 Bir meteliklik talihim yok.
 En iyisi ulusal kaynaklarımı inceleyip, onlara dönmek.
 Ulusal kaynaklarım, biliyorum, iki parça esrar,
 binlerce cinsiyet organı, saatte 11000 mil hızla giden
 bir özel basılmaz edebiyat ve yirmi beş bin tımarhane.
 Cezaevlerimden ve beş bin güneş ışığı altında saksılarda
 yaşayan fakir fukaradan söz etmiyorum.
 Fransa'daki kerhaneleri kaldırdım, şimdi sıra Tanca'da.
 Katolik olmasına katoliğim ama gene de Başkan olmak istiyorum.
 Amerika senin bu alık ve çılgın havanda nasıl kutsal bir
 yakarma yazabilirim?
 Dörtlüklerime Henry Ford gibi devam edeceğim, yazdıklarım
 onun çıkardığı otomobiller kadar kişisel,
 üstelik her biri değişik cinsiyetten.
 Amerika dörtlüklerimi peşin para 2.500 dolardan satarım sana,
 eski dörtlüklerimi de 500 eksigine alırsın.
 Amerika Tom Mooney'i serbest bırak.
 Amerika İspanyol cumhuriyetçilerini kurtar.
 Amerika Sacco ve Vanzetti ölmemeli.
 Amerika ben scottsboro çocuklarıym
 Amerika, yedi yaşımdayken anam hücre toplantılarına
 götürdü beni, orda bize leblebi satarlardı, bir karneye
 bir avuç leblebi beş sent ve söylev beleşti herkes
 bir melekti orda Amerika ve işçilere karşı iyi
 duygularla doluydu herkes içtendi Amerika ve bilemezsin
 parti 1833'te nasıl iyiydi ve Scott Nearing ne hoş
 bir ihtiyardı Bloor Ana bir seferinde nasıl da
 ağlatmıştı beni bir kez İsrail Amter'i de görmüştüm.
 Orda. Her biri birer casus olmalıydı onların.
 Amerika biliyorum gerçekten savaşmak istemiyorsun.

Amerika onlar Rus haydutları biliyorum.
 Ruslar onlar Ruslar ve Çinliler. Ve Ruslar. Ve Ruslar.
 Ruslar bizi canlı gövdeye indirmek istiyor. Lüpletmek istiyor.
 Gücünden çılgına dönmüş Moskof. Elimizden
 arabalarımızı ve garajlarımızı almak istiyor
 Chincago'yu ele geçirmek istiyor. Onun kızıl Reader Digest'a
 ihtiyacı var. Bizim otomobil fabrikalarımızı
 Sibirya'ya taşımak istiyor. Benzin istasyonlarımızı
 o büyük iğrenç bürokrasi yönetsin istiyor.
 İyi bir şey değil bu. O kızıl derililere okuma yazma
 öğretmek istiyor. Onun büyük güçlü kuvvetli zencilere
 ihtiyacı var. Bizi günde on-altı saat çalıştırmak
 istiyor. İmdat,
 kapalı kapıların gerisinde
 içindekilerin gece doyumsuz dolaştığı,
 çıplak gölgelerin sessizce birbirini aramaya çıktığı
 ışsız bir evde
 Amerika bu iş ciddi.
 Amerika ben bunları televizyona bakarak çıkarıyorum.
 Amerika doğru mu bunlar?
 Hemen çalışmaya başlamam iyi olacak. Öyle görülüyor.
 Ama orduya yazılmak istemiyorum, ne de fabrikalarda
 tasviye tekerleği çevirmek, miyobun biriyim,
 üstelik de kafadan çatlak.
 Amerika dönsün çark. Nasılı masılı yok. Şu oğlan
 omuzlarımızla dönsün.

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

WALT WHITMAN'IN BİR TEMA'SI ÜSTÜNE AŞK ŞİİRİ

Sessizce gireceğim odaya, evlilerin arasına süzüleceğim
gökten inmiş gövdeler çevremde, uzanmış çıplak ve
hırçın beklerken, kollarıyla gözlerini kapatacaklar
karanlıkta,

kafamı sokacağım omuzlarının ve göğüslerinin arasına,
enselerini, ağızlarını öpeceğim, derilerinin kokusunu içime
çekerek tanıyacağım sırtlarını, acılı karanlıkta kamışın
dikliğini karşılamaya hazır gergin bacakları okşayacağım,
delikten, kaşınan kafaya dek keyifle devinen kamışı da
çıplak titreşen kilitli gövdeler, sıcak dudaklar, kalçalar
birbirine vidalı

ya gözler, parlak ve sevimli, bakışlarda ayrılıkta büyüyen
gözler!

devinimdeki burukluk, sesler, eller saçlarda kalçalarda gezinen,
yaş dudakların yumuşaklığını tadan eller
çarşafa düşene dek yoğun aklık, karınların uyumlu
gelgiti...

sonra kadın bağış diler
erkekteyse tutku gözyaşları

birden kalkıyorum yataktan ardımda içtenlikten son
ayrılık öpücükleri

bilincim uyanmadan oldu bütün bunlar pancurların,

Türkçesi: Salih Bozok

ÖLÜM KORKUSU

Neyim var benim böyle olup olacağım bu mu?
Öncenin ve sonranın sinir çizgilerinden
Kurtulmuş bir varlık yok mu? Bugün pencere açık

Hava dolu içeri, eteklerinde
Piyano ezgileriyle, sanki "Bak, John," diyor,
"Sana şunları şunları getirdim" - yani
Birkaç Beethoven, biraz Brahms,

Birkaç seçme nota Poulenc'ten... Evet,
Yeniden özgür olmak bu, hava, dönüp gelecektir hep
Çünkü sadece bu işe yarar.
Onun yanından ayrılmayacağım, korku yüzünden

Kimi merdivenlerden yukarı çıkamıyorum,
alamıyorum kimi kapıları, yaşlılık korkusundan
Bir kuru başıma, yolun akşam sonunda
Beni ters bir baş selamıyla karşılayan

Öteki benliğimden başka kimse bulamayacağım diye:
"Nicedir görüşemedik, ama yine birlikteyiz ya, önemlisi bu."
Yolumun üstündeki hava, kısaltabilirsin bunu,
Ama esinti kesildi ve sessizlik son söz."

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Stanley Mervin (d. 1927)

ASYALILAR ÖLÜRKEN

Ormanlar yok edilince karanlıkları kalır
Kül büyük adımlarla izler mal sahiplerini
Sonuna değin
Varacakları hiçbir yer gerçek değildir
Kalıcı değil.

Su yollarının üstünden
Ördekler zamanında ördek gibi dizilmiş
Köylerin hortlakları göğe yükselir
Yeni bir alacakaranlığı yayarmış gibi

Yağmur yağar açık gözlerine ölülerin
Durmadan yağar anlamsız sesiyle
Ve ay onları bulduğu zaman her şeyin rengini
almış olur onlar

Geceler de yaralar gibi-kaybolur ama iyileşmez
bir şey

Yaralar gibi kaybolup gider ölümler
 Kan zehirlenmiş tarlalara karışıp gider
 Acı-o ufuk-
 Kalır

Mevsimler yükseklerde salınır
 Yaşayan hiçbir şeyi çağırmayan
 Kâğıttan çanlardır onlar

Yıldızları Ölümle her yere yürür mal sahipleri
 Yükselen duman gibi gölgelere yönelirler
 Işıksız ince alevler gibi
 Onlar ki geçmişleri yoktur
 Ve ateştir tek gelecekleri

Türkçesi: Cevat Çapan

Richard Howard (d. 1929)

BEYOĞLU'NDAN

Sevgili Anne, şu anda dışarı bakıp sayıyorum da
 on tekne var - değil, bir düzine.

Bu aydınlıkta ya da onun yokluğunda, bana
 gözün alabildiğine, Boğaziçi'ni,
 Marmara boyunca Kadıköy'ü,
 Haliç üzerinden Üsküdar'ı seyrettiren bu garip
 gök boşluğunda, aşağı yukarı bir düzine
 tekne -her birinde bir ışık, her biri—
 aydınlıkta sere serpe - suya takılı mücevher gibi,
 ağır ve sessiz; belki de onlar gökyüzünün
 taktığı elmaslar,
 başka nice mücevherlerin Yeşilköy'den Ankara'ya
 ve ta Doğu'nun dört bir yanına uçtuğu yerde ıslıl ıslıl;
 göremez oldum, yitirdim ufku
 son birkaç dakikada - hiç belli olmuyor.

Daha önce görünüyordu - diyelim ki en azından bir saat önce
 balkonumuz hizasındaki
 minarenin kapısı açılmıştı da
 mintan giymiş bir adam çıkmış, ellerini ağzının çevresine
 koyup göğü inanılması zor denecek kadar
 gür bir ezan sesiyle doldurmamış mıydı?
 Müezzin batan güneşi haykırarak uğurladıktan sonra
 görünmez olduğu yerde
 halka halka ampuller var şimdi,
 Türk olmayan - turkuaz firuze olmayan - dünya
 lacivert artık. Her ışık
 bir elmas, tıpatıp on iki tekne gibi;
 bu balkon bile (onlara) elmas gibi görünüyor-
 senin sevdiğin mücevherlerden,
 'Topkapı Sarayı'nda gördüklerimizden, Anne:
 "Anka kuşunun gözyaşları" yazılı kehribar taneleri
 yılanların renksiz beynine
 işlenmiş büklüm büklüm bayraklar;
 gece, ay ışığında bile, mührünün balmumunu eritip
 akan ve gök yakut olan mor yakut;
 kölelerin dilleriyle yalaya yalaya biçim verdikleri
 menevişli zümrütler ışıldıyor camekânda:
 taşlar, elmaslar, pırıltılar! Biraz daha ötede
 bunları umursamayıp alaya alan deniz ve gök, bir de artık.
 görünmeyen yarımadalar. İstanbul'un
 havası, taşı toprağı tarihi taklit eder-
 göğü değiştirir, denizi zincire vurur, yerin her rengini
 boğarcasına süzer,
 toz ve kül bırakır ancak: öğleyin ay ışığı.
 Bugün öğleden sonra -üçüncü günümüz bu- felaketti.
 Anne, sevgilim, burada her şey
 felaket: kapatılmış, yenilenmekte,
 taş taş üstüne, kırık dökük, içler acısı, yetersiz,
 yeniden yapılmakta, yerle bir,

kullanılmıyor artık, içi dışına çıkmış, yıkıntı
 içinde, perişan, biraz tamir görmüş, onarılmaz durumda
 allak bullak, eskiden muazzammış ama,
 yıktırılmış, şerha şerha, yangın yeri, kir pislik, soyulmuş
 çalınmış, çapulcuların eline düşmüş, yara bere, görkemliymiş de
 yağma edilmiş, depremde çökmüş, yitmiş, yanmış,
 yarı kalmış Padişah ölünce,
 kazısı yapılmamış doldurulmuş, yeri belli değil artık-
 tek kelime söylemeden
 otele döndük, alacakaranlığa, manzaraya.
 Ama geceleyin ışıldıyor bu küller, toz toprak kıvılcımlanıyor;

Sultanım zeberceti gibi sarı ve soluk,
 sonra ansızın alı al, ay bir Yunan yangını olup
 fışkırıyor. Baktıkça geçmişin var oluşunu duyuyorum:
 ayın yükseldiği an;
 bu kent, ölü yakan ateşte gömülüyor
 ta eski Konstantinopolis'e, sonra Bizans'a,
 S odada, arkamda
 radyoyu açıyor, avaz avaz,
 havayı yaman bir musiki dolduruyor, müezzinin sesi kadar gür-
 "Finlandiya" - Sevgili Anne,
 hatırlar mısın, hani bir yıl kuzey korsanları
 olmuştuk? Her Pazartesi günü, bizim Petersen Hanım, derse
 Sibelius'un "Gümüş şarkılar Defteri"yle
 başlardı ay: "Ey Göller Ülkesi,
 masmavi akıp giden ırmaklar." Elbette von Karajan
 daha iyi yorumluyor bunları;
 ne de olsa Viyanalı korsan. Ama gerçek ne?
 Yazık ki bilmiyorum, Anne, ayırt edemiyorum gerçeği
 sahtelikten: çocuklar
 çember olmuşlar Sibelius'un çevresinde,
 çığlık çığlığa, kara Finliler sansın kuzey korsanları olmuş onlara-
 bizdik o çocuklar, şarkılar söyledik,

acı çektik, oradaydık. Neredeydik?

Gerçek değil miydi yoksa, sırf bu gerçek olan - kendinden-
hoşnut, coşturucu

buradaki ve şimdiki cümbüş, ay ve İstanbul?

Bütün o sabahların gümüşü gitmiş mi sen ve ben Büyük Göllerde
kuzey korsanlığı oynadığımızdan bu yana?

Üstüme üstüme geliyorlar, onların elindeyim artık.

Böylesine bir musiki beni çağırıyor kendi iç âlemine,
minareden yükselen

her haykırış gibi bir buyruk. İnsanın üstüne gelince geçmiş,
nasıl bir yer bulmalı ona,

nasıl inanmalı şu andaki

ışıklarla durgun denizin oynayışına?

On iki tekne çekip gitti kara limandan, sonra Galata'dan
bir vapur yola çıktı usulca —

gece yarısı ikiye böldükleri köprüden —

geçip kendini karanlığa atarken buldum aradığım cevabı

(Şarkılar defterinde, bana yardım

ettığın gibi değil, yerinden yurdundan ayrılmış

üstatlardan yoksun olduğumuzdan değil: Vladimir ve Marcel var ya)

Başka bir dünya var—işte

bu dünyada; geçmiş, bugünün canevinde

ya da hiçbir yerde değil. İstanbul'da bunu buluyorum en çok:

hiçbir yerin kenti bu, varla yok arası,

bulunması zor hiç yer, tam Baudelaire'e göre

"hastane, kerhane, hapishane, araf, cehennem"

Sibeliüs'a benzer bir musikiyle, tartışmanın,

ötesinde bir incelik, göze görünüyor demek gerekmeksizin

Sesleri duyulmasa, gerçek İstanbul

kendini görkemle barındırıyor, baştan başa süprüntü.

"Kuzey korsanları olduğumuz yıl" burada Mavi Camide,

kazanılmayan, verilen bir ışığa,

bir sese, bir anıya dayanan loş bir ihtişam. Hiçbir şey kalmamış,
 ama hiçbir şey ayrılıp gitmiyor: işte
 Türk lokumundan Türk zevkine
 kadar kendini gizleyen Kutsal Akıl budur.
 “Finlandiya” bile sona eriyor, ama bitişi bir teselli
 getiriyor insana, Anne,
 son bir ferahlık: Finler Türkmüş!
 Aynı dili paylaşan Moğol asıllılar—Ural ve Altay dilleri—
 “başlıca özellikleri
 seslilerin uyuşumu, bitişkenlik
 ve tutarlılık:” Şiir gibi geliyor kulağa,
 şiirin ta kendisi gibi ne dersin?
 hele hatırlayınca Sibelius’un doğum yerini,
 Finlandiya’da Turku’da doğduğunu, S ışığı söndürüyor,
 odamız elmas olmaktan çıkıyor artık;
 Galata’dan kalkan vapur
 Sarayburnu’nun yanından geçiyor. Sana sevgiler, Anne, bir tanem,
 bunları Avrupa yakasından,
 şu anda Beyoğlu’ndan yazıyorum. Richard.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Gregory Corso (d. 1930)

UCCELLO

Hiçbir zaman bu savaş alanında ölmeyecek onlar
 ne kurtların gölgesi içine alacak sürülerini ne de savaş
 yitirmek için bekleyen ufka değin uzlaşmış buğdaylar

Hiç ölen olmayacak alçak midelerine tıkılsın diye
 ne de yığın yığın atlar parıldayan
 gözlerinde

Kimsenin bu alanda ölmediğine inanmaktansa
 açlıktan titreşelim diyecekler kuru dilleriyle

Hiçbir zaman ölmeyecek birine sarılı
 savaşanlar

Soluk soluğa birbirine bakarak ölünmez ki hiç
 kımıltısız ışıklar hiçbir şey yok ellerinde
 salt bir at soluk soluğa bir at kalkan kalkanın ardında
 ışığın yaldızladığı bir miğferli göz
 ah ne güç ölmek mızraklarının örtüsü içinde

Ya bu sancaklar! işaretlerini öfkeyle sürüklemek
 istermişçesine
 göğün karanlıklarına açılmış bu sancaklar
 En soğuk ırmakların kenarına çizilmiş ordular
 sanki demirden kafatasları sıralanmış —
 kimse ölmeyecekmiş gibi sanki
 her savaşçının ağzı bir şatodur türkülerle dolu
 her demirden yumruk düşlerde bir çan

Altından çılgınlık
 ne çok isterdim böyle bir savaşa katılmak!
 elinde parlak mızrağıyla kırmızı bayrak kara atına
 binmiş gümüşten bir savaşçı hiç ölmek sonsuz
 olmak isterdim
 savaş tablosunun o yaldızlı prensi

Türkçesi: Salih Bozok

Sylvia Plath (1932-1963)

LADY LAZARUS

Bak, gene yaptım işte.
 Her on yılda bir
 Nasılsa buluyorum bir yolunu —

Bir çeşit yürüyen mucize, derim.
 Bir Nazi abajuru kadar parlak,
 Sağ ayacağım

Bir kâğıt baskısı,
 Yüzüm, şekilsiz, ince
 Yahudi'den bir çarşaf.

Sıyr örtüyü
Ey benim düşmanım.
Nasıl, ürkütüyor muyum?

Burnum, göz oyuklarını, eksik dişlerimle?
Bu kokan soluk
Bir günde gider.

Çok geçmez, çok geçmez
Mezar kovuğumun yediği etim
Yerini bulur üstümde

Ve ben gülümseyen bir kadın.
Daha otuzuncu baharımda.
Kedi gibi dokuz canlı.

Bu üçüncü şimdilik.
Ne aşağılık iş
Yok etmek her on yık.

Nasıl milyonlarca lif.
Seyretmek için doluşan
Ağzı çekirdekli kalabalık

Soyuyorlar beni elleriyle, ayaklarıyla—
İşte büyük striptiz.
Baylar, bayanlar,

Bunlar ellerim,
bunlar dizlerim.
bir deri bir kemik olabilirim,

Gene de tıpatıp aynı kadını.
On yaşındaydım ilk keresinde.
Kazaydı.

Kararlıydım ikincisinde
Sonunu getirmeye ve geri dönmemeye.
Bir deniz kabuğu gibi

Kapanmış sallanıyordum.

Durmadan çağırımları, yapışkan inciler gibi

Bir bir ayıklamaları gerekli böcekleri üstümden.

Ölmek

Bir sanattır, her şey gibi.

İşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.

Öyle ustaca ki insana korkunç geliyor.

Öyle ustaca ki gerçeklik duygusu veriyor,

Bu konuda iddialıyım sanırım.

Bu iş değildir bir hücredeyseniz eğer.

Güç değil bu işi yapıp hiç kımıldamamak

Güç olan güpegündüz

Büyük bir gösterişle

Aynı yere, aynı yüze, aynı hoyrat

Bağrıışmaya dönmek:

“Bir mucize!”

İşte bu beni yıkan,

Bir ücreti var

Yaralarımı bakmanın, bir ücreti var

Nabzımı yoklamanın —

Gerçekten atıyor kalbim.

Bir ücreti var, büyük bir ücreti var hem de

Bir sözümü duymanın, dokunmanın,

Kanının bir damlasının

Ya da saçımın, giysilerimin bir parçasının

Ya, ya, Herr Doktor.

YA, Herr Düşman.

Sizin esirinizim ben,

sizin değerli eşyanız,

() som altından bebek,

Hani bir çılgılıkta eriyen
 Dönüyorum ve yanıyorum.
 Büyük ilginizi küçümsediğimi sanmayın.

Küller, küller—
 Karıştırıp duruyorsunuz.
 Et, kemik, başka bir şey yok—

Bir kalıp sabun,
 Bir nişan yüzüğü,
 Bir diş dolgusu, altın.

Herr Tanrı, Herr İblis
 Sakının
 Sakının.

Küllerin arasından
 Kızıl saçlarımla dirilip doğruluyorum
 Ve solurcasına insan yiyorum.

Türkçesi: Cevat Çapan

SİSTE KOYUNLAR

Tepeler bir aklığa atılıyor.
 İnsanlar ya da yıldızlar
 Kaygıyla bakıyorlar bana, düş kırıklığına uğratiyorum onları.
 Bir soluk çizgisi bırakıyor tren.
 Ey, yavaş,
 Pas renkli at.
 Nal sesleri, hüznü çanlar —
 Bütün sabah
 Kararıp durdu sabah.
 Dışarıda bırakılmış bir çiçek,
 Bir sessizliği tutuyor kemiklerim,
 Uzak tarlalar yüreğimi eritiyor.
 Cennete götürmekle
 Korkutuyorlar beni,
 Yıldızsız ve babasız, karanlık bir suya.

Türkçesi: Şavkar Altınel

Michael McClure (d. 1932)

ÇOCUK

Kimdi bu insan-Aslanlar düşlerimde yürüyen
duvarları tansık bir odada
esneyen koca bir bebekten ben?

Kimdi o insan-Aslanlar yüzleri yeleli
beşiğimin üstüne eğilen kutsamak için beni
Onlar mıydı “Ruhumun ve aklımın sanatçısıyım ben” diyen
Parşömeni içime tutturan?

Uyurken görüyorum kendi kendimi-
uyuyan bütün çocuklar bedensizdir
Sonsuz evrende düş gören devlerdir
tombul bacakları yumuşak yorgan altında uzanmış

VE BENİM ÜSTÜMDE KALKARLARDI
ve onların geçişlerinde küçümenceciğim
onların keskin dişlerini ve bıyıklarını ansıyorum
gülümsemek için eğildiklerinde —
ve odamın içindeki tüylerinin kokusunu

KİMİM BEN, ANSİMİYORUM

Ama biliyorum

gücüyüm

bir milyon aşkın!

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

*John Wiener (d. 1934)***GECEİN İÇİNDEKİ SESLER**

Deniz kuşları ırmağın üstünde

Gece düşlerimde süzülüyorlar.

Işık gündoğumuna dek yanıyor

Ben doğuyorum, o sönüyor.

Sabahın 5.45'i

Soruyorum kendi kendime acaba o gece de bağırışıyor

muydu deniz kuşları anamın kulağına

Ama biliyorum ki şimdi duyulan sesler onların sesi.

Başımızın üstündeki uçaklarla aynı zamanda

Ve ölülerin تنها fısıltısıyla

Kimi zaman bir araba ile

Ya da bir kamyon uzaktan

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

ARAP ÜLKELERİ⁽¹²⁾

“Cahiliye” adı verilen İslâm öncesi dönemde büyük bir Arap şiiri vardı. Bu büyük şiir klasik biçim ve özünü XIX. yüzyıla kadar koruyarak geldi.

XIX. yüzyıldan bu yana, hemen hemen bütün Arap şairlerinde Arap bilinci, çağdaşlaşma, içinde yaşadıkları tarihsel bağlamın zorladığı ulusal ve toplumsal sorunlar, bir umut ya da öfke biçiminde şiirin başlıca temaları olarak ortaya çıktılar. İster simgeci, ister gerçekçi, ister yurtsever eğilimli olsun, özellikle 1880 yılından itibaren ve daha sonra iki büyük savaş arasında, diri ve işlevsel bir şiirin geliştiği görülüyor. Bu şiirin öncüleri Mısır’da Hafız İbrahim (1872-1932), Barudi (1839-1904), Şevki (1868-1932); Irak’ta Rusafı (1875-1945) ve Zahavi’dir (1936).

Ancak bu şairler, başta “Kaside” olmak üzere Arap şiirinin klasik biçimlerine bağlıdır, yenileşme biçimlerin de değil izleklerindedir. Bu dönemin şairleri yeni düşünceleri eski biçimler içinde söylemek yolunu seçmişlerdir.

Bu aşamadan sonra Lübnanlı ve Suriyeli Halil Matran (1876-1940) ile biçimsel yeniliklere ve özgür koşuk’a doğru bir eğilim başlar.

Çağdaş Arap şiiri (şiirleri) hiç kuşkusuz simgecilik, gerçek üstücülük gibi önemli şiir akımlarının etkisinde kalmış ve bunları özümsemiştir.

Öncü, araştırmacı şiirin en önemli temsilcisi Lübnanlı-Suriyeli Adonis (Ali Said, d. 1930) bütün Arap ülkelerinde biçim ve dil bakımından çok etkili olmuş bir şairdir.

Cezayir, Tunus ve Fas’ta Fransızca ikinci dil durumunda bulunduğu için bu ülkelerin şairleri Fransız şiiriyle yakın ilişki kurmuşlardır, bazı şairler (Tahar Ben Jelloun, Kateb Yasin, Muhammed Hayreddin vs.) şiir dili olarak Fransızca’yı seçmişlerdir.

(12) Cezayir, Fas, Filistin, Irak, Lübnan, Mısır, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Tunus, Ürdün.

CEZAYİR

Abdülkerim Akkum (d. 1915)

OKYANUS

Burdayım işte bugün seninle / Göz kamaştırıcı bir söyleşi
 Ey okyanus iyi dinle şarkımı
 Biziz karıştıran uyumlu ritimlerimizi
 Bu çölünde yaşamın
 Sensin tek dostum
 Yetti bana ağzımın suyu akarak bakmak güzelliğine
 Doldurdu tıka basa hüznünlü gönlümü
 Dostlarıminkinden daha güzel
 Doluyor varlığın içime
 Varsın ya sen varsın ya bu yetmez mi
 Gidermeye sıkıntımı
 Sen değil mi sende karanlığın dışındaki özgürlük
 Birleşmiyor muyuz ikimiz de
 Yazgısında
 Gecenin
 Günün

Çok yakınında kalacağım bugün,
 Umut getiriyorum sana koru beni
 Övüyorum ezginin büyük devinimini
 Bengi görünüşü çatlayan dalgaların
 Uzaklardan gelen yankımı
 Binlerce katlanmış

Güzellikten bir çiçeklik oldun bize
 Toplantı yeri
 Durdurmuyoruz adını yaymayı
 Büyüklüğün kurumun
 Daim doğurcu gizemisin sen
 Ey ululuk çalgısı ey göz kamaştıran ısıltı
 Ey biricik

Tükleniyor ezgim tansıklarını istemeye
 İsinin beslediği yaşam kaynağımız
 Sınırsızlığa kurulu gür kaynağımız
 Rüzgâr başladı mı çılgınlığa barış yapan atamız
 İy gümrenen ateşli kızgın aslanımızı

Başlayınca rüzgârlar gürlemeye
 Yıldırımlar çakınca üstünde
 Kaplayınca bulutlar ufku
 Gece sınırlayınca yaşamı
 Korkmuyorsun

Ağları parlayan
 Balık avlayan
 Çıplak güzel kızlar geliverince
 Başlıyor içinde ezinç
 Seçirme yüzünde
 Suyunun maviliğinde
 Bayılıyorlar güzelliğine
 Eğiliyorlar üstüne
 Büyüleyen gözgüne
 İçinde bengi gerdanlığı kaydırarak taşları
 denizin titrediği

Türkçesi: Nuri Pakdil

Henri Krea (d. 1925)

TARİHTEN ALINAN DERS

Sabırım donuşuyla paramparça saat
 Bir ölümü bekleyiş
 Yorgunluğun dondurduğu gözyaşları
 Çok görmek nefret ettiğimi
 Utkulu kaygım için benim
 Her zaman bezginliğin sonunda
 Yolunu şaşırın metroların ağzında

Bir uyur gezer andını bozan gibi
Sıkılı yumruk
Yüzyılına basan bir kötülüğü hesaplıyorum
Ne anlamı var
Mutsuzluktan sonra tasarlanan yaşamın
Ne anlamı var şimdinin
Tasarılı öldürüm kural oldukça

Yaşiyor olmaktan söylemeliyim utancımı
Unutmuşum beni sevenleri
Artık sevmeyenleri
Kalıyorum alıştığımız uzayda
Tarihe sövüyorum
Ve oturuyorum çağdışı
Geçici heveslerin mevsimlerin
Geleneklerin düze ve dolapların
Evet duygunum ben
Bu yeryüzünde titreyen her şeye
Ve bazen düşünürüm
Dünya değiştirmeli diye/

Değiştirip seçmek ölümü
Taş taş kalmak olaylar karşısında
Ve bırakmak kısacası
Her şeyi olduğunca
İğrenç

Ama sağlamdır halkım bir sonsuz su düzlemince

Gösterir o bana doğru yolu
Hoşnutum iyiliğinden
Bir sonsuz varlık gibi görürüm onu
Baba yerini tutan
Ben ki yetim kaldım doğmadan önce
Enez yerim içinde

Biliyorum açıktır tan

Ölümlü sabırsızlık

'Tek bir gülüşün

Azıcık ücreti

Aynı son

Aynı başlangıç

Aynı bunalım

Seni yitirmenin sonsuza dek.

Sen

Bir dudağın anlattığı

Yakalanmaz çok güzel.

Türkçesi: Kaya Öztas

Kateb Yasin (d. 1929-1989)

NEDJMA YA DA ŞİİR YA DA BIÇAK

İki kadehi de silme kanla doldurmuştuk Nedjma'nın gözleri
iri iri açılıyordu ağaçlar arasında

Bir ut sesi yaylara övgüler düzüyor ve onları güneşi emmiş
kan gibi kara bahçelere dönüştürüyordu

benimdi Nedjma sınırsız yüreğin altında paha biçilmez ten
yığınınından taptaze dumanlar tütüyordu

Nedjma biz düşlere dalalı milyonlarca yıldız izledi bizi.
ölümsüz olarak düşünürdüm seni hava gibi o bilinmeyen
şey gibi

Ama ölüyorsun işte, aklım başımda değil ve ağla
diyemiyorsun bana artık...

() susuz geceler nerde Nedjma? Hani başka uykulara barınak
olsun diye sırtımızda taşıdığımız geceler!

Şii Arabistan şiirinin görkemini yitirmemeliydik, değil mi
Nedjma?

Bana görklü bir divandan parçalar okumuştum Nedjma, ama
şimdi kopuk kopuk çıkmakta sesim, ıssız bir müzik

içindeyim, yüreğini ne kadar kendimden koparıp atmak
istesem boşuna, parça parça, zerre zerre, yine dönüp
bana geliyor o

Oysa destanda geçerdi adımız, türkülü ülkeler aşmıştık,
Nil'in öte yakasına geçince gülen ağıtçı kadınlar
izlemiştik...

Şimdi Cezayir girmiş aramıza, bir siren sağır ediyor
kulaklarımızı, bir vinç güzelliğini alıp götürüyor
Güzelliğin geçip gitti belki Nedjma, ama senin tertemiz
suyun hâlâ sıçrar durur hayran gözlerimin önünde
Ve camiler tek tek yıkılıyordu güneşin mızraklarıyla,
Constantin ateşten çıkıyordu sanki en amansız
yangınlarla

Nedjma çalıların gölgesinde durmuş ağza alınmaz meyveler
yemekteydi

Bir şair kenti kırıp geçirmektedir

Ben surlar boyunca yürüyordum aklımdan çıkarmak için
camileri

Nedjma gülümsedi meyveleri koynuna soktu
Şair taşlar yağdırıyordu bize itin köpeğin ve soylu
kentin gözleri önünde...

Sonra emirler geldi halka armağanlar dağıttılar ramazan
bitmişti

Kızgın tepelerin üstünde ıslıl ıslıl sabahlar doğuyordu,
kokulu bir yağmur karnını yarıyordu kaktüslerin
Nedjma binitimin dizginine asılmıştı, billur serpiyordu
çölün kumuna

Bak Nedjma kumda altın tozuna bulanmış ayaklarımızın
izlerine bak!

Göçebelerin gözleri üstümüzde, onların çığlıklarıyla
sözcüklerimiz delik deşik

Hurma ağaçlarının şu yumuşak yıldız kalabalığına uzayıp
gidişini bir daha görmeyeceğiz

Deveciler şimdi bizden çok uzakta, onlar son olarak

Kuzeyde konaklayacaklar!
 Nedjma dizgini kastı, ben atalarımız gibi kasları gelişmiş
 bir hecine eğer vurdum.
 Lindülüs gözden kaybolmuştu, tek söz çıkmıyordu ağzımdan,
 boğulup gitmiştim onun soluğuyla, adını söyleyebilmek
 için bir hayli zaman geçti
 Nedjma uyuyordu, öylece duruyordu, aklımı başımdan
 alan memelerini okşayabiliyordum ben de...
 Böne'daydık, ağaçlar çiğde içinde, Nedjma hurma
 yapraklarıyla donatıyordu her yanımı
 Uyuyordu Nedjma koyda uykuya varmış bir tekne gibi
 durgun yüreğinin altında aşk kanamaktaydı
 Aç Nedjma o dillere destan gözlerini, zaman geçiyor,
 yedi yıl sonra öleceğim ben, bu yedi yıl içinde
 yalnız koma beni, insafsız olma!
 Nedjma gözlerini kapayınca en derin kuyular kazın, kazın
 ki geceler tuzaklar gibi aksın oraya
 Doğrayın düşlerimi yılan doğrar gibi ya da Nedjma'nın
 uykusuna götürün beni, bu yalnızlık canıma yetti!

Türkçesi: Güngör Demiray

Yusuf Septi (d. 1943)

GİLECEK

Birazdan bilmiyorum tam ne zaman
 görünecek bir adam kapınızda
 inleyen yabanıl aç kalmış
 acı bir çılgılık silahı
 elinde yağni bir değnek
 Bir geç bir yaralı
 yürüyecek güçlülle size kadar
 dokunacak elinize omzunuza ya da
 ve yardım isteyecek sizden
 ve komut

Er geç-yineliyorum sana bunu
gelecek birisi çok uzaktan
isteyecek mutluluk payını
nedeni olduğunuz bir mutsuzluğun
gösterecek size

Sen ey
benzerlerinle
baltalayan toprak düzeltimini

Türkçesi: Nuri Pakdil

FAS

Allal El Fassi (d. 1910-1974)

BAHÇEDEKİ GÜVERCİN

Güvercin bahçede işte uyandırılmış acılarım
 Fzgisi tutulduğunda yurtsamaya
 Hiçbir ölçünün sınırlayamadığı

Sesinle yardım mı etmek istiyorsun bana
 Ruhunu kanını ateşleyip körüklediğin
 Bırakacak mısın yabancıyı kaçmaya
 Bahçedeki güvercin özgürsün sen
 Geçebiliyorsun bir daldan öbürüne
 Avlayacaklar mı sezdin mi bir korku
 Gidiyorsun alıp başını
 Konumu daha güzel yerlere doğru

Düşündün mü hiç beni güvercin eziliyorum
 Buralarda
 Benim toprağım değil buralar ne de
 Bu ülke yurdum benim

Etimde ruhumda çelikleşen ilkeyi
 Sürgünle yadsıyorum sanma güvercin
 Sürgün
 Cezaevi
 Nedir ölüm sevi için
 Onu geri veren bir ülkede

Ama ağlıyorum uzak konutlarını
 Atalarımın dostlarımın ülkemin insanlarının
 İyibengi bir tatla en yüce sevinçlerle
 Zaman zaman yakınlaşan konutlarımız
 Koruyorlar onlar bende
 Sonsuz bir ev sahibinin yerini
 Kuruluyorlar belleğimde

Dokunuyorum parmaklarımla onlara
Gözlerimin önündeki bu konutlara
Ki duruyorlar sınırında bakışımın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdüllatif Laâbi (d. 1942)

DOĞU ÇAĞRISI

1. Bulmaya çalışıyorum yerini
kalbimdeki bu atışın
boğazımdaki sesin
arıyorum kaynağını
arıyorum merkezini
göğsümdeki bu depremin
bu iç kanama
bu ur
bu Doğu
eşeliyorum beynimi
atardamarlarımda izliyorum bu vuruşu
kovalıyorum çılgınlığımda bu kabarcığı
ciğerlerimde bu oksijen balonu
bu ele geçirilmez kaynak kabartılarımda
bu dolaşım bu akım
batıdan gelen bu kasırğa
bu Doğu
ama bu bölünmeyen bedenim
ama bu akan kanım
üst üste mezbahaya dönüştürdüklerinden beri Ürdün'ü
Körfez'in kalelerini
Kudüs'ü

2. Bütün gece kar yağdı üstüne Kudüs'ün
düşümde Kudüs kavranılmıyordu
ölümün örtüsünü çekmişti üstünü

lırlar de başıboş asker örtüsün
 yabanıldı Kudüs
 alsız gizliyordu bedenindeki dövmelerini
 gizliyordu kubbelerini
 lağış bağırır
 yalnızca göstermek için tırmıklanmış yamacını
 can çekişiyordu düşümde Kudüs
 akbahaları gözetleyen surların üstünde
 ve oğullar ağlıyorlardı
 boğazında bıçak
 güzeldi Kudüs
 kıvrılıyordu ölü yatağında
 iterek geriye hazırlanmış kefenini
 kabul etmiyordu son aptes suyunu
 kar yağmıştı üstüne bütün gece Kudüs'ün

1. Gördüm Şam'ı Beyrut'u
 yaşlı
 Kudüs'ün yası değildi ama bu
 duvarlarını kaplayan Şam'ın Beyrut'un
 yazıtlar söz ediyordu birinden
 bilinmiyordu toprak
 ve Kudüs döl yatağı
 Şam Beyrut
 maymunu andıran acıklı kızlar
 aralında simgesel cenaze arabalarının
 son firavunun
 elişmiş altına vuruşların
 aşırı yorgunluktan
 ve bulunç ezincinden
 kanıyordu Kudüs
 birdenbire sonra
 uğruyordu saldırıya bir yalgınla
 tıskırıyordu Ürdün'ün öte yanından
 benzeri ama farklı

Kudüs'ün yerine geçiyordu Amman
o denli genişti ölülerin dolduruldukları çukur

4. Gece

yazgı gereği cinayetin
ayrıcalıklı yeri olması gerekiyormuş
gibi gece
yıkıntılar, kanlar
otuz bin yiğit ölü
otuz bin akan yıldız
Doğu'nun kırmızı parlayan şafağı
arabı bitiren arap
utancın binlerce portresinde doğranmış umut
parlak kırmızı armalar üstünde
ağılı hükümdarlık tahtlarının
yıkıntılar, kanlar
yerle bir edilen Zarka
alev alev tutuşan tarlalar
ayarları altın Neron-bücür-kral-çıkarıcı

5. Ey Bağdat

haykırmıştık bununla birlikte
Babil'dir bu gerekiyor ortadan kaldırılması
gidiyorduk kurmaya yıkıntıları üstünde
kardeşlik kentini
işte yabanıl Batı'nın sürüleri
ve yabanıl Doğu'nun
çullandılar adillerin üstüne
egemen olsun diye para babaları
ve Atlantik ötesinin uşakları
yeteneklisiniz doğrusu duygusuzlukta
umursamazlıkta
biliyordunuz ama çekilen sonsuz acıyı
bu halkın çektiği o sonsuz acıyı
bununla birlikte biliyordunuz

yerine getirilmesi gerekli görevi

Şam ey Bağdat

bana yalan söylemiştiniz şimdi biliyorum

doluşuyorlar saraylara biliyorum

biliyorum şimdi

Hangi iç karartıcı ahlaksızlık gizleniyor yüreklerinde

Türkçesi: Nuri Pakdil

ANTLAŞMA TÖRENİ

Geldin

en sarp en engebeli acılara

yürüdün parmaklık kapıya

birbirine karıştı

gülümsemelerimiz

hoşgeldin sözlerimiz

gecede dönen iki yalım

havada haçlar

havada sarmallar

ölümsüz sekizin güzelim sarmalları

sonra güneşler yükseldi içimizde

geldi

yitik ve bilmediğimiz adalar

lanıyıp uzaktan seslendik onlara

insan yüzümüzün belirdiği

bu uzun yolculukta

Bir şeyler söyledin bana

işte yeni bir ses

göğüs kafesimin içinde

sesimle uyum arayan bir ses

vuruyor işte ikisi birlikte

karışıyor onunla

yoğunlaştırıyor onu

Bir şeyler söyledin bana
ama bir mırıltıyla
gözlerinin ilkyaza seslendiği
mutluluk sabahlarında tomurcuklanan
birlikte koşan
ve güzel kokular halinde
beline dolanan mırıltıyla
Konuşuyordun benimle
ve parmaklıkta duran elin
yeniden doğuyordu elimde
ilkin bir ılıklik
hafif bir basınç
avucun sonra
gerçek parmakların
parmaklarımın üzerinde
Konuşuyordun benimle
benim de yanıtlamam gerekiyordu seni
ama kim kiminle konuşuyordu
konuşmamızın kendi sesi vardı
sevginin
görünmeyen sesi
Konuşuyorduk
susuyorduk
doğrulasın diye gözlerimiz sözlerimizi
onları okşamalarla sarsınlar diye
eriyordu parmaklıklar
bir büyüyle havalanıyordu tavan
uzaktaydık uzaktaydık
kuşatılmış arenadan
ve adımlarımızın arkasında
güneşlerin kuyruk izleri
ve özgürlük sürgünleri
antlaşma ağacının dallarında

oturulduğu söylenen
 kaya kovuklarına
 düştüğü gibi

III

en sivri tepeden düşecekti güneş
 dağılacaktı
 çıkması gibi arıların kovanlarından

boranın çarptığı
 tehlikelerimle yalnız bırakınız beni
 acılarımla

yara izlerimle
 şöyle hafifçe dokunmak istiyorum size
 hiç ayrılmadığımıza göre
 birbirimizden

her gün olaylar
 yakıcı zincirler
 ne ki ancak insanlar için
 bunların hepsi
 aynı insanlar başka tavır alanlar da
 önünde bir halkın

kendi yaraları kaşındırıyor
 bir yerde oyuk karınların
 körlerini

haliçteki ölü kentlerde,
 yaşayacak mısın
 korkuyorsun meyvenin yaklaşmasından
 bir baca

yansıtıyor cehennemi
 terin yanıyor reçineyle ve demir
 kalıyor içinde yaşanılabilir

kalıyor anlaşılmaz
 gülüşler sivri küçük çakıllar gibi
 ürkü

bedeninde

çin mürekkebi gibi

çıkma

vakti

şimdi

Türkçesi: Nuri Pakd

Abdülaziz Mansuri (d. 1942)

ŞİİR

Mektuplar yazıyorum her türlü

ölümsüz yazla dingin sabahın güzel bakımlarına

eterin bulunan sığ yerine

tekkelci anamalcılıkla kanser

bir yılda iki bin

sevgili dostum

gün akşam oldu çok oldu

az önce ışıyan gün

gibi güz bu

çiçeğe kesmiş nar ağacı

ve yaz gibidir

kışla ilk yaz

sevgili dostum

mektuplar yazıyorum her türlü

yanıt beklemeksizin

esen rüzgârlarda ürüyen mektuplarıma

iki yanda da

boşluğun

samanyolunun

bir gün ölü mektupların bir gün karaya vuracağı

yenilemek isteyen yazı sanatının

sözçüklerin çıktığı yerden engelleri

ve bütün yazıcıların öçlerini alacakları güne kadar

durdurmak çöküşlerini

hesabın batkısında

her türlü mektuplarla
belirsiz görülen
ve masalsı ölen

Mısır'ın Nil'in bir armağanı olduğunu söyledikten sonra
güvenlikte olduktan sonra dul ve öksüz
doktorlara antlarını yazdıktan sonra
ve sakladıktan sonra mürekkeple hokkayı
bekleyişime kadar sürsün diye oyuğunda gecenin
ve hasta olayım direneyim diye ve de
biten başlayan kapılar arasında
özdeş rafların ortasında
gerekıyor bana bildirmesi sıramın geldiğini
acıda

yeniliğimin bütün ağırlığıyla
bütün tikleriyle yüzümün
boğazım sözün çığını bildiğinde yıkılışın belirtileriyle
yitiriyorum ipini tasamın
sözcükler karşılıklığın o durağan çukuruna başladığında
yazı başarısızlığa uğrattığına göre yazıyı
ve ben bekliyorum yağmuru
ve doğan belirtilerle davranacağım güne kadar
sevgili dostum
yazma saatımdı

gözalıcı görünüşleri çöllerin
sonunda yarılmış bedenim uyusun diye volkan uykusunda
sindirdim daha önce içinde eski örnekleri
her türlü adanmış mektuplar
döşemede açılmış küçük kapı gibi pencere gibi ya da
tostoparlak oldum beklemek için
önü tıkalı sularda
yüzdürülen kadırgalarda
körlerin el yordamıyla

Tahar Ben Jelloun (d. 1944)

BENİM ÜLKEM

Benim ülkemde
 sevgisiz sever kadını erkek
 kille doldurur ağzım kadın
 ve çocuk doğurur
 bir sözdür her çocuk
 geceye tutkun
 bir okşayışı zamanın
 küçük sonsuzluğudur tanyerinin
 köle bir karından çıkmış
 bir iyilik
 tıpkı eli gibi ırmağın
 yalnızlıkların ufku üzerinde.

*Türkçesi: Özdemir İnce*ÇÜRÜMÜŞ AĞAÇLAR GÖMÜTLÜĞÜNDE
OTURUYORUZ

Çürümüş ağaçlar gömütlüğünde oturuyoruz
 taşlar kemirmiş
 kuru kabukları

İssiz bir kumsalda
 şişe kırıkları
 çok eski monden şapkalar
 çamura gömülmüş birkaç ayakkabı
 ve ölü serçeler denizinde

Orta yerde
 herkes için bir çeşme
 ve kuru ekmek sandığı

Kış günlerinde
 ölümler karışır canlılara
 gözleri açık kalmıştır

dondurucu rüzgârda
 Yılın öteki günleri
 gözleri trahom kurbanı genç kızlar
 gidip gömütlerin üzerine otururlar
 ve beklerler orada
 göğün merdiveninden inecek ölümü.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mahmut Hamşari'nin anısına

Ölülere ağlamayın
 Kumlardan öğrendim
 Ağaçtan öğrendim
 Güneşten öğrendim
 Ölülerin bizim gözyaşlarımıza gereği olmadığını
 İlk yazların ya da yıldızın şehitleri olsalar bile
 Bir kadın böyle söylemişti bana
 Anasıydı bütün anıların
 Çocuklarının gidişine bakıyordu
 Yüreğin şafağında sessiz
 Onlara bir somun arpa ekmeği ve bir avuç zeytin veriyordu
 Geri dönmüyordu onlar
 Ağlamıyordu kadın
 Fakat dağların dilenci düşüyle süslenmiş sevecenliğe bırakıyordu
 kendini
 Kendini mezar taşlarının arasında biten çiçeğe veriyordu
 Bulutları unutuyor ve kendine haberler getiren meltemi
 Mahmud aldığı yaralardan ölmüş
 Tulkarem'de doğmuş DeirYassin'den birkaç yıl önce⁽¹³⁾
 Kışın ölmüş
 Karmakarışık anıların çukuru içinde
 Ağaç devrilmiş
 Sessizliğin öteki kıyısına
 Ölülere ağlamayın
 Yarın
 Suçlu anıların depremi

12 Ocak 1973

Türkçesi: Eray Canberk

13 Küçük Deir Yassin köyü halkının 1948 yıllarında İrgun kuvvetlerince öldürülmesi (Şairin notu)

Malika Asımı (d. 1946)

DUVAR

Kentten dönen bir denizcininki kadar ağır bir yük taşıdım
 pahalı eşyaların ağırlığı altında bükülmüş kılıcın tutağındaki siper
 kaçtım gözlerinizde
 istemeden hiçbir şey
 ışıksızdım
 düşleyip duruyordum günü
 düşümde bir flüt

atalarımızın ozanlarımızın ölümsüz türküsü

ıslak iz dönüşü
 nemliliğiyle denizin
 buldum sizi

kara kuru

küçülmüş

uyku akar gözlerinizden
 ey dostlarım
 soludum inledim
 ölümümü
 söyleyeyim bırakınız beni
 olmayacak yeniden canlanma günü
 bugününüz var ancak
 sevmeye birbirimizi
 ve ölmek için
 sevmek ya da ölmek
 biliyor musunuz bunu
 kaçtım gözlerinizde
 öyle uzak bir denizci
 karşısında uçurumun
 rüzgârlara karşı
 deniz kül rengi
 buruşuk yüz
 çekiyoruz
 kalplerinizin üstündeki paslı süngüleri

zamanın pancurları uzaklaştırıyor sizi
 üstünde yolumun
 tanıyorum izlerini fatihlerin
 ama dinç adımlarım
 cesur
 ayakkabılarım parlaktır
 dolanıp duruyorum çevrenizde
 yürüyorum kauçuk bir köprüde
 demirden bir kenttir ülkeniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ben Salem Himmiş (d. 1947)

ŞİİR

Çık ve doğ benimle, kardeş/

Pablo Neruda

1.

Nemli yağlı dalgalar
 hüznün ıslağı dalgalar
 göz kuşunu tutukladılar

Bir hatayı yeniden işlemede kim
 akçalıyor sabırlarımı
 kim tutuyor bedenimi sürüklüyor büyük acıya
 halkım mı bu şaşkınlığım mı

yoksullukla
 sürekli kırbaçlanan
 kendi kendimle en çok gerçekleştiriyorum değişmeyi

Ardındayım gözlüklerimin
 bakışımın ardında
 kişisel bozgunun ardında
 asılıyorum yeniden
 boşunadır adlanmam

2.

Öyle bir böcekle kaplamışlıkla içini
 yönlerinde bakışlarımın
 görüngelerimin sınırlarında dokunuyorum kenarlarına
 o denli istekle çaba gerekiyor muydu görmeye boyun eğmek
 için gerçeğe ki

bedeni alıp götüren şeyin
 tüm ayak direme isteğiyle bir daha olmak—
 gerçek diye adlandırılmasına
 Yıkıntıların uğultusu bedenim
 tükeniyor sayımı taneceklerin
 hüsanda insanlığı mahveden örgütler
 DİRENMEKTİR VAROLAK
 ay yeraltı melekleri yeğnileştirin varlığımı

3.

Birinden öbürüne hücrenin
 sürüp giden yolluğum
 dinginliklerinde çölün başlıyor bizimkilerin azıtan çığlıkları
 gömülüyor sonra ıssızlığa
 olgunlaşıyor çöl
 kendimden geçerek cezalandırıyor beni

Dibinden hücremin
 ayakta duran yüzkaralarına
 göretçilerimin üstüne
 tükürüyorum

Dibinden hücremin yağlı nem dalgaları
 nemli hüznün dalgaları tıkıyor dama kuşa dönmüş bedeni

Bu bedeni düpedüz toprağa
 batıyorum
 görünüyor yokluğumun sisili boşluklarında

sağlam arkadaşlığın ve
kavganın kızıl direnişleri
doğsun diye kızışmasından yamanlıkların
insanla onun anlamı
şiddetlenmeler yeniden
gerekli sert eleştirmeler
her yönden devingen içinde savaştığım toprak
kıtlığın büyümesi o kupkuru dokunaçlarda

art arda geliyor içimdeki isteğin kızıl vadileri de
istenilmeyen
olağanüstü göğüslerin vadileri
gün ağarması gibi aynen
belirmeler birden

4.

Herkese açık yerlerde
komplolarımın gizi
öğle güneşinin altında
benim öteki düşmanım

5.

Saldırganlığın kural olduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor
halkımın arasında devindiği örgütlerin
halkımın yürek darlığını kirleten
halkımın düşlerini kavuran
öğretim kurumlarının bulunduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor

Ey tek basma yürüyen öncüler
unutulmuşlukta ovulmuş

yok isteklerimin kara (perdelerini yayınız güneşli piramitlerin
üstüne
özgürleştiriniz bedenlerimizi yüksek yerlerin rüzgârlarında
kurtarınız yükseltilerini yıkımların
belli etmeden söylediğimiz vahşi şarkılarda kesiniz göbek bağını
aramızdan fişkırsın sel sularının kaynakları
ve
değişmeyen tasanlar
gelsin bize varoluş

Türkçesi: Nuri Pakdil

FİLİSTİN**İbrahim Tukan (1905-1942)****ÖNDERLERE**

Sizsiniz coşkulu yurtseverler
 Sizsiniz ağır işlerin tanıkları
 Sizsiniz boş sözlerden uzak iş gören

Tanrı korusun güçlü kolları
 birleştirdiniz bir bildirgeyi
 Ordularda bir ordunun kararlı varlığını,
 Birleştiniz üstümüzde işte
 Yurtlar alan atalarımızın yeniden canlanan eski övüncü
 Üstümüzde ulusal bayramlarla topraklarımızın sevinci
 İyiliklerinizi söylemiş olacağız türkülerimizde
 Ama işte kalıyor bize bir dilek
 Egemenliğiniz altındaki ülkelerin ucuna
 Göstermeyiniz özen yarın elinizden kaçacağı korkusuyla

*Türkçesi: Nuri Pakdil***Abu Salma (1906-1980)****GENE GELECEĞİZ**

Gene geleceğiz
 Karşılaşmanın yollarında.
 Bir bülbül kulağıma fısıldadı.
 Gene geleceğiz.
 Bülbüller oralarda
 yaşarlar henüz.
 Şakırlar yazılarımızda.
 Gene geleceğiz
 gölgeleri arasında özlemin,
 yadırgamanın mezarlarında
 bizim de yerimiz var

bu kesin.
 Yorulma gönül,
 dönüşün yollarında
 çökme salon.
 Gene geleceğiz,
 gene.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

İki Ölümsüz:

Halkım ve Vatanım

Kanım aktı tükendi, öyleyse diller susmalı.
 En iyi şiirdir çünkü, yürekte sessiz duran.
 Ne kadar da anlamlıdır sessizlik.

yırtılan yüreğimle
 halkımın durumunu düşündükçe

Vatanımın kokuları tütüyor şiirimde
 Çünkü vatansız, her şey değersiz.

Şiirim halkımın üstünde bulunduğu bir köprü
 tatlı şeyleri ve onları tartışmak için.

Kahverengi toprağım ve sevgimden oluşmayan şiir
 yabancı bana.

Meşalemizden aydınlanmayan tek harf bile.,
 kahredici.

Mızraklar gibi öne fırlıyoruz bir anda

Bükülmüyoruz, teslim olmuyoruz.

Öldürülmek, yüzleştirmede işkence, hapisler
 umurumuzda değil.

Vatanım ne zaman buluşacağız? - yüreklerimizde.

Seni ucuza sattılar; Tanrıya gelince oysa

Bütün pazarlıkların üzerindedir değerim

toprağının bir zerresi dünyaya bedel
 dünyadan da ağır çeker.

Türkçesi: Ali Cengizkan

*Faolwa Tukan (1917-1986)***DENİZE DÖNÜŞ**

Ey düşlerimizin düş kurduğu ada
 Bizi gidelim bırak
 Kurtar çağrılarından
 Ey pırıldayan yalgın
 Saydam ışık oğlu
 Bize pusu kuruldu
 Atıldık çöle
 Döşlerimizin düş kurduğu ey usa sığmaz da
 Tükettin bizi

Görüldüğünde serin gölgen
 Toprak dedik
 Çağrı iç dirliğine
 Adımlarımızın ödülü
 Giriyoruz içeri saygıdeğer kurtulmuş
 Bırakıyoruz yüreklerimizi
 Tabaklanmış hüznün
 Yıl boğumlarının
 Söylüyoruz unutacak ruhumuz
 Söylüyoruz söyledik

Yeşili çimenliğin çarpıyor altında umudumuzun
 Tanrım tüm umutları yüklü Tanrım
 Dolaşanlar için yol boyunca
 Arkadaşsız yürüyenler için gecede
 Söyledik söylendik
 Ey kutlu aldatma ey kutlu düş
 Üstünden demir attığımızda
 Düş görüyorduk

Topladık yitik adımlarını yaşamımızın önce
 Aşkın kırlarını sürdük tohumlarımıza
 Dikiyoruz oraya özlemleri

Serin aşkları

Yurtsamaları

Atıyoruz tohuma göre

işitiyor musun aldandık

Atıyoruz tohumu kısır derinliğine toprağın

İy düşlerimizin boy attığı ada

Vazgeç beslenmekten içi boşalmış özlemlerden

İlini çek yaşamımızdan

Döndük sana sırtımızı

Donda kaldı yüreğimizde umut

Deli renkli kıyılara veda

Rüzgârın ellerine bırakıyor kendini yeniden yelkenimiz

Koşuyoruz onunla bu uzun yürüyüşte

İy koşu ey tehlike

Uluyan dipsiz, deniz üstünde

Dertte başımız dağlaşan dalgalarla

Sunacağız yaşamlarımızı orda

Bırakacağız denize cömertçe

bu son kavga

Kök salacak koşumuz

Yazgımız

Meydan okumaya

Karıştıracamız gizine yüreğimizin orda

Gururu

Yaraları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Yabra İbrahim Yabra (1920-1994)

ONU DÜŞÜNDÜKÇE

Yürekler olurdu parça parça onu düşündükçe.
 Avunacağım tutardı sabrım tükendikçe,
 Çalkalanır çılgılığı acıların
 İnsan yüreğine her kez geri döndükçe
 canlı görüntüsü unutulmuş bir çağın,
 yiter gider kendime çizdiğim yolun izleri,
 yiter gider arasında sevgi alevlerinin,
 takınaklı gölgeler içinde yiter gider.
 Ey geçmiş günler ey,
 hiçbir vakit geri gelmeyecek günler,
 daldınız bomboş gecelere geçici bir kıvanç gibi,
 Nerede kaldı, söyleyin, nerelere gitti,
 göçsüzlüğün yaralarına
 bakacak olan, ilaç olan,
 söyleyin, nerelerde saklı
 fedailerin ölümü?

Türkçesi: A. Kadir-Süleyman Salom

Salim Jabren (d. 1938)

SÜRGÜN

Güneş sınır mınır tanımaz,
 güneş aşar sınırları.
 Ateş açmaz bir tek nöbetçi.
 Öter bülbül sabah akşam.
 Çeker deliksiz bir uyku
 Yahudi kibutzlarının kuşları gibi
 Yolunu şaşırmış bir eşek
 otlar keyifli keyifli
 ateş hattında.
 Ateş açmaz bir tek nöbetçi.

Bir de ben,
 senin sürgün oğlun
 — ey yurdumun toprağı—
 ufuklarınla gözlerimin arası
 upuzun,
 bir aşılmaz duvar.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

Samih El-Kasım (d. 1939)

OLAĞAN

Değişen bir şey yoktu evrende
 Öylesine ürkütücü bir gün
 Hayfong'da binlerce ölü vardı
 Aden Körfezi'nde, çocukları öldürmüşler
 Ve İsrail'de yas başlar yeniden
 Anılarda yenilgisi Nazizm'in yeniden
 Nani kıyım diye ezberlediğimiz
 Gene tehdit savurur Amerikalı komutan
 Hedefte bu kez kardeş Suriye

Türkçesi: Engin Aşkın

RAFAH'LI ÇOCUKLAR¹⁴

İ'y yolunu kazarak açan
 milyonların yarasında,
 İ'y gülbahçelerini ezen tankla
 geceleri evlerin camını kıran,
 tarlayı da müzeyi de zevkle yakan
 ve şarkılar düzen yangına,
 İ'y, yaşlı kadınların saçını yolan
 Üzümlük bağlarını bombalayan,
 şenlik bülbüllerini öldüren alanlarda
 çocukların düşlerini bombalayan uçaklarla,
 pökkuşağını bozan!

11 Rafah-Gazza bölgesinin kuzeyinde bir köy.

Alaaddin on yaşından küçüktü
 Unsuz, hamur oldu gözyaşı ve kil,
 Acı, sabır ve çamur pişti
 İşgalcilerin güvenliğini sağlamak için.

Bu gece köklü ataların çocukları derler ki
 Rafah'lı çocuklar derler ki:
 Biz saç örgüsünden kilim dokumadık
 altın dişlerini söktükten sonra
 biz değiliz katledilen kadınların yüzüne tüküren.
 Niye şekerimizi alıp
 bomba veriyorsunuz yerine?
 Niye Arap çocuklarını
 öksüz koymakta bu denli istekli?
 Yine de şükür;
 Acı ve üzüntü büyüttü bizleri:
 Savaşmalıyız!

Güneş bir işgalcinin süngüsünde parlıyor:
 Çıplak bir ceset, nefret edilen.
 Kızgın Müslümanlara suskuyu getirdi:
 Çepçevre, şaşırmış yüzler.
 Efsanevi yüzlü bir işgalci:
 — Konuşmayacaksınız, iyi
 sokağa çıkmak yasak, şimdiden sonra—
 Ve Alaaddin'in sesinden kuşlar doğdu:
 —Askeri araca taş atan benim,
 benim bildiri dağıtan, işaretleri veren,
 bir sandalye ve fırçayla slogan yazan
 mahalledeki evlere ve duvarlara.
 Çocukları toplayan benim.
 Onlarla yemin ettik:
 Direneceğiz,
 tek işgalci süngü bile
 sokaklarımızda parladıkça. —

*Tevfik El Zeyyad (d. 1940)***DİŞLERİMLE**

Dişlerimle

savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Başka yurt istemem onun yerine,
assalar damarlarımda beni
istemem gene.

Burdayım hâlâ
Aşkımın tutsağı... Evimin çevresinde
Yurdumun peşinde.

Burdayım hâlâ
Yıkamazlardı beni
ne kadar çarmıh yükleseler
omuzlarıma.

Burdayım hâlâ
Tutarak sizi...tutarak...tutarak
avuçlarımda.

Dişlerimle
savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Türkçesi:A. Kadir-S. Salom

*Mahmud Derviş (d. 1941)***ŞARKININ ŞEHİDİ**

Duvara diktiler çarmıhı.
 Çözdüler bileklerimdeki zinciri.
 Yalpaze gibi salladı durdu kırbaç
 Ve durmadan ayak sesleri.
 “Efendim!” diye bir fısıltı
 Ve ölümlere “Kollayın kendinizi!” demekte.

— Ey sen,
 Dedi yırtıcı bir hayvan kükremesi gibi:
 Benim tantamın önünde iki kez yere kapanırsan,
 Elimi öpersen edepli edepli iki kez,
 Sana toprak veririm!

Yoksa...
 Gerilirsin çarmıha
 Bir şarkının ve bir güneşin şehidi olarak!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
 Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.

Ey sen, inanç gibi sevdiğim.
 Adın, toz toprak dolu ve kurumuş
 Dudaklarımda,
 Fıçılarda yıllanmış bir şarap tadında!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
 Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.
 İster benim çarmıhım bir atın sırtında olsun;
 İster dikenler altında,
 Çiğlerle ve kanla örtülü
 Defne yapraklarından bir taç olsun!
 “Ölümü ben kendim istedim!”
 Diyen son kişi ben olmalıyım.

Türkçesi: Eray Canberk

GECEDE AYAK SESLERİ

İler zaman

Ayak seslerini duyarız gecede yaklaşan,

Ve kapı sırta kadem basar odamızdan,

İler zaman,

Bulutlar gibi süzülüp giden.

İler gece yatağından

Senin mavi gölgen mi onu uzaklara götüren?

Senin gözlerin ülkelerdir ve ayak sesleri geliyor,

Sardı bedenimi kolların

Ayak sesleri, ayak sesleri

Ah Şahrazad

Gölgeler niçin kurtuluşumu resmeder?

Gelir ayak sesleri girmez içeri.

Bir ağaç ol.

Görebileyim gölgeni.

Bir ay ol,

Görebileyim gölgeni.

Bir hançer ol,

Görebileyim gölgeni gölgemde,

Küller içinde bir gül.

İler zaman,

Ayak seslerini duyarım gecede yaklaşan,

Ve sen yerim olursun sürgündeki,

Zindanım olursun.

Öldürmeye çalış beni

İlk ve son olsun

Yaklaşan ayak seslerinle

Öldürme beni.

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

YARIN BULUŞALIM

Üç kelime fısıldadı kulağıma

Sıkarken elimi:

En önemli olayıydı günün:

'Yarın buluşalım'

Ve yol gizledi o sevgiliyi.

Tıraş oldum iki kez

İki kez parlattım ayakkabılarımı

Elbisesini aldım arkadaşımın - ödünç iki lira

Sütlü kahve ve tatlı ısmarlamak için ona

Gülümserken sevdalılar

Tek başımayım

İçimde bir his

Biz de güleceğiz.

Belki yoldadır o.

Unutmuştur belki

Belki... belki..

İki dakika daha.

Dört buçuk

Yarım saat geçti

Ve bir, iki

Uzandı gölgeler

Sözünde durmadı o

Dört buçukta

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

IRAK

Cemil Sıtkı-Zevahi (1863-1936)

GÖKLERİ, IRAK'IN

Bir aynadır yansıtan en arınmış ışıltıyı
 Gönenmiş, bulut bulut göklerinde Irak'ın
 desem en güzel mavilerin, en güzel beyazın
 Bak, şu yürek sana çarpar, sana adanmış şu sevgi
 Tutkunluk dedikleri büyüsun ansızın
 Yönel sen güneşin belirlediği ötelere
 Dinlesen giz dolu şarkıları kuşlardan
 İlk yaz yeşilinden dallarda sıçrayan
 Yönel sen güneşin kaybolduğu çizgiye
 Gözleriyle gölgelerin o büyüye tanık olsan
 Dinlesen yaratışın gizli gürültüsünü,
 Doğanın yüzünü görsen gecede
 Duy san fısıltısını yorgun suların.
 Bir bak bana, sonbahar yasa başlayınca
 Alıp gidince başını soluk yapraklar
 Çiçek yitirince bütün parıltısını
 Bir bak bana gizlice aralı bulutlardan
 Gör, dikilmiş sana doğru ağlayan gözlerimi.

*Türkçesi: Engin Aşkın**Abdülvahap El-Beyati (d. 1926-1999)*

YAĞMUR

Yağmur yıkacak
 Pencere mi
 Çimen açacak bizim için
 Çene o yolu
 Avrupa'nın gecesinde.
 Herken uyanacağız
 Uzun uykumuzdan.

Tiren getirecek bizim için
 Armağanlar kar ve çiçek ülkesinden
 Ama tren
 Geçti gitti, ben uyurken, sevgilim
 Tiren..

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

ÖLÜM VE ZAMAN

Sevgilim bütün
 Arkadaşlarım öldü
 Zamandan başka şey kalmadı
 Ve türkülerden başka
 Dostum küçük Ahmet
 Küçük Ahmet bile
 Öldü, Tanrı rahmet etsin benim
 Küçük dostum Ahmet.
 Ne dersin yurda döndüğümüzde
 Bizi tanımazsa kimse
 Ne dersin?
 Ey kederli serçe?

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

DÖNÜŞ

Havaya buza yazıyorum
 Adım ey Berlin
 Canımın içi
 Alnına güzelliğin
 Çiziyorum yeni dünyayı
 Betimleyemeyecekti hiçbir kartpostal bunu
 Sevdığım denli yazıyorum
 — Gece tanığı aşkımızın

Yeni açmış bir çiçek sabahın
 Kumral saçların
 Güzelliğin alnına yıkılmış
 Yarım

Yedim ekmeğinden
Sağıyorum istediğimi senden
Irmaklar adına türkü söyledim

Mum ışıklarına
Çeliğe
İşçilere
Türkü söyledim

Havaya buza yazıyorum
Adım ey Berlin
Yârim
Bir de bitimsiz ufkun yıldızları üstüne

Türkçesi: Nuri Pakdil

İRTİNA
Öldüremeyeceksiniz beni
Kaçıramayacaksınız
Işığından güneşin
Ne de şiir söyleme sevincinden

Kuramayacaksınız darağacını
Aşka şaire güle karşı

Yıkamayacaksınız sarayını düşlerimin
Korkutamayacak zincirleriniz küçük çocuklarını ülkemin
Kırletmeyeceksiniz sanatın surlarını

Ancak karşınızda
Küllerin ölümün tamburlarını bulacaksınız

Hayatım
Uzattıyor kollarını ışığa doğru

Cerriye uşaklar
Dönünüz geldiğiniz yere

Türkçesi: Nuri Pakdil

YALNIZLIĞIM

İttin böylece

Sarı otu kıyılarına ölümümün

Sırlı konuşma gömüt başında

Kabul edilmeyen öyle

Koyu sessizlik

Doğdun öyle

Sessizliğimden

Bir yandan öbür yana usulca geçen

Gecemden geçen adımlardan

Gölgeyden dev gibi bir ölü görüntüsü oluşturan hayallerden

Yıldız biçiminde çatlayan bu kötü hamurdan örümcek ağlarıyla

Öyle ordasın ya

Ot bile düşünmeyen çıplak çöldesin ya

Kendi kendin gibi çıplak aldatılma içindesin ya

Ey düş kırıklığı

Bırak beni

Çok gördü ruhum yüzün

Bırak beni

Uçarılıkla yiyip bitiren günlerimi ey güncel gürültü

Az sonra sesim olarak

Başka insanlar gibi

Başka insanlar gibi içliliğim kuşkularım olarak

Bir amaç olarak bir kör geçiş

Güneşin yolları üstünde

Gölüşüm olarak

Olarak evim

Deliliğim

Ey uyanıklık yok olmaktadır esriklikte

Kurutuyorsun yollarımı

Bırak beni

Adanıyorum insanlara

Bana

Göğsünü açan kartala

Ben kendi ölümümüm

Türkçesi: Nuri Pakdil

Bedir Şakir El-Seyar (1927-1964)

KÖRFEZDE BİR YABANCI

Ülkemde güneş, daha güzel her yerden,

Ve karanlık...

Karanlık bile... orda daha güzel çünkü Irak'ı kucaklıyor

Eyvah, ne zaman uyuyacağım

Ve yastıkta senin

Gecelerinin kokusunu duyacağın. Ey Irak

Bu yabana yollarda,

Köylerini andım, kentlerini, sevgili topraklarını,

Özlemimi taşıdım sürgünde,

Bir peygamberin hacını taşıdığı gibi.

Acıkmışların ayak seslerini duyuyorum, yürürken.

Topraktan toz yükseliyor, gözlerimden.

Ben de sizin gibi acıkmış yürüyorum.

Yolların yabancı güneşi altında.

Yorgun bir dilenci gibi yabancı gözlerin arasında.

Türkçesi: Fevzi El-Deleymî

Halid El-Şavaf

AY IŞIĞINDA DİCLE

İşte yaz vahası kıyısında Dicle'nin çöldür yaz

Ay bölünür burda sunulur herkese biraz

Kimsezi bir yolcu bu mola veren elinde kiraz

Dicle ile gece türetirken büyülü arkadaşlıklarını az az

Savuruyor rüzgâr kokularım acımaz ki acımaz

Ölgünleşen ışıktan akan şarapla nasıl uyunmaz

Üstünde suyun oluşturduğu dizelerini kürek açıklayamaz
Saygınlık veren gizeme bu türküyü belleğine yaz
Kuruntunun sevinin anlatımıdır bu çınlayan ey yaz

Kıyılarda adalarda bugün
Şafaktan geceye değin parlak gölgelerin koşuştuğunu gördün
Bir ateş sonra çevresinde bir halı ördün
Ut şarkıcı gecenin ezgisine karıştı mı nasıl yüzün
Bu gece yarıları toplantıları ki bildirgesi güzün
Yığıyor şarkı dökülenleri ayartırsa seni çok büyük hüznün
Üstünde suyun izliyordu bir kayık ölüsünü gülün
Batıp çıkan sonra pırrr o yıldıza bakarak hadi gülün

İşte dayanaklı zamanın anıları
Gördüm kumlarla dalgalar arasında dolaşanları
El-Raşıtlar masal gecelerinin aylakları
İçimizin iyilikçi eli silahlıları
Geliyor arkalarından hatırı sayılır alayları
Palmiyelerin altından uzayan ey bağ aralıkları
Nasıl unutursun o sıcak özlenir bitmiş arkadaşlıkları
bir yer yapıyor şimdi şakacı usa uygunlukları
hiç tasalanmayana kim anlatır ki bu kuzgunları

Solgunluğuna bir anlam yükledi geçmiş
Titriyor birden saatin vuruşlarında geçmiş
Alaycı gülüşün patlamaları altından uzattı boynunu geçmiş
Dönüyor espri kendine kalbine işte asıl orda geçmiş
Düşüyor yitirdi mi ay ölgün ışığını olur bir geçmiş
Öyle kuşkusuz kaçınca ay üstüne zamanın biraz daha kocar geçmiş
İnliyor Bağdat yine altında zorbaların ey geçmiş
Ululuğunu izlerini zorbalar bir bir silmiş
Korku yasasını ip yapıp boynuza geçirmiş

Türkçesi: Nuri Pakdil

*Nazik El Melike***GİLEMEYEN ZİYARETÇİ**

Akşam geçip gitti ve neredeyse kayboldu ayın yüzü,
 Yazık, ikinci akşam da eklenip birincinin ardından!
 Gözümüzün önünde sona eriyor mutluluk işte.
 Sen gelmedin ve yitirdik seni,
 Öteki dileklerimizle birlikte.
 Sen yoksun, yerin boş kaldı.
 Darıma dağın olmuş bizler soluğumuzu kesip,
 Sabırsız ve sıkıntılı sorup durduk gelmeyen ziyaretçiyi.

Bilmem ki yılların ötesinde de yok muydun?
 Gölgenin izleri vardı her kelimede ve her anlamda,
 Her köşede ve düşlerimin her birinde, kafamda canlanan.
 Yok muydun, burdakilerden daha mı gerçektin, bilemiyorum.
 Yüzlerce ziyaretçi bile dindiremiyordu
 Sana karşı duyduğum özlemi bir an.
 Her biri gelmeyen bir ziyaretçinin
 Görme tutkusunu coşturuyordu üstelik.

Gelseydin diyelim, olmaz ya,
 Ötekilerle birlikte olsaydık şuracıkta,
 Öteden beriden söz ederek,
 Dilediğini konuşsaydı herkes, ilgilendiği konuda.
 Buradakilerden biri olmayacak mıydın sende?
 Akşam sona eriyordu. Bakıp duruyorduk şuraya buraya.
 Gecelerde gelmeyenlerin boş yerine bakıp
 Soruyorduk birbirimize bağırsarak
 Gelmeyen bir ziyaretçinin onların arasında olup olmadığını.

Yine de ben gelmemeni isterim.
 Eğer günün birinde çıkıp gelseydin,
 Anılarımın rengârenk evreninin hoş kokusu yitip giderdi,
 Kırılırdı düş dünyamın kanatları,
 Türkümün sesi kısılırdı,

Alırdım avcumun içinde kalan kirlenmemiş tutkumun kırıntılılarını,
Ve anlardım, düş görür gibi seni sevdiğimi.
Oysa sen etten ve kemiktensin işte orda.
Düşleyip duracağım gelmeyen garip ziyaretçiyi.

Türkçesi: Eray Canberk

LÜBNAN

Halil Cibran (1883-1931)

İNSAN'IN ŞARKISI

Ben çağların başlangıcıyla geldim
 İlâlâ üzerindeyim şu kocamış dünyanın
 Çağların bitimiyle gene gideceğim
 Tükenmez bu yüzden acılar yüreğimde.

Göğün sonsuzluğunda dolaşan bendim
 Uçtum üzerinde düşlerdeki bölümün
 Gördüm her yönünü kutsal uzayın
 Ama tutsak kıldı beni gene yasalar.

Dinledim öğretisini Konfüçyus'un
 Bilincin gözleri çözöldü Brahma'da
 Bilgelik ağacının altında gördüm Buda'yı
 Ama yenik kıldı beni gene duygular.

Tanık oldum Babilon'un anlatılmaz yüceliğine
 Ramses'i gördüm bir uzak çağa ün veren
 Vuruşkan Roma ordularla belirdi
 Ama üzgülere boğdu beni gene kurallar.

Neler çektim baskı yöntemlerinde
 Zincir vurdular ellerime sömürgeciler
 Acımasız zindanlarda açlığı tanıdım
 Ama bir güç kaldı gene içimde, bırakmadı beni
 Işıyan yeni günle bana umut getiren

Türkçesi: Engin Aşkın

SEVGİ'DEN

Karşısındakine kendinden başka hiçbir şey vermez
Sevgi ve kendinden başka hiçbir şeyi de geri almaz

Ne kendi dışındaki şeylere sahiptir, ne de kendisine
sahip olunabilir;

Çünkü Sevgi, kendi kendini bütünler ve kendi kendine yeterlidir.

Sevgi gelip sizi bulmuşsa, "Tanrı'yı yüreğinde taşıyorum"
demektense,

"Tanrı'nın yüreğine eriştim" deyin.

Ve hiçbir zaman sevgiye yön verebileceğinizi düşünmeyin,

Çünkü Sevgi, eğer sizi o değerde bulmuşsa, kendi yönünü
kendi çizecektir.

Sevginin kendini mutlu kılmaktan öte hiçbir arzusu yoktur.

Ama eğer sevgiye kapılmışsanız ve tutkularınız olsun
istiyorsanız şunları kendinize seçin derim:

Tutkunuz, sevginin içinde erimek olsun. Tıpkı geceye
şarkılar söyleyen bir akarsu gibi akıp gidin.

Tutkunuz, aşırı duygusal davranışların getireceği acıları
tanımak olsun.

Tutkunuz, kendi sevgi anlayışınızla kendinizi vurmak olsun,
Varsın istekle ve coşkuyla aksın kanınız.

Tutkunuz, kanatlanmış bir yürekle sabaha gözlerinizi açıp
sevgi dolu bir güne başlayabiliyor oluşa teşekkür etmek olsun;

Tutkunuz, gün öğleye eriştiğinde oturup sevginin yüce
heyecanını düşünmek olsun;

Tutkunuz, gün akşama erdiğinde evinize minnet dolu bir
yürekle dönebilmek olsun;

Ve yüreğinize gömdüğünüz sevgili için iyi bir şeyler dileyip
yatın; dudaklarınızda onu yücelten şarkı olsun.

Türkçesi: Aytunç Altındal

Beşara El-Huri (1890-1955)

NASIL UNUTULUR

Kokusu geçmişin nasıl unutulur
 Ruhumun çocukluk düşlerinin anıları
 Temiz bir alev gibi yükselen günleri
 Nasıl unutulur

Anımsayacak mısın May bu yılları
 İlangi düş bozabilecekti bu düşü yüreğinde
 Düş ki yerle gök çiçeğe kesmişti içinde
 Nasıl unutulur

Sevimli bir gölcük bakarak bize kabardı
 Çevresinde dallarıyla ilkbahar vardı
 O kırlangıçlar ki bunamış çığlıklardı
 Nasıl unutulur

Olmaya görsün akşam o batan güneşte
 Selma bizim için yabancı kuş olur
 Büyürdü onunla on batan güneşte
 Nasıl unutulur.

Ve sonra bu gezintiler çimenlikte yol olur
 Selma ile Hind ile Selva ile
 Daha sonra karışırdı ellerimiz gül ile
 Nasıl unutulur

İlif be'yi öğreniyorduk
 Usulca silerdi Selma satırları
 Yer değiştirerekten tatlı bir işaretle
 Nasıl unutulur

Evlene oyunuydu şimdi yürürlükte
 İstiyordu ki Selma kocası olayım oyunda
 Kucaklardık birbirimizi güle güle sonsuzda
 Nasıl unutulur

Yoktur unutulma olanağı büyüdüğümüzün
 Büyüdü içimizde yaşam ki gururu kırık sunulur
 Ustayız oluşturmakta yurtsamayı ki hüznün
 Nasıl unutulur

Unutacak mıydım vedalar gününü
 Oturan gözlerimize kızıl yaramsı gülüşünü
 O iç çekmeler o sitemler büyüyen unutacaksın'lar
 Nasıl unutulur

Ey geçmişin kokusunu duyuran Selma
 Ey kral çocuğu kraliçem ulaşamadığım dağ
 Ey gören büyük acımı kim için ağladım
 Nasıl unutulur.

Türkçesi: Nuri Pakdil

Hayreddin Zirikeli (1893-1976)

BAŞKANA

Acımasız gözetliyor Batı
 Sen koru kendini
 Tanıyarak tuzaklarını
 Derinleştir deneyimlerini
 Gör Mısır'da, Irak'ta, Şam'da yok edilen uygarlığı
 Dağıldığında başkanlar
 Birbirini izler yıkım
 Tutunmazsan ilkelere sıkıca
 Düşersin batağa

Türkçesi: Ömer Erinç

Fevzi Maluf (1899-1930)

GİRNATA

Gırnata ah Gırnata

büyüklüğünden ne kaldı

sönmüş büyüklüğünün üstüne akan bu gözyaşlarından

başka bir şey mi sürüklüyor ırmağın

Sabah yeliyle akşam rüzgârı

yayılan bir hıçkırıktan başka bir şey midir

en ışıklı bir minare gibi

lâl renkli bir kubbenin taçladığı

ak alnının suların aynasında parıldadığı

bu ırmakta

ah Gırnata

çemem değilsen artık

Uçtu ünün yazık

içimde acı dağı

taşıyorum ondan gözyaşını

yalnızlık çöküyor ağaçlara

içiyor hüznü pişmanlığı El-Namra

ne can yoldaşlarının sevinç çağıltısı

ne geçmiş bayramlarının yankısı

ne aşk ağrısı

Aşıkları anlatan ud sesi

gezdiriyor ay soluk bakışların

ünlü dayanıklı mermerde

o çakırkeyf çiçeklerin kokusu sinmiş

hüzünlü bülbüllerin ağıtları arasında

gürültüsüyle doldurur bir geceyi

lûkenmez geçitli sonsuz odalı bu ıssız saray

üstünde halıların güzeller güzeli

geçiyordu birbiri arkasından

Doğu'nun en hızlı oyunlarından

okuyarak çıplak ayaklarını

Gırnata

bu sessiz yıkımlar ortasında uzanmış tabuta
yeni acılarının gürültüsünü
görüyorum. Afrika'ya taşıyan kırlangıç sürüsünü
orda ağlıyor çocukları
hüzün uzak yüzlerinden
taşışdır bu
umudun gözlerinden
çektiler kınından kılıçları
eyerlediler atları
gittiler denize doğru
o zaman işaretlediler ufuktan kadı dorukları

Toprağa kapandılar
çıgıllıklarını bıraktılar:

GIRNATA

GIRNATA

YİTİRDİK SENİ

BİR YİTİM

Kİ

BIRAKTI HEPİMİZİ YETİM

gözlerinde
oluk oluk
gözyaşları

ağladı onlarla deniz dalgaları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Salim El-Zurkali (d. 1903)

FİLİSTİN

Anılarında nasıl sıkışıyor kalbin
 Şiirin nasıl akar bu anıya
 Bugünün suskunluğuna boyun eğmiş kolejlerin
 Kİrsülerin kanın örten nazik güzellikleri var
 İktidarlarının toprağın üzerinde dağıldığı
 Zamana doğru dönüyorlar

Şiirin aşındırdığı yurtsama o denli ağır ki
 O denli üzücü ki yok ediveriyor düşünüşleri
 Kolejleri o eski cennetleri

Doğurgan nehirlerle
 Yaşam akıyor kolayca gölgeğinde

Bin renk büyütüyor bakışlarımızı

Araplar çok uzun süre yürüdük gecede
 Müşmanlar kırıp geçirmediler mi yurdumuzu
 Barışseverdik öyleydik biz doğru
 Artık uyandırсын bizi verdiğimiz sözlerimiz
 Saldırana karşı

Ev rap

Volkan gibi püskürt öfkeni
 Ey Filistin övünçlerimizin incisi
 Kayısız taş sana özsaygının simgesi

Kuran'ın bildiriyor adaleti
 İncil de barışı

Türkçesi: Nuri Pakdil

Adonis (Ali Ahmet Sait) (d. 1930)

ŞİİRLER

1.

Bir ağaç yaprağı ailesi
 oturmuş kaynağın başına
 yaralıyor toprağı gözyaşlarıyla
 ve okutuyor suya ateşin kitabını

ailem beklemedi dönüşümü
 alıp başını gitti
 ne ateş ne de izler

2.

İkarus geçti buradan
 solgun yaprakların altına kurdu çadırın, ateşi kokladı
 bitkisel odalarda, körpeliğinde tomurcukların
 sarstı salladı gövdeyi sonra oturdu
 tıpkı bir yumak gibi kendi gövdesine sarılarak.

Vecde geldi, sonra uçtu kanatlanıp
 hiç yanmadı. İkarus şimdi dönüş yolunda.

3.

Mızrak taşımadım, ne de bir kafatası deldim
 yazın ve kışın
 bir kuş gibi göç ederim
 açlığın ırmağında, onun büyüğü ağzında

Sudandır yüzü ülkemin
 egemenlik sürerim şaşkınlık ve acıda
 kuraklık ve yağmurda
 ha yaklaşmışım ha uzaklaşmışım, hepsi bir bana
 ülkem ışıktadır
 ve eşiğidir evimin toprak
 Bir umut ormanı dikti

açlar
 gözyaşlarının ağaç olarak bittiği
 dalların gebe kadınlara yurt olmak istediği
 bu özlü toprakta

hasat için yurt
 Bir çocuktur her dal
 uyur yeşil uzayın yatağında
 kul eder şikâyet ve iniltileri
 Açların iç çekişleriyle yüklü durumda
 yıkandı küller ormanında
 geçip gitti acının kulelerini
 yakınmaya başladı görünümünden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

“NEWYORK’A MEZAR”dan
 Armut biçiminde çizildi dünya şimdiye kadar, meme şeklinde
 demek istiyorum.
 Ama bir mimar kurnazlığından başka bir şey olmayan gömüt
 yazıtlı meme biçiminde: Newyork,
 dört ayaklı uygarlık, her yön bir cinayet ve yol cinayete giden,
 ve ara boşlukta
 iniltilere deniz kazasına uğrayanların.

Newyork,

bir kadın-bir kadın heykeli.

Bir elinde Özgürlük dedikleri kâğıt parçasını
 Tarih dediğimiz kâğıt tomarını tutmaktadır.
 Adı dünya olan bir çocuğu boğmaktadır öteki eliyle.

Newyork,

altı renkli gövde, belinde nemli bir kemer. Yüzü: Kapalı pencere...
 Kendi kendime diyorum: Wait Whitman açacak penecereyi —”ilk
 parolayı söylüyorum” — ama artık geri dönmeyecek bir tanrı duy-

yor bunu yalnızca. Tutuklular, köleler, umutsuzlar, hırsızlar, hastalar fıskırıyor boğazından. Ne yol var, ne de kaçak. Ve diyorum kendime: Brookly Köprüsü! Whitman'ı Wall Street'e bağlayan bu köprü ama çimen yaprağını kâğıt dolara bağlayan köprü...

Newyork-Harlem

Kim o ipek giyotin halinde gelen, kim o Hudson benzeri uzun gömüt-te giden? İnfilak et, gözyaşı töreni. Kaynaşın, yorgunluk nesneleri. Mavi ve sarı güller ve yaseminler. Sivriltiliyor uçlarını ışık ve iğnenin battığı yerde doğuyor güneş. Kor gibi yanıyor musun, ey oylukla oyluk arasına gizlenmiş yara? Ölümün kuşu uğradı mı senin oralara, duydun mu sonunu hırıltının? ip ve acının gergefini işliyor boyun. Kanda, melankolisi saatin...

Newyork-Madison-Park Avenue-Harlem

Çalışmaya benzeyen bir tembellik, tembelliğe benzeyen bir çalışma. Sünger gibi doygun yürekler, saz gibi şişmiş eller, Çirkef yığınları ve maskeleri Empire State'in, sac gibi titrek kokular salıyor Tarih:

Kör bir bakış değil bu, ama insan kellesi.

Çorak bir söz değil bu, ama insan dili.

Newyork-Wall Street-125. Sokak-Beşinci Cadde

Omuzlar arasında yükseliyor bir denizanası hayaleti. Esir pazarı bütün soyların. Cam bahçelerinde bitkiler gibi yaşayan insanlar. Zavallı görünmezler sızıyorlar içeri: Uzayın dokusunda toz, kurbanlar sarmalı.

Cenaze törenidir güneş
ve gün, kara davul

Türkçesi: Özdemir İnce

BEYRUT İÇİN BİR AYNA

Cadde bir kadındır,
 Acılarında
 İlahi okuyan
 Ya da haç çıkaran.
 Göğsünde kanbur gece,
 Heybesinde
 Sızlanan gri köpekler
 Ve sönmüş yıldızlar.

Cadde bir kadındır,
 Gelip geçenleri ısıran.
 Göğsümde uyuyan deve
 Şarkı söyler
 Petrol şeyhleri için.
 Ve cadde bir kadındır
 Yatağına düşen.

II

Çiçekler resimlenmiş pabuçlara.
 Yerle gök renk kutusuna hapsedilmiş.
 Tarih,
 Tabuta konulmuş mahzende dilim, dilim
 Ve, çılgınlıklarında bir yıldızın ya da
 ölen bir ulusun.
 Erkekler, kadınlar ve çocuklar uyuyor,
 Pantolonsuz,
 Döşeksiz...

III

Bir nazarlık.
 Kuşağa sokulmuş bir kese altın.
 Uyuyor sayıklayan bir kadın,
 Kollarında bir prens ya da bir hançer.

Şevki Ebu Şarka (d. 1934)

BİR KAYNAĞIN SERÜVENLERİ

(Saydamım ben\ Uzunum bir roman gibi\ Bir hekimle
yoz bir eşeğin bakışı var bende\ Benim ben ak
düğmelerin bu çığı\ Yazlığa çıkan zengin ben\ Se-
viyorum mağaraları\ Kısaltılmışları\ Giriyorum içi-
ne duvarların sonra çıkıyorum oradan benim ya-
pan bunları ben

Ezberden öğrendim coğrafyayı\ 'Hüsnühatla yazılmış
yetkinlik belgelerim var küşüm etmeyin vardır
mozaikle yazılmış olanları da\ Başardım türkü
Söylemeyi\ Büyücek bir poğaça yaptı anam ba-
na\ Yedim onu aylak aylak dolaşırken

Yaptım dinlence ödevlerimi\ Dalga geçtim sürülerle\ Al-
tından geçtim manastırın\ O zaman ürperdi ke-
şişlerin hepsi

Yığını romatizmaların\ Alıyor oduncu beni kuşların
da farelerin de düşmanı bir dişi kara kedi için

Seviyorum emir Fahreddin'in gidişini\ Bir muz gibi
kısacık emir diş bileyen halka da ıssız ıslık hal-
kalarına da\ Yürüyor\ Çevresini aklaştıra aklaştıra

Yüreğim söndü ki söndü\ Şıppadak sıçrayan atın üs-
tüne ben değilim\ Yeğniliginden yapan öyle\ Bı-
raktım ağırlığımı serüvenlerime

Kentliler gizliyorlar önlerinde onların büyücek bir sı-
fır\ Köylü yolcuya ne pusu bu\ Siste örtüyorlar
onu\ bir yılan saklıyorlar ceplerinde de\ Sıfırla sa-
kız çiziyorlar yanaklarına da

Müşterilerin buyruğuna hazır patlayan bir kahve var
bende\Yalnız nargile yaşıyor orda ağızda\Çubuğu
nargilenin pancar gibi kıpkırmızı\Göz kamaştıran
yıldız\Öyle uzak ki buluyor ormanı

Kayıyorum bülbül gibi doğru tan kızılığına\Bir elma
bırakıyorum başıma\Bir ağaç yerine koyuyor ko-
ruyucu beni\Çekip almıyor ama

Doğruldu bir menekşe\Tıpış tıpış izledi beni\Tuttum
yemeğe çağırdım ben de\Açtım onun için kutsal
kitabı

Beni görmeyi kararlaştıranlar birkaç ince uzun ka-
yığı ödünç alıyorlar\İş düşünüyor menekşeye\Taşı-
yor konukları çeviklikle dişlerime kadar

Türkçesi: Nuri Pakdil

MISIR*Ahmet Zeki Ebu-Sadi (1892-1955)***YAZ SONU**

Alay ediniz bakalım kumlar alay ediniz

Yaşamın tatlı gürültüsüyle

İşte

Biten dönemi düşün

Başladı başka bir dönem

İşte

Gözyaşlarının denizi

Zamanın hıçkırıkla kalın yazısı

durmadan çatlayan

Yeniden başlayan bayağılığın

Zamanın kırılmalı elleriyle yoğurduğu

Bütün güzellikler geçicidir elbette

durmadan başlar ölüm söylevine

Ağlar sıcak gözyaşlarını

Alay ediniz kumlar

Bu şaşkınlığımla

İşte

Oldum ben tutsağı güzelliğin

Kör bilgeliğin

*Türkçesi; Nuri Pakdil**Kemal Necat (d. 1923)***İSTEKLER**

Neden dönmeyecektin

yurtsamanın ağladığı bir kalbe

Yoluna anılarımızın

Acıdır yılların orağı

Gececekti zaman öyle mi

İki âşık karşılaşabilmeksizin

Sen

denizlerin ötesinde misin
Burda değil mi kalbim
Süt dökmüş kedi gibi duran
Kalplerinde tutkuların
Gülüyor ilkyaz
Sıcacık iç açan ışıktaki
Bir sabah çiçekleniyor yeniden

Benim yüreğimde senin yüreğinde
İy gözyaşları içindeki gece

Bulaştık bir gün yeniden
Katıksız anlığı içinde gök aşka bulandı
Aşk
İlkyaz nüktesi
Diken çöllere mutluluğun iri ağaçlarını
Yağmurlu sabah
Oldu ayrılış esenlemeleri
Yayıyor hüznü
Havalanan bir uçak uğurladı bizden sevimizi
Yitti
birden yaşıyorum kalbimde ölü bir ışığı
Dönüş sonra
Gençliğin kırılıp geçirildiği yol
Yalnızca dikenlerini üleşen kaygının
âşıkların gençliği
Döndüm evimize
Atıldım kollarına
Her yerde mutluluğun etinden
Yolunmuş yaşam parçaları
Kalbim ıssız atıyor

İstiyor senden yeni bir sabahı
Dokunuyor anılar odasında
Kırık aşkımızın tayfalarına

Kuduruyor rüzgârlar
 Ağlayıp meydan okuyorlar
 Titriyor kanatlarım
 Dört duvar arasına kapatılmış kalbimde büyüyor hüzn

 Sıralıyorum yabancı adımları
 Dokunuyorum tuhaf yaralara

 duydum içimde tırmalayıcı yankıyı
 Diyor ki
 Niçin dönmüyorsun

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ahmed Rami (1892-1991)

TERKEDİLMİŞ ŞATO
 Şarkıcı kuşlar kaçırdılar taşlarını
 Çiçekleri bütün soldu
 Ey şato
 Yazıyor yaşam geçici sayfaları
 Sürükledi üstünde geceler harmanilerini
 Kabirlerin solgun tozları gibi
 Yığın bırakarak arkada
 Arzunun silindiği gibi aşk öldü sende
 ne ki serin bahçelerin gölgesinde
 Daha da parlak gülüşlerden
 Dinliyorum tatlı şarkıları
 Ama bir
 Yankı anısını iten
 Rüzgârın ezgisinden başkası
 Değildi artık bu
 Nasıl yığılıyor yüreğimde acı
 Dostunu yitirmişin gözyaşından daha ağır

 Kurudu avludaki gölcük
 Saçları uzun ağaçlar

İğiliyor üstüne
Güzellerin şefkatle eğilmeleri
Gibi üstüne bir beşiğin

Şato sevinçlerin en üst yeri
Parlaklığında bir gençliğin tepesinde bir ışığın
İşte yüksek pencerelerin sönen ışığı
Kapalı çıplak işlemez
Sende ıssızlık adı oluyor hüznümün
Çılgın yüreğimin üstünde dağılmış bir kuş
Çıplak şatoda
Benzer bir mutsuzlukta

Zorba zaman
Fır dönüyor yanımızda

Kalbimizde tek basmalar
İnsanların bıraktığı

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUDAN

Muhammed El Feyturi (d. 1931)

SABAH OLDU

Sabah oldu işte

Ve yıkıldı duvarları zindanın

Dar bir gedikten tutsaklar

Gün ışığına çıktılar

Ve ne zincir, ne sınır

Tanımayan şafak

Parlak, kırmızı kanadını

Geçirdi üstümüzden

Ve içimizi

Ölesiye sıkın keder

Yer değiştirdi

Yüreklerin derinliklerini

Ateşleyen bir sevinçle.

İşte güneş de doğuyor

Ve acele ediyor

Toprağı ısıtmakta.

Ve karşılaşıyor kardeşler

Ve bakıyorlar

Birbirlerinin yüzüne.

Kahramanlar kuşağı

Ulaştı kurbanlar kuşağına;

Ve gerçeğin çilekeşleri

Duruyorlar

Kucaklayarak savaşçıları.

Her şey için teşekkürler size

Sudan, sen

Hiçbir zaman

Eğmedin başını

Senin kahramanlarının adı

Bütün dünyayı

Dolaşüyor rivayetlerin kanadında

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AFRİKA'NIN SESİ

Sesin senin Afrika
 Yankılanıyor bende
 Boğuk da olsa, çınıltılı da
 'Tenimde duyuyorum onu, yüreğimde,
 'Terli bir toprak kokusu
 'Tülüyor onda.
 (Onda Kongo'nun
 Soluyuşunu
 İşitiyorum
 Ağır ağır akan
 'Lözlu bir uzaklıkta.

Sesin kanımı tutuşturuyor
 (Onun en güçsüz yankısı
 Bir fırtına gürleyişidir.
 Şimşekli boşanışında gözbebeklerinin
 Günün dinmeyen çarpıntısında
 Ve dalgalarında gençlik kahkahasının
 Sesin tutuyor
 Sarıyor beni...
 Boğuk ya da çınıltılı
 (Öfkeli ya da sevecen
 Sesin
 Yankılanıyor bende...
 Ve dağılıyor umutsuzluk
 Ve süzülüp yükseliyor umut
 Sessizlikten, sisler içinden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARA TUFAN

Alnımı ağarttı doğan gün,
 Ey Afrika toprağı,
 Islak ve kar derinliklerini aydınlattı tan,
 Duyuyor musun zencilerin şarkıların
 Ağır ve korkunç yankılanan...?
 Görüyor musun kölelerin
 Bıyık altından gülen yüzünü
 Tabutları başında zorba hükümdarların?
 Uçsuz bucaksız bir mezarlıktın
 Fatihlerin atlarının çiğnediğı,
 Bir ettin çürümüş
 Tükürdüğü yüzyılların.

Kölelerin toprağı.
 Afrika, ülkesi sen
 Perişan kılıklı
 Serseri zencilerin.
 Nasıl yaşarlar böyle cırılçıplak?
 Nasıl insan sayılırlar, abanoz renkli derileri varken,
 Dağ mağaralarında yakarken ışıklarını,
 Bırakırken çocuklarını ağaç kovuklarına...
 Nasıl insan sayılırlar?

Avlamak için bir köle sürüsü Afrika toprağında...
 Ne zaman param olacak, bir sandal, bir köpek, bir gömlek alacağım...
 Beyaz bir insanım çünkü ben kar gibi tıpkı,
 Ne var ki güçlü değilim öyle...
 Yoksulum, ama kardeşlerim vardı benim, gittiler,
 Döndüler sonra güçlü ve zengin;
 Niçin gitmeyeyim onlar gibi ben de?
 Kaç kez istedim bir vahşi gövdeyi,
 Tadına doyumaz gövdesini bir zenci kadının...
 Bana dediler ki çünkü, kölelerin derisinin
 Özel bir kokusu, kendine göre tadı var...

Afrika, gömüler ülkesi,
 Toprağı perişan kılıklı serseri zencilerin,
 Geldim sana bir gün yeni bir fatih kimliğinde...
 Zengin ve hayat arayan.
 Uzun yıllar, boyun eğmiş davrandın,
 Ağırlığı altında zındıkların büyük günahlarının...
 Erişince sana sabah aydınlığı;
 Yırttın kefenini işte
 Ve tana karşıdan bakan,
 Rüzgârların yönünü değiştiren
 Ve, yeniden,
 Kandan harflerle tarihini güneşin alnına yazan
 Bir dev gibi ayağa kalktın tekrar.
 Duyuyor musun Afrika, şarkılarını kara derililerin
 Ağır ve korkunç yankılanan?
 Görüyor musun kölelerin
 Bıyık altından gülen yüzünü,
 Tabutları başında zorba hükümdarların?

 O, böyle şarkı söylüyordu Afrika için,
 Ve öfkeli çılgınlığında,
 Kurtuluş çanları çalıyordu,
 Zincirlerinde kıvranırken Afrika,
 Görerek hapishaneleri topraklarında kurulan,
 Ve görerek yükselişini ölüm sehpalarının kendi toprağında,
 Yüreğinin içinde taşıyordu çünkü
 İsyanını geçmiş çağların...

 Kendi düşüyle esrimiş,
 Ve gerçekleşmiş gibi hayalleri,
 Titredi sevinçten,
 Görünce çıplak zenci yığınlarını,
 Gümbürdeyen isyanla ayaklanmış,
 Yürürken üzerine zorbanın;
 Ağlayarak kucakladı kardeşlerini

Ve şarkı söylemeğe başladı onlarla birlikte,
 Ve yazdı duvarlarına zamanın
 Şarkılarım kana bulanmış Afrika'nın.

Türkçesi: Özdemir İnce

Jili Abdurrahman (d. 1931)

KENTİN SOKAKLARI

Kentin sokakları...

Duvarları is ve dumandan kararmış evler...

Çıplak mahalleler

Yoksulluğun, umutsuzluk ve umudun

Sevinç ve hüznün gizlendiği

Çıplak mahalleler...

Sırtı kambur işçiler,

Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle

Göğsü sarsılan işçiler...

Hovarda saraylara ışık dağıtmak için

Köprüler ve mermer merdivenler dikmek için

Dönen makineler...

Sokakları kentin, duvarları is ve dumandan kararmış evler,

Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz...

Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

İşte bir gün, yükselen, gemiyi saran dalgalar gibi,

Yükseldi gökyüzünde duvarlar...

Tanrı¹⁵ adamlarını saldı mahallemize...

Yolumuzu kapattılar... duvarlar çıktılar...

Dayanılmaz bir acı tek varlığı gün olan insana...

O zaman ağlamaya koyuldu eski kulelerinde

Kilisenin çanları...

O zaman, her sabah,

Yalvaran yaşlı bir kadın gibi tıpkı,

İki bağcık ışık istedik Tanrıdan
 Ve sonra yayılınca gece
 Ve kaplayınca bizi karanlık
 Bir kez de gökyüzüne yakardı yüreklerimiz:
 İy ay, ey yıldızlar, neredesiniz,
 Çörüyor musunuz nasıl sarmış karanlık, bir hapishanedeyiz sanki,
 Nasıl yüzüstü bırakmış bizi böyle
 Canlıdan daha çok ölü bırakan yaşam...?
 Alsam kavalımı, canlandırmak için umutları,
 Sevinmek isteyen hüznü nakaratı,
 Söylemek için ışık kavgamızı...
 Anılamak için tarlalarımızı, ağaçlarımızı, ırmaklarımızı...
 Kavalımı alsam
 Çünkü Said'deki köyümde benim
 Ne karanlık vardır, ne korku,
 Ne de gün ışığındı kesen yüksek duvarlar.

 Hüznü kentin duvarlarında,
 Yürdüm, sorguya çekerek bakışları...
 Sarayının çevresinde güçlü yüce başkanın,
 Toplanmış dilenciler gördüm,
 Oyuk karınlı kardeşler... öksüren... gülen... uluyan...
 Çolak, topal perişanlar gördüm, ilenen ve dans eden...
 Bu donmuş yüreklerine biraz sıcaklık arayan açları gördüm.
 Ve döndüm geriye bu ışık beldesinden,
 Benzeşlerime her zamankinden daha çok âşık.
 Sırtı kambur işçiler,
 Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle
 Göğüsleri sarsılan işçiler.
 Dönen makineler,
 Işık nakaratı,
 Kentin sokakları...
 Duvarları is ve dumandan kararmış evler...
 Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz,
 Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

YEŞİL BARIŞ

Bak...

Tanın parmakları

Işıktan bir ayla ördü

Penceremizin etrafına...

Kuşlar, ağaçlarda uyuyan komşularımız,

Uyandılar sabahla

Ve dinliyorlar gizlice ezgili söyleşimizi...

Bak, güneş altın örgüler yapıyor

Tepeler üzerinde...

Binlerce hasırdan...

Sevgilim... sevgilim benim... benim...

Ey şebboy çiçeği,

Ey usul usul mırıldanan ezgi

Irmak kıyılarında...

Sevgilim... sevgilim benim...

Ozan ruhunun kızkardeşi...

Çevir benimle birlikte rüzgârlarını

Yeşil yolunu yaşamın...

Uzat bana kollarını

İnci çiçekleri toplamak için.

Benimle geç... birlikte geçelim

Böğürtlen tarlalarını

Çiçekli kıyılara kadar,

Ve kendi yolumuza yarın

Karanfiller, menekşeler ekeriz.

Resmini yapacağım yeşil barışın buraya.

Varlık mumyalanmış bahçe değil artık onda

Irmak mırıldanır ırmağa...

Kuşlar kuşlara öter

Gözyaşları birleşir gözyaşlarıyla

Ve yaralar yaralarla,

ıncıla buluşur insan insanla
 Yüce bir kucaklaşma.
 Ve artık tepelerinde Afrika'nın
 Ve Asya gecelerinde,
 Bir tek çoban kızı ağlamasın
 İlçkırmasın tek bir ırmak...
 Ve küçük çocuğum benim,
 Kaygısız bir kelebek gibi.
 'lepeden tepeye uç haydi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mübarek Hasan Halife

KAPATILMIŞ KADIN

Durur ışık konutunun eşiğinde,
 İvinde senin gündüz gece olur,
 Bir inilti gibi yankılanır kuşun şarkısı,
 Ve sen, gizlenirsin duvarın arkasında,
 Ve uzun, upuzun gölgen,
 Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
 Ve uzun, upuzun gölgen,
 Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
 Ve her gün, dinlersin babanı
 Aynı sözleri tekrarlar,
 Her gün, bakarsın annene
 Yorulmaksızın kuruntular eğirir
 Yıpranmış kirmeniyle boş inancın,
 Ve evrenler kurar uzak hayalinde
 İrkekler yırtıcı hayvandırılar orada
 Ve kadınlar zavallı keçidir çölde yitmiş
 Senin gibi tıpkı,
 Ve sen dinlersin bunu, küçük kız,
 Korku ve ürküntü ekşini

Yüreğine ışıktan yoksun.
Ve ne zaman akşam olsa,
dalarsın düşlerine tekrar
Doğacak günün;
Ve akışlar yığını görürsün
Duvarının arkasında
Ve gizemli sözcükler okursun gözlerinde onların
Ve anlarsın gizleyen kim aşkı
Yüreğinde,
Ve gülümsersin,
Ve âşık bakışınla
Bakarsın sevgiline;
Ama biter burada
Öyküsü duvarın.
Ve sabah olur,
Baban tekrar başlar tıraşlarına
Ve aynı sözcükleri sıralar,
Ve annen başvurur tekrar
Yıpranmış hayalinin kuruntularına
Ve sen, büyük düşünden uyanmış,
Dikersin gözlerini umutsuzca
sana ışığı göstermeyen
Bu çok yüksek duvara.

Türkçesi: Özdemir İnce

SURIYE

Halil Matran (1902-1949)

ÇOCUKLUK BİR UZAK ZAMANDI

İkimiz de çocuktuk hatırlar mısın?

Hatırlar mısın o geçen günleri Zahla'da

Mutluluğun durmadan kucaklaştığı

Gölgeler bir yerde birleşirdi, hep gülerdi yüzü yaşantının

O sanıp sarhoşluğunun giz dolu tadında?

Nasıl koşardık hatırlar mısın?

Kıvanç bir yangın gibiydi içimizde

Simsiyah bir salkım düşerdi asma dalından

Karşılığı ödenen bir gülüşle yüzümüzde.

Hatırlar mısın o gün doğumlarını, o gizli düşsel gücü?

Alıp götüren bizi, göklerin ötelere

İ'n bilinmez uzaklara, hep dolup boşalan

İ'n güzelin, en çirkinle buluştuğu

İşte yıldız yıldız Pleiades;

İşte Aremis'in güzellik perileri.

O uzak, hırçın ırmak orda mı şimdi,

Yine kabarıp taşar mı durmadan öyle,

İ hatırlar mısın nasıl ele geçirdiğimiz

Yöneltip serinliği, uyanan bahçelere?

Nasıl güzel kıldığımızı sulayıp çiçekleri

Bir kutsal sevgiydi onunla gelen, bir tutkuydu

Bütün görünümleri ışınlarla bezeyen.

Türkçesi: Engin Aşkın

*Nizar Kabbani (d. 1923)***CEMİLE BUHAYRAT**

Adı, Cemile Buhayrat

Hücre numarası doksan

Vehran'da savaş tutuklularından

Yirmi iki yaşında

Tapınağın kedileri gibi gözleri

Ve kara arap saçları

Yaz gibi

Hüzün çağlayanı gibi

Su ibriği, bir de gardiyan

Bir el Kuran'a dokunuyor

Bir kadın ilk sabahta

“döneceğiz, diyor sana”

Ayetler geçiyor dilinden hazin

Meryem Suresinden, Fetih Suresinden

Adı, Cemile Buhayret

Ateşle yazılmış

Yağmurda ıslanmış

Ülkemin sanatında, sanatımda ıslanmış

Yirmi iki yaşında

Bir çift güvercin konmuş göğsüne

Haliç konmuş denizin dudağı

Aslen İstanbullu

Hiç süs görmemiş dudakları

Hiç düş girmemiş odasına

Çocuklar gibi oynamamış hiç

Gözü kalmamış gerdanlıkta, süslü giysilerde

Adı, Cemile Buhayrat

En güzel şarkısı mağribin

En uzun hurması

Cezayir'in ovaları görünüyor gözüne

bir kız çocuğu görünüyor

Yoruyor güneşi o yorulmuyor
Tanrım
Yıldızların altında
Var mı bir insan
Razı olsun yenmesine
Asılan bir kadının etinden
Bastille'in ışıkları sönmüş
Veremli bir kadının öksürükleri
Doydu zincirler memesinden
Değersizler doydu
Lacoste ve binlerce adi kişi
Yenik Fransa ordusu doydu
Şimdi saldırıyorlar kadınlara
Mum gibi asılmış kadınlara
Bağlı ayakları kırnaplarla
Sigaralar söndürülüyor memesinde
Kan içinde dudakları burnu
Ve Cemile Buhayrat'ın yaraları
Ve kurtuluş sözleşilen yerde
Giyotin kuruluyor, acımasızlar
Sürüyor kadınları bıçağa
Cemile bombalar altında
Yağmura tutulmuş bir serçe gibi
Kara, yanık kırmızısı bedenini
Çökertiyor elektriğin uçları
Yanıklar var sol memesinde
Memesinin ucunda
Daha daha... ey utanç
Adı, Cemile Buhayrat
Bir tarih bu
Yazar ülkem onu
Korur çocuklarım onu
Bir kadının tarihini ülkemde
Giyotinin soğuttuğu

Fethetmişti güneşi
bir kadın

Kanayan kanayan kanayan
Yükselen bir kadın 'Cebeli Atlas'tan
Leylaklar nergisler anıyor onu
Turunç çiçekleri anıyor
Ne küçükmüş Jeanne D'Arc ey Fransa
Ülkemin Jeanne D'Arc'ı yanında

Türkçesi: Turan Koç

ADI

Birkaç harf işte
Kitabım gibi arkadaş olan bana

Küçük bir bahçe mi bu
Göveren gömleğimin altında

Kuşlukta gece karanlığında
Sabah ışığında ve daha

Serçelerin ötüşünde
Tamburun iç çeken vuruşlarında

Ey bir şarkının içinden
Gizlice görünen yiten sonra

Uğrayan unutkanlığın içinden
Coşkuma acılarıma

Dolaştıran bir ipek ipliğin
Düğümlerine sağlamlığına

Atan beni bir duygudan
Yeşeren bir duyguya bir duvara

Yürüyorum işte
Aşkın kurumayan akıntısında

Bilinmenin tanınmanı ötesindesin sen

Adın mı? Yok, bağışla

Türkçesi: Turan Koç

Muhammed Maghut (d. 1930)

İKİ AYAKKABI ARASINDA BİRİ

Görülüyor pencereden yalnız kalpler

bitik göğüsler dışında trenlerin

Hüzünlü bir masa

Eğiyor başını uzaktan ağlamaya

Tekrarlıyorum sözleri deli gibi

Kahvelerde büyüğünde küçüğünde

Altında yıldızların kalabalığın tükrüğü altında

Anlamasın diye kimse beni

Ne çocuk ne kuş

Ne bir yabanıl hayvan

Sabahtan akşama değin titriyor çenem

Akşamdan sabaha değin

Yapışıyor bir türkü öyle bir türkü çeneme

Bitti deha zamanı

Uzun merdivenler üstünde kayma

Üstünde çiçeklerin bitler

Uçak kalıntıları üstünde bitler

Duyuyorum sallandığımı üstünde toprağın

Sürekli çarpıyor kulağıma

'Git'ler

Öleceğim bir akşam bu dört yol ağzında

Taş üstünde parmaklarım alacak elmadaki kurt biçimini

Orda sonum

Karanlıkta parlayan bir kılıç görüyorum yüreğime doğru

Sürüklüyor bir araba söndürülmüş ateşleri
Masamı
Kâğıtlarımı

Genişliğine çölün
Orda o anda tam
Çıkacak öfkeli bir rüzgâr
Keserek kısa tırnaklarımı
Sebze artıkları gibi süpüren şiirlerimi
Bitecek etimden uzun kulaklar
Duyacağım onlarla halkıma indirilen son yumrukları
Kendiliğinden kapanan kapıların ezgisini
Kargılarla kapatıldığında
Bıyıkların ucunda donan parmaklarla
Bakacağım ayağına güvenlik görevlisinin
Çamura batık bu ayak
Dönüyor bana yüzü dönük bu ayak
Bilmeden kim olduğumu

Sokaklarımızda bu tuhaf ölü
dinginlik bulduğunda ciğerlerim
İki göz gibi alımlı olacak görünümü
Çok uzaktan bir gelin görünümü

Açıldığında göğsüm duvarların yağmurun kokusu altında
dişler gibi تنها
Olmayacak yüzümde rüzgârın çözdüğü bir örgü
Sayfalarımda gözyaşı gibi inen bir meme

Aşındıracağım bu onur kıran toprağı

Ağlayarak

Bulamamak ne kötü başka bir olanağı
Ayrıdı beni kökümünden
Dikeceğim oraya dişlerimi
Anımsamak toprağı biraz anlamak demektir

Anımsamak kirli toprakları
 Sürgün kolları ortağı
 Çaprazlaştırılmış göğüsleri

Düşünüyorum pencerede elleri demirde bekleyen anamı
 Sineğin ya da kelebeğin uçuvermesi gibi dönüşümü

Geçireceğim ellerimi rayların üzerinden
 Güz ıslağı

ayaklarımı sürdüğüm kaldırımlar üstünde
 MASRAFSIZ BİR İNTİHAR TASLAĞI
 sırtımı verdiğim dirkel üstünde
 dinleyeceğim toprağın dibinden
 toprağın dilinden
 çarpan yüreğimi
 al öcünü
 anımsa cılız kızkardeşlerini
 iple delinmiş kulaklarını

Anımsa ölülerini
 böylece
 Denizle çöl arasındaki
 Şiirlerin erkten düşmeleriyle çamur arasındaki

Ey sultan onurlu köylü

Sen ve yağmur
 Mürekkeple gözyaşları arasındaki toz
 Ben değil miyim hıçkırın konuşan
 Daha yüksek sesle ölümcüllerden
 Biliyorum geç kaldın toprağa
 Gece yarısından sonra gelen yabancı gibi

Doğmak zorunda kalmış olacaktım
 bu yalı romantiklerle
 varlıklı sakal'ara

güve yemiş külahlara
yaşamak çok eski zamanlara

Kayıkçı krallık
kumral tefecilerin yanında
kırmızı tuğlalı odada
çekmeceler çiçekten orda
duvarlarda
çocuk eriklerinin kuş gagalarının oluşturduğu

Kemerlerde değnek
Kitaplar sırtta

Geçiyorum arasından çok koyu bir yeşilin
ormanların
sise batık balçık çukurundan
durgun su birikintisine

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdel Basit El-Sufî

BU ÖFKELİ ADAM
O hıncını boşalttı diyorsunuz
attı zincirlerini rüzgâra
diyorsunuz ki verdi işaretini güneşe bilekleriyle o
ve buluşma sözünü
güneş bekliyor onu
tutsak çarpabilecek mi derebeyini diyorsunuz
gerçeğin kayasına
dikilerek karşısına
tufandan daha yüksek
ve ateşten yoğurabilecek mi günlük ekmeğini
O yırttı acısını diyorlar
yırtık parçalarından yaptı kalbini
sürü
nasıl götürebilecek çobanlarını mezbahaya

tutsak

nasıl dağıtabilecek ekse karanlığı

nasıl tokatlayabilecek elleriyle cellatını

Boynunda zincirler

bedeninde kırbaç kızartıları

kim başkaldırabilir

ne ki ustasıdır halk olamazlıkların

yiğitliği kurucusudur şanların

merhaba bu öfkeli adama

Cezayir çöllerindeki

merhaba taşan öfkesine

merhaba güneyin başkaldırana

ki eğer vuruyor öç atlarına

merhaba Irak'ın yaralısına

tokat vuruyordu Bağdat'ın satılmışlarına

arıtmak için yurdunu

merhaba demir vurulu bileklere

demircinin öfkesine merhaba

merhaba kabaran taşan coşan yüreklere

merhaba köpüğünü kayalara düğümleyenlere

körfezin kumlarına ilk dikilen palmiyeye merhaba

torunlarını arapların atalarına doğru yönleyen

bengi yurda gül derleyen

gül saran ozana merhaba

yurt

ilk haykırışı gurur haykırışı oldu

yurt

ilk devinimi ufuk arkasındaki sınırlarını derinleştiren

tek Tanrının kutsal atılımı

kanla dokunan toprak

güneşin karşısında gömleğini açan toprak

güzellik kokulu yüzünde

taze otların çayırın

ilkbaharın serin yollarının

hazırlıyor kokusu şölenleri
gölge sürüklüyor kıyısına gölcüğün
vadi düşünüyor derin derin yaylalarında

yurt
çamura bırakan çocuklarını
bu alçağı koruyor sade
yüz karası
lekeledi kefenini
torunlarını gömdü yüz karası

istediniz ki bedeniniz zincir ola
özgür insanın türküsü gırtlığında boğula
eğilsin alnı özgür insanın çamura

ne ki işte biz
yüksek soylu dağlarız
biz yeni çocuklarıyız ulusun
milyon canız
kalıyor dönen rüzgârın kurban taşında alınlarımız
yankısı sesimizin duyuluyor uzağında yıldırım
çağırıyor ellerimiz vuruşmaya çılgın fırtınaları
diziyor ellerimiz
utku denizinde askerleri
ateş olacağız gözlerinde karanlıkların
daim kökü kazınan kötülüğün
siz
yönetici zamanlar arasında
insanlardan insanlara
işbirlikçilerinizle
bilincinde halkların
gecesiniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUUDİ ARABİSTAN

Hasan Abdullah El-Kureyşi (d. 1926)

GECENİN ÖKSÜRÜĞÜ

Koyulaştı uykum diyordu
 Oysa bende ayaklanıyordu gece
 Soluyordu yinimin ateşi üstünde
 Gel gel
 Bendedir aşk
 Işığı şerbet renkli lamba
 Bende anların esrimesi
 Gelmiyorsan korkağın biri olduğundandır
 Ey suyu kurumuş eski zaman kavanozu

Gel gel
 Çimdirdim tatlı anılarla bu akşamı
 Gelirsen onun sana açacağı gizler
 Burada
 Gönlüm bir tutukludur yakınır
 Gel gel
 Yoktur yıldız
 Tarlamda ne de bir ısıltı
 Gel gel
 Bir serüven oldu gecemiz
 En egemen esrikliğin doruğu

Bir damla yetiyor coşturmaya beni sesinden
 Geliyor sesin kayar gibi gün ağarmasından

Ne ki ben Antar gibi
 Yiğidim sabırlıyım ölüm gelip çatinca
 Çağlayanda
 Düşüşünün en uç noktasında
 Veriyorum ancak öpüşümü
 Dileğin özgür olmak

Kendi başına buyruk dalgalar
Yaran kayıkçı gibi sessizlik ırmağım
Yaşamak ortasında fırtınanın
Gök gürültüsünün
Dolaşmak balta girmemiş ormanlarda
Gitmek gitmek istiyorum
Yalnız
Önüne geçip önsezilerimin
Katlayıp harmanisini gecenin
Güzelim sende
Yamanlığı suyun
Bukalemun nemi
Bense birkaç patlama
Ama öldürdün ruhumda geceyi
Düşlerimin kıvılcımı
Ölmüş duygularımda kaldı ancak
Bırak beni
Kış uykusunda
Konuşmaya gelişi esrik güzel bir ölü gibi
Geçmiş düşümün çocukluğunda kalayım bırak beni
Bırak sürmeli kapının arkasında
Yok yok açma
Kaçacağım açarsan kapıyı
dalıp içine
Bitimsiz ormanların
Kaçılabilir mi ki

Türkçesi: Nuri Pakdil

TUNUS

Ebülkasım El-Şâbi (1909-1934)

ŞAİR KALBI

Uçan sürünen kalkan süzülen evrenin üstündeki bütün varlıklar
 Kuşlar çiçekler kokular kaynaklar eğik dallar
 Denizler mağaralar doruklar oturulan çöller yanardağlar
 Işıkla gölge geceyle mevsimler bulutlar gök gürültüleri
 Kar geçici gönül kararması zorlu fırtınalar cömert yağmurlar
 Din öğrenimleri düşler duyuslar suskunluk şarkı
 Yaşıyor hepsi bunların kımıldıyor kalbimde
 Özgürlük düzleminde
 Sonsuzluk çocuklarının keskin büyüğü kız kardeşinde
 Burda kalbimde
 dipsiz ölçüsüz
 Onuyor ölüm
 Eğleniyor yaşamın korkunç görüşüyle
 Burda soluyor gecenin yığılıları
 Titriyor güllerin acıları
 Yankısında doğuyor sanat yapıtları
 Sesleri sonsuzluğun yineliyor burda
 İşte burda dilekler aşkla hüznün
 Gösterişli bir alay
 İlerliyor birbiri ardında
 Burda bitimsiz gün ağarması
 Başlaması gecenin yeniden
 Kabaran binlerce okyanus
 Sonra boyun eğmek sınırları
 Şimdi çekiliyor yüzü zamanın
 Yeniden görülmez üzre yarın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Muhammed Şabuni (d. 1928)

EZGİ

Şefkatle içtim bu katıksız tatlı aşkı
Doldurdum onunla ışık bardağını
söyledim türküsünü sonsuz sessizliğe
Öylesine uzaklaştırdım ki kalbimden mutsuzluğu
Adadım esprimi tatlı şiire
Herkesin nakaratımı telli sazında yeniden bulduğu
Zamanın evet türkümle coştığı
Benim için yükselttiği en yüksek tabyalarını
Sevince boğdu beni zaman
Dinginlik sürerek üstüme
Öyle bir ateş yaktı ki beni
Güldüm bununla birlikte
Soludum şaşılasi bahçelerin çiçeklerini
Bırakarak ışığa yüreğimi
Yeniden doğuşu ruhumu
Arzu açıyordu yüreğimde
Çiçeklerin üstüne döküyordu tan kızılığы çiğ bardağını
Vuruyordu kanatları düşlerimin aydınlığa
Besisuyu onarıyordu zamandan önce pörsük yaprakları

Türkçesi: Nuri Pakdil

ÜRDÜN

Selma El-Cayusi

BİZDE ÖLÜM VE GÜZELLİK

Çağırınca ölüm nasıl diyecektim kalbime

: 'Gel'

Gömütle nasıl kandıracaktım onu

Nasıl düğümleyecektim çevresinde

Görülemez düşünün doruklarını ele geçirmek için o güçlü ipleri

Diyecektim ona

: 'Eridi güneş denizde

Gitmek gerekli

Ölümle duran kalbime nasıl diyecektim

: 'Serüven bitti'

Birleşti ölümle güzellik bizde

Kaynakların isteği tutuyor yurtsamayı içimizde

Yayıyor gölgeler egemenliğin üstümüzde

Bu mu ölüm

Ne ki taşıyor kalbim onda yaşamın yamanlığını

Vardır onda sisli dostların gelip giden anıları

Zamanlardan gelen armağanlar arasında bırakıyor kalbim onları

Bir yakarışı yakarış anısını arkadaşlıkları

Bunlar kim anı ekranından geçenler

Aşkımızla övgülü giyinik

Sevinç yapıtını tanıyan bir yürek bolluğuyla

'Tattık bize sunulanlardan

Dorukları tutan adakları

Ve bağımıza girenlerle

Orda çağırdık onları

Vardı söz vermişliğimiz

Sunduk yürek bağışları arasında bin dua yakarış dilekçesi
 Konuk gelen bize
 Gelen güzelliğin gizeminden
 Hallerimizi emziren
 Çağırır bizi ki yürüyor sevimiz olamayan yolda
 Sudan'⁽¹⁶⁾
 Gideremedi susuzluğumuzu içtik kaynaktan
 Yaşadık sevdalı andan
 Bir kez bile yadsımadı büyücüler
 Yoktu sonu yolculuğumuzun

 Özgürüz cinler gibi gidiyoruz rüzgârla
 İzlediği gibi rüzgârın
 Yöneten yüce doruklarını
 Sevimizin umutsuzluğumuzun
 Göçebe merkürün bir gemisi üstünde
 Bilinç noktasına doğru evlerin
 Ölümün gözetlediği

 Aşkımızdır kalansa
 Onlara
 Anı
 Yurt sana

Türkçesi: Nuri Pakdil

ARNAVUTLUK

Arnavutluk yazını XVIII. yüzyılın başına kadar Arap, Fars ve Osmanlı yazınının etkisinde kaldı.

Ulusal bilincin uyanmaya başladığı XIX. yüzyılda yazın türlerinin de geliştiği görülür.

Çağdaş Arnavutluk şiiri, ülkenin bağımsızlığa kavuştuğu 1912'den itibaren gelişti. Bu dönemin en önemli şairi Migjeni'dir.

Arnavutluk şiirinde geleneksel sözlü edebiyatın derin izleri vardır.

Migjeni (1911-1938)

BİZ, BU YENİ ÇAĞIN ÇOCUKLARI

Biz, bu yeni çağın çocukları,
kopuyoruz babalarımızın boyunduruğundan,
savaşmak ve kazanmak için kaldırdık yumruklarımızı,
başlatmak için özgürce yaşamı.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
bu öfkeli topraklarda yetişenler,
kırbaç ve boyunduruk altında çalışanlar,
bize artık zincirlerle boğulmak yok.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
acılar içinde doğmuş kardeşler,
yöneldik haklı, doğru bir amaca,
babalarımızın yasalarından daha soylu.

Bu kanlı dünya savaşında
Zafer ezilenlerden yana,
güçlü, sımsıcak zafer,
özgür yürek, özgür kafa.

Gençlik kızgın, güçlü, atılgan,
köle gibi yaşayamaz bundan böyle,
hıçkırığa, gözyaşına, didinmeye paydos,
paydos bu toprağın çocuklarına.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
atılacağız yeni kavgalara,
sevgiyle yeşeren yaşamımızla
ödeyeceğiz bedelini özgürlüğün.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Llazar SMqi (d. 1924)

BUGÜN YENİ BİR YIL DOĞUYOR

Duyuyor musun arkadaş, dağlarda yankılanan

Özgürlük türkülerini?

Duyuyor musun, Arnavut yiğitlerinin

Dağlarda patlayan silah seslerini?

Duyuyor musun Ulusal Kurtuluş kahramanlarının

Gömütlerinden bize neler dediklerini?

“İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl

Özgürlük ve umut getirecek

Bu tutsak düşmüş halka

Acılara bulanmış bu halka.”

Görüyor musun ey dost, nasıl titriyor, nasıl

Şu insanlığın ve Arnavut kartalının düşmanı?

Yalnız umutsuzluktan geliyor, anlıyor musun

Tehdit dolu bütün o bağirtisi, çağirtisi.

Korkudan nasıl kaçıyor, hain sürüsü, görüyor musun

Kaçıyor, çünkü

Ulaştı her yanına savaş çağırısı bütün Arnavutluğun.

“İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl

Özgürlük ve umut getirecek

Bu tutsak düşmüş halka

Acılara bulanmış bu halka.”

Türkçesi: Tahsin Saraç

VUR, DURMA VUR⁽¹⁷⁾

Al kırbacı, vur, bir daha, bir daha. Yaban
 Acımadan, hiç acımadan
 Arnavut kardeşime vur!
 Al kırbacı vur, yüreğin titremeden
 Vur ey acımasız
 Arnavut bacıma vur!
 Tüm kinini kus, içini dolduran kini
 Vur, vur haydi,
 Yaklaştı BÜYÜK GÜN, artık geldi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Fatos Arapı (d. 1930)

ARTIK BANA KIZMA

Eskiden biz ikimiz
 Gökle deniz gibiydik:
 — Birimizin üstüne bulut çökse— öbürümüz kararırdı
 Birimize hava azıcık açsa— Her şey mavileşirdi öbürümüze.
 Eskiden biz ikimiz
 Ocakta iki odun gibiydik:
 Birbirinden ayrılınca sönmeyen
 Birbiriyle birleşince tutuşan.
 Ama sevi
 ne de çabuk kine dönüşüverdi...
 Artık bana kızma, hadi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

17 Mart 1944, İşkodro tutukevinde, Alman işgaline karşı yazılmıştır.

GÖMÜT ÜZERİNE BİR AVUÇ TOPRAK

Herkes bir avuç toprak atıyor
 Bense, onun üzerine
 Birkaç parça gökyüzü atıyorum
 Birkaç güney Arnavut türküsü
 Zeytin dalları altında o bunaltıcı sıcaklardaki
 Birkaç ağustosböceği.
 İyi yürekli babacığım
 Bunları çok severdi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Dritero Agolli (d. 1931)

OĞUL

Senin uzak akrabalar falan değilim ben
 Ben senin oğlunum
 Arnavutluk!
 Köklerimi senin doruklarına saldırdım
 Ve içtim sütünü
 Onlardaki pınarlardan...
 Böyle tutundular işte benim atalarım da
 Benim atalarım da işte böyle içtiler.
 Üstlerine karlar kopup devrildi
 Karlar eridi gitti
 Üstlerine kasırgalar saldırdı
 Kasırgalar sonunda dindi.
 Arnavutluk, sevgili!

Türkçesi: Tahsin Saraç

BİR KAHRAMANIN TEREKESİ

Ne okulun yaşlı hademesi bildi
 Ne biz, ve ne de eski arkadaşları
 İlerde bir gün onun adının
 Yıldızlar arasında yer alacağını.
 Bilseydik
 Okuduğu sırayı toz içinde bırakmaz
 Temizlerdik özenle ve umutla
 Onun tahtaya yazdığı tebeşirinden bir parça
 Saklardı yaşlı hademe sigara tabakasında.
 Böyledir işte, çok kez, geleceğin kahramanları
 Aramızda yaşarlar da biz bilmeyiz onları.

Türkçesi: Tahsin Saraç

İsmail Kadere (d. 1936)

1.

ARNAVUTLUK ÖZLEMİ

İçimi bir Arnavutluk özlemi kapladı
 Bu akşam trolleybüsle dönerken
 İçilen o partizan cıgarasının dumanı
 Mavi mavi kıvrılıyor, halkalar yapıyor
 Yurttaşlarım arnavutların dilinden gizlice
 Kulağıma bir şeyler söylemek istercesine.
 Bu akşam Tirana sokaklarında dolaşmak istiyor canım
 Kimi kez yaramazlık yaptığım, eskiden
 kimi kez uslu uslu geçtiğim sokaklarda.
 Tanır beni o tahta kapılar
 Ve görünce dişlerini gıcırdatıp
 “seni gidi seni” diye bana kafa sallayacaklar.
 Ama kötüye almayacağım ben bunu
 Çünkü içim özlem dolu.
 Ve kuru yapraklarla, sonbahar yapraklarıyla
 Örtülü dar sokaklarda yürümek istiyorum

Ne ucuz benzetmeler yapılabilir bu yapraklarla...
 Yürümek istiyorum
 Önyargılar gibi karanlık
 Çapsız bir adam gibi
 Kısa ve dolambaçlı bir sokakta,
 Bir cigara yakmak
 Bir gülmeceye gülmek
 Ve bir anıyı, yerdeki yapraklar gibi
 Çiğneyip geçmek istiyorum.

2.

Bizim Arnavutluk'un özlemi kapladı içimi
 Özledim, o büyük, o geniş, o derin göğünü
 Adriyatik dalgalarının o mavi dörtnalını
 Gün batımında tutuşmuş kaleler gibi bulutlarını
 Ak saçlı, yeşil sakallı Alp dağlarını
 Meltem titreşen o ipek gecelerini
 Ala tanda kızılderililerini andıran sislerini.
 Özledim, lokomotiflerini, atlarını
 Teri içinde, soluyan ve kışneyen atlarını
 Servilerini, davar sürülerini, gömütlerini
 Özledim, özledim
 Arnavut kardeşlerimi.

3.

Özledim, artık hemen oraya döneceğim
 İsteklerin, sislerin üzerinden uçarak.
 Uzaklığında daha bir cana yakınsın yurdum.
 Vınlamalarla, uğultularla titreyecek havaalanı
 Uçurumlar üstünde tüy tüy bulut öbekleri.
 Bu tepkili uçak hızım bulgulamış olanlar
 Yurtlarından zaman zaman ayrı düşmüş olmalılar.

Türkçesi: Tahsin Saraç

BATI

Ve işte Batı
Anamalcı dünya
Güzel hostesleri
Renk renk ışıklarıyla
Uçuyorum üstünden Batı'nın
Okumuyorum ışıklı reklamları
Ama okuyorum fabrika dumanlarını
Ve fabrikaların kara saçlarını.
Dev bacalar altında
İşçiler çelik dökerken
Saçları diken diken oluyor
Fabrika, öfkeden.
İyi akşamlar, Batı
her şey gün gibi ortada
Aşağıda parlak reklamlar
Kapkara dumanlar yukarıda.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Dünya Şiiri Antolojisi, modern çağlardan günümüze dünya şiirinin dev bir panoramasıdır. Yaklaşık iki bin sayfada, binlerce şiirin yanısıra, tüm dünya ülkeleri şiiri üstüne gerekli bilgiler de okura sunulmaktadır. *Sosyal Yayınlar*, iki seçkin ozan ve çevirmenin titiz ve çok uzun süreli emeğinin ürünü olan bu dev yapıtı yayınlamaktan kıvanç duyar.

ATAOL BEHRAMOĞLU/ÖZDEMİR İNCE DÜNYA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

1

Afrika Ülkeleri, Almanya,
Avusturya, Amerika Birleşik Devletleri,
Arap Ülkeleri ve Arnavutluk.

SOSYAL YAYINLAR